

Sprawozdanie

Macierzy Szkolnej w obrębie Republiki
Czechosłowackiej

za rok 1928.

Jedyné polskie gimnazjum w Czechosłowacji utrzymywane
przez Macierz Szkolną.

Rok założenia Macierzy Szkolnej 1885.

Czeski Cieszyn, w maju 1929.

Nakładem Macierzy Szkolnej w Czeskim Cieszynie. — Drukiem Drukarni Ludowej
we Fryszacie.

Porządek dzienny Walnego Zgromadzenia

„Macierzy Szkolnej“
w obrębie Republiki Czechosłowackiej,

które odbędzie się

w niedzielę, dnia 26 maja 1929 o godzinie 9^{1/2}
przedpołudniem w Cz. Cieszynie w sali „Kina“
obok hotelu Centralnego.

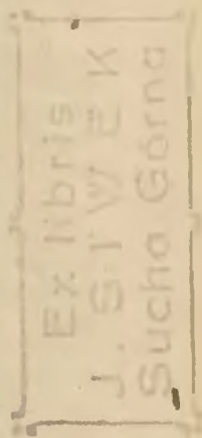
1. Ks. Prałat J. Londzin i Jan Kubisz — wspomnienie pośmier-
tne — wygłosi prezes Macierzy
2. Kantatę na cześć ich pamięci — odśpiewa Chór Towarzy-
stwa Nauczycieli Polskich
3. Otwarcie Walnego Zgromadzenia.
4. Wybór prezydium.
5. Przemówienie reprezentacyjne.
6. Odczytanie protokołu.
7. Sprawozdanie Zarządu Głównego: a) z działalności, b) ze
skarbowości.
8. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i załatwienie wniosku o u-
dzielenie absolutorjum.
9. Plenarne obrady i uchwały wniosków: a) Komisji Szkolnej,
b) Komisji Skarbowej, c) Komisji Oświatowej, d) Komisji Or-
ganizacyjnej.
10. Wybory: a) do Zarządu Głównego, b) do Komisji Rewizyj-
nej.
11. Zmiana statutu.
12. Wnioski i życzenia.

U w a g a: O godzinie 8 rano odbędzie się w lo-
kału szkoły wydziałowej w Czeskim Cieszynie posie-
dzenie Komisyj: a) Szkolnej, b) Skarbowej, c) Oświa-
towej, d) Organizacyjnej.

Ks. Franciszek Moron m.p.
sekretarz.

Dr. Wacław Olszak m.p.
prezes.

Ś. p. Ks. prałat Józef Londzin.

Zaledwie rok minął od czasu, kiedy nieubłagana śmierć zabrała nam ś. p. Antoniego Osuchowskiego, a oto znowu w dniu 21. kwietnia br. cały Śląsk cieszyński okrył się ciężką żałobą z powodu zgonu ks. prałata Józefa Londzina.

Zmarł niespodziewanie po kilku-dniowej zaledwie chorobie, jeszcze w pełni sił i osierocił lud śląski, którego był Opiekunem, a nawet rzec można Ojcem. Ziemia śląska straciła swego wiernego Syna.

Cz 11 / 193 1928

Cz 229

Ubył Hetman ludu śląskiego, ubył Bojownik nieugięty i nieustraszony o polskość tej prastarej dzielnicy Piastowskiej, ubył zasłużony Mąż o silnej i niezwyklej indywidualności, ubył Kapłan-Patrjota o charakterze czystym jak kryształ, którego cechowała: uczciwość, szczerość, praca niestrudzona, ciągła, systematyczna, bezinteresowna, heroiczna, dla dobra innych, szczególnie dla Boga i Cjczyzny.

Oto krótki rys życia Jego świetlanej postaci.

Ks. Józef Londzin urodził się dnia 3. lutego 1863 r. w Zabrzeżu na Śląsku cieszyńskim. Ojciec Jego był tamże nauczycielem. Gimnazjum ukończył w Bielsku, a seminarjum duchowne w Ołomuńcu na Morawach, gdzie został wyświęcony na kapłana. Już jako teolog poświęca w r. 1887 całe swoje dwumiesięczne wakacje na uporządkowanie biblioteki teologów polskich w seminarjum duchownem, przez co umożliwia 16 późniejszym kursom kleryków dogodne korzystanie z tej jedynej polskiej krynicy na obcej ziemi.

Wyświęcony na kapłana dnia 7. lipca 1889, pracuje nader gorliwie w duszpasterstwie najprzód w Strumieniu i Międzyrzeczu, następnie od r. 1890 w Cieszynie, a równocześnie redaguje tamże „Gwiazdkę Cieszyńską“, którą był założył w roku 1848 Paweł Stalmach.

Słowem żywem i pisanem broni praw deptanej przez Niemców ludności polskiej, piętnuje gwałty wszechwładnego, bojującego hakatyzmu, jest trzonem Macierzy Szkolnej i gromadzi fundusze na rozbudowę polskiego szkolnictwa Macierzy, szczególnie na projektowane gimnazjum polskie w Cieszynie. Śmiało i otwarte wystąpienie młodego Kapłana-Patrjoty naraża go na bezwzględne ataki liberalnej i wszechniemieckiej prasy, która Go zwalcza, oczernia i denuncjuje, a kiedy to nie skutkuje, szturmuje w końcu do ks. kardynała Koppa we Wrocławiu, aby cieszyńskiego „mąciela pokoju“ przerzucił z centrum Śląska do jakiejś zapadłej wioski. Lecz bezinteresowna praca dla dobra ludu, uprzejmość i ofiarność zjednały Mu w Cieszynie tyle szczerych sympatyj, tyle gorącego i serdecznego przywiązania i prawdziwej popularności, że zabiegi ówczesnych wielkości hakatystycznych, cieszyńskich i śląskich, nie odniosły we Wrocławiu skutku. Bano się ludu.

Tymczasem ks. Londzin wśród tej ciężkiej atmosfery intryg niemieckich nie ustawał w pracy, ale krzątał się żywo i zakładał podwaliny pod gimnazjum polskie w Cieszynie, które po ogromnych trudnościach i niebywałych szykanach zostało otwarte 10. października 1895. Wówczas szowinizm niemiecki ponawia znowu wysiłki, aby inicjatora powstania tej pierwszej średniej uczelni polskiej unieszkodliwić. Nie udało się jednak.

W r. 1895 obejmuje ks. Londzin obowiązki profesora religii w nowym zakładzie i na tem stanowisku wychowawcy i duszpasterza polskiej młodzieży pozostaje do roku 1907. Równocześnie

częśnie spełnia poza pracą zawodową obowiązki sekretarza i skarbnika Macierzy Szkolnej. Fundusze gimnazjum pol. się wyczerpują, trzeba ciągle zbierać i kwestować, klas i sił nauczycielskich przybywa, a równolegle z tem rosną i powiększają się troski o fundusze.

W r. 1903 i 1904 piastuje godność prezesa Macierzy Szk., przeprowadzając w roku 1903 upaństwowienie gimnazjum polskiego. Dla biednych studentów organizuje tanią (bezpłatną) kuchnię, gdzie najubożsi otrzymują najczęściej za darmo ciepłe obiady i kolacje, a w roku 1904 powołuje do życia towarzystwo humanitarno-oświatowe p. n. „Opieka nad kształcąca się młodzieżą katol. im. bł. Melchjora Grodzieckiego“, by, skoro się znajdą środki, przy pomocy tegoż towarzystwa otworzyć internat dla zamieszcowych studentów. Następują nowe zbiórki, nowe pukania do serc naszego ludu, aż wreszcie we wrześniu 1912 roku nowy gmach internacki na Bobrku otwiera dla młodzieży studjującej swoje podwoje. W r. 1919 powstaje filja tego zakładu dla męskiej, a w r. 1920 dla żeńskiej młodzieży.

Obok tego pracuje najpierw jako skarbnik, a następnie jako prezes w towarzystwie kult.-oświat. p. n. „Dziedzictwo bł. Jana Sarkandra“, które w ciągu 13 letniej działalności skarbnikowskiej doprowadza do rozkwitu i do wielkiej rozbudowy działalności.

Na szerszą arenę polityczną wstąpił w r. 1907, kiedy został wybrany posłem do parlamentu austr. Jako poseł był rzecznikiem i bojownikiem o sprawiedliwość i o równouprawnienie dla polskiego ludu śląskiego. Zwalczany namiętnie przez sfery rządowe, hakatę i będącą na usługach tejsze renegacką ślązakowszczyznę, przez wszechwładny aparat niemieckiego Volkshratu i jego prasę, przez potężny niemiecki kapitał i przemysł, przez arcyks. Komorę w Cieszynie, przez wielką własność śląską i przez gazety wszystkich tych frakcyj, stoi mimo niezliczonych ataków, zatrutych pocisków potwarzy, kłamstwa, ohydnych posądzeń przy sztandarze polskim i katolickim. Będąc posłem, wybrany został trzykrotnie do delegacyj austro-węgierskich, które obradowały na przemian we Wiedniu i Budapeszcie.

Mandat poselski nie był dla Niego jakąś synekurą, ale twarzą służbą narodową, która nakładała ciężkie obowiązki, a którym podołać mogły tylko żelazne nerwy i żelazna wola, aby przez 11 lat bronić interesów ogółu, jak i poszczególnych jednostek na terenie wieńskim.

Po wielkim przewrocie w październiku 1918 utworzył razem z posłami innych polskich obozów Radę Narodową, w której jako prezydent pracuje do utworzenia Komisji Rządowej w r. 1920 z podziwienia godną gorliwością. W marcu 1919 otrzymuje w myśl uchwały sejmu mandat poselski do Sejmu konstytucyjnego, w roku 1922 ponownie wchodzi z okręgu 41. do Sejmu warszawskiego, a w r. 1928 do Senatu.

W czerwcu 1927 wybrany został wielką większością głosów burmistrzem miasta Cieszyna. W tymże samym roku otrzymał godność prałata domowego Papieża. Od 20 lat był prezesem Rady Nadzorczej Spółek Rolniczych i piastował różne inne godności w najrozmaitszych polskich towarzystwach oświatowych, gospodarczych i w instytucjach publicznych.

Od r. 1890 aż do śmierci był ks. Londzin wydawcą i redaktorem „Gwiazdki Cieszyńskiej“, w której prócz artykułów politycznych umieścił kilkadziesiąt rozpraw naukowych z zakresu dziejów śląskich, bibliografji, ludoznawstwa i t. p. Wydał również drukiem cały szereg broszur większych i mniejszych, które są i pozostaną nader cennym przyczynkiem do historii Śląska.

W czasie całej swojej działalności poselskiej utrzymywał ciągły i bezpośredni kontakt z wyborcami i całą ludnością. Któż policzy te publiczne zgromadzenia i wiece, na które śpieszył, często piechotą, wśród mrozu, deszczu i skwaru, a na których wygłaszał przemowy rzeczowe, oświecał, odpierał zarzuty wrogów, borykał się z fanatyzmem partyjnym i bez cienia demagogji lub schlebiana namiętnościom, czy przed- czy powojennym, głosił nieustraszenie prawa, lecz i równocześnie obowiązki obywatelskie.

Na zarzuty wrogów, bo któż ich niema, na oszczerstwa, potwarze, demagogiczne przekręcanie słów i faktów, na intrygi i podsuwanie nieszlachetnych motywów, miał broń niezawodną: czyste ręce, bezinteresowną, sumienną pracę, bezwzględną sprawiedliwość, chrześcijańskie przebaczenie uraz, życie bez skazy, spartańską prostotę i szczodłą ofiarność na cele szlachetne i humanitarne.

Był to Człowiek wielkiej pracy i wielkich zasług, Człowiek o wielkiem i złotem sercu, którem ukochał cały lud śląski, z którego wyszedł i dla którego przez blisko 50 lat działał, pracował i cierpiał.

Zarząd Główny Macierzy Szkolnej w Czeskim Cieszynie na wieść o zgonie ks. Londzina zwołał na dzień 24 kwietnia o godz. 9 rano żałobne posiedzenie, na którym prezes Macierzy Szkolnej w krótkich a wymownych słowach wyraził głęboki żal z powodu bolesnej straty, jaką jest śmierć ostatniego ze Współzałożycieli Macierzy Szkolnej, i oddał hołd niespożyтым zasługom Zmarłego.

Po posiedzeniu wziął Zarząd Główny Macierzy Szkolnej in corpore wraz z licznie zebranymi delegatami Kół Macierzy Szkolnej i ludnością z czeskiej części Śląska udział w pogrzebie, aby oddać ostatnią usługę Temu, który całe swoje pracowite życie poświęcił w ofierze dla dobra ludu polskiego na Śląsku.

Sprawozdanie Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej w Czechosłowacji za rok 1928.

A) Działalność szkolna i pozaszkolna.

Utrzymanie istniejących placówek, zakładanie nowych, gdzie tego zasła potrzeba, kierowanie pracą kół i szerzenie przy ich pomocy oświaty w najszerzych warstwach społeczeństwa, oto najważniejsze punkty programu pracy Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej w roku 1928.

Sprawozdania szkół Macierzy i działalności kół podane osobno, dają nam obraz wielkości pracy, wykonanej w roku ubiegłym przez Macierz Szkolną i uwydatniają dosadnie znaczenie tej instytucji dla życia narodowego polskiego społeczeństwa na Śląsku.

Zarząd Główny Macierzy Szkolnej stwierdzić musi na podstawie przedłożonych sprawozdań Kół, że zadanie swoje spełniły i przyczyniły się w znacznej mierze do pogłębienia poczucia narodowego wśród szerokich warstw naszej ludności.

Czy także i Zarząd Główny Macierzy Szkolnej wywiązał się ze zadania, jakie nań włożyło Walne Zgromadzenie Macierzy Szkolnej, odbyte w czerwcu 1928, pokaże niniejsze sprawozdanie.

Najważniejsze uchwały ostatniego Walnego Zgromadzenia brzmiały: 1) Walne Zgromadzenie wzywa Zarząd Główny, aby o ile czynniki miejscowe postarają się o potrzebne lokale, otworzył w bież. roku szk. ochronki: w Łazach-Koksownia, Szonychlu, Polskiej Lutyni, Wierzniowicach, Niem. Lutyni, Dąbrowie i Datyniach Dolnych; 2) Walne Zgromadzenie wzywa Zarząd Główny, aby w miarę środków finansowych przystąpił do przybudowania skrzydła w szkole wydziałowej w Łazach; 3) Walne Zgromadzenie wzywa Zarząd Główny, aby w miarę możliwości przystąpił do otwarcia jednoklasowej szkoły ludowej w Orłowej — Zimne Doły; 4) Walne Zgrom. wzywa Zarząd Główny Macierzy, aby w miarę możliwości z pomocą czynników miejscowych przystąpił do budowy 2-klasowej szkoły ludowej i ochronki w Suchej Górnej na granicy średnio-suskiej; 5) Walne Zgrom. wzywa Zarząd Główny, aby poczynił starania o upaństwowienie szkół ludowych i wydziałowych w miejscowościach, gdzie ludność polska jest w mniejszości, o ugminnienie w miejscowościach o większości polskiej; 6) Walne Zgrom. wzywa Zarząd Gł., aby przystąpił do budowy szkoły wydziałowej w Niem. Lutyni, o ile miejscowi obywatele założą Komitet lokalny, któryby dopomógł do zbierania fundusów; 7) Walne Zgrom. wyraża życzenie, aby Zarząd Gł. wziął pod uwagę sprawę budowy ochronki oraz Domu polskiego w Dąbrowie, któryby zawierał odpowiednie lokale na letniska dla dzieci; 8) Walne Zgrom. wzywa Zarząd Gł., by przystąpił do sporządzenia fotografii swych zakładów naukowych, krajobrazów i zakładów naukowych Śląska, sporządzenia na podstawie tego przeźroczy i napisania broszury, celem szerzenia tą drogą propagandy o Macierzy w szkole i poza szkołą, w kraju a także i zagranicą; 9) Wal.

Zgrom. wzywa Zarząd Główny, by wydał blankiety telegramowe, karty korespondencyjne, widokówki, portrety sławnych Polaków; 10) Walne Zgrom. wzywa Zarząd Główny, by sam albo w porozumieniu z Komitetami oświatowymi utworzył kilka wędrownych bibliotek, wychodząc z założenia, że jednym z najważniejszych środków podniesienia oświaty wśród ludu są biblioteki, a w wielu kołach Macierzy zwłaszcza w pow. cieszyńskim brak bibliotek wogóle; 11) Walne-Zgrom. wzywa Zarząd Gł., aby zachęcił koła do zakładania czytelni oraz, ażeby poszczególne koła wpływały na właścicieli gospód w kierunku wywieszania w swych lokalach gazet polskich; 12) Walne Zgrom. wzywa Zarząd Gł., by powierzył kontrolę nad odczytami w kołach lustratorom danych kół; 13) Walne Zgrom. wzywa Zarząd Gł., by polecił kołom Macierzy zakładanie kółek śpiewackich; 14) Walne Zgrom. wzywa Zarząd Główny M., aby ustalił termin „Dnia Macierzy“ na dzień 15 października każdego roku, o ile zaś dzień ten wypadnie w tygodniu, na pierwszą niedzielę po 15-tym października; 15) Walne Zgrom. wzywa Zarz. Gł., aby powiększył liczbę lustratorów a następnie aby dla ułatwienia im działalności opracował kwestionariusze dla nich.

W myśl uchwały Walnego Zgrom. ad 1) Zarz. Gł. M. Szk. postarał się o otwarcie ochronek w r. 1928 przy pomocy miejscowych kół Macierzy w następujących miejscowościach: 1) w Cierlicku Górnem (rozp. Rady Szk. Kr. z dn. 21/V 1928 L. III-42/2), 2) w Dąbrowej (rozp. 8/III 1928 L. III-36/74), 3) w Datyniach Dolnych (rozp. 30/XI 1928 L. III-380/2), 4) w Jabłonkowie (rozp. 15/X 1928 L. III-388), 5) w Karwinie-Granice (rozp. 14/XI 1928 L. III-451), 6) w Łazach-Koksownia (rozp. 14/XI 1928 L. III-474), 7) w Lesznej Dolnej (rozp. 25/II 1928 L. III-39), 8) w Łyżbicach (rozp. 17/IX 1928 L. III-40/1), 9) w Nieborach (rozp. 8/III 1929 L. 65.291/28), 10) w Porubie rozp. 21/V 1928 L. III-90/1), 11) w Ropicy (rozp. 30/XI 1928 L. III-433/1), 12) w Nowym Boguminie-Szonychlu (rozp. 14/XI 1928 L. III-454).

Wszystkim Kołom wymienionych gmin składa Zarząd Główny Macierzy serdeczne podziękowanie za zabiegi około wyszukania lokali potrzebnych dla ochronek i za pomoc w założeniu tak ważnych w naszym szkolnictwie placówek. Tylko dzięki tej pomocy Zarząd zorganizował więcej ochronek, aniżeli Walne Zgromadzenie mu poleciło.

Ad 2) Z braku funduszków Zarząd Gł. M. Szk. nie mógł przystąpić do budowy ani sali gimnastycznej w Czes. Cieszynie, ani też skrzydła przy szkole wydziałowej w Łazach. Fundusze na ten cel przewidziane musiał Zarz. Gł. M. Szk. przeznaczyć na pokrycie wydatków, związanych z budową szkoły w Jabłonkowie, na którą Kasa jabłonkowska z nakazu Min. Spraw Wewn. mimo przyrzeczenia pożyczki odmówiła.

Ad 3) Do otwarcia jednoklasowej szkoły ludowej w Orłowej na Zimnych Dołach nie przyszło z powodu trudności, jakie się wyłoniły na miejscu.

Ad 4) Do budowy szkoły ludowej i ochronki w Suchej Górnej w roku ubiegłym nie doszło z powodu trudności co do nabycia parceli pod budowę. Zawiązał się jednak w miejscu komitet, który zbiera fundusze na szkołę. Jest uzasadniona nadzieja, że w bież. roku do budowy szkoły dojdzie, tembardziej, że znaleźli się ludzie ofiarni, którzy większą kwotę chcą ofiarować Macierzy, tytułem pożyczki na ten cel.

Ad 5) Udało się Macierzy przeprowadzić w Min. Szk. i Ośw. Lud. upaństwowienie szkoły wydziałowej w Łazach, dzięki usilnym zabiegom p. Pośta Dra Wolfa. Przejęcie na etat państwa wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1929. Macierz poczyniła też kroki celem uginienia szkoły wydziałowej w Błędowicach Dolnych. Rada Gminna na swem posiedzeniu jednogłośnie uchwaliła przychylić się do prośby Macierzy. Ostateczne rozstrzygnięcie tej sprawy zależne jest od Władz szkolnych w Bernie, gdzie znajduje się obecnie podanie zarówno Macierzy Szkolnej, jak i gminy Błędowic w tej sprawie.

Ad 6) Po konferencji, jaka się odbyła jeszcze raz w sprawie ewentualnego przeniesienia szkoły z Niem. Lutyni do Bogumina i po ponownem uchwaleniu, że szkołę w Niem. Lutyni należy bezwarunkowo utrzymać a równocześnie dążyć do otwarcia nowej szkoły wydziałowej w Nowym Boguminie — Zarz. Gł. M. Szk. wygotował plany budowy szkoły wydziałowej w Niem. Lutyni i przystępuje w bież. roku do budowy. Zawiązany Komitet budowy na miejscu z p. Rudolfem Pastuszkiem na czele postarał się już w miejsc. Kasie Raiffeisena o pożyczkę 150.000—200.000 Kcz z poręką całego Komitetu. Dzięki temu Zarz. Gł. M. Szk. nie będzie miał większych trudności w zrealizowaniu gorącego życzenia obywateli Niem. Lutyni.

Ad 7) W międzyczasie Koło Macierzy w Darkowie postarało się o odpowiedni lokal na pomieszczenie ochronki. Wobec tego odpadła potrzeba budowy ochronki.

Ad 8) Spełniając życzenie Walnego Zgrom. Zarząd Gł. M. Szk. postarał się o sfotografowanie wszystkich swoich szkół i budynków zarówno jak też najważniejszych zabytków na Śląsku. Fotografij tych użył Zarząd Gł. M. Szk. na wystawę do Poznania, którą też przy pomocy osobnego Komitetu wystawowego organizował i finansował. Część fotografij użyto już na przeźrocza, które w krótkim czasie znajdują się w Sekcji Oświatowej do publicznego użytku. Staraniem wspomnianego Komitetu wystawowego wyjdzie też w najkrótszym czasie broszurka p. t.: „Polacy w Czechosłowacji“, ilustrująca dokładnie życie tutejszego społeczeństwa pod każdym względem.

Ad 9) Zarząd Gł. M. Szk. wydał portret ś. p. Mecenasa Osuchowskiego, wielkiego przyjaciela Macierzy i rozesłał wszystkim szkołom i ochronkom dla przyozdobienia sal. Przygotowuje też kartki z widokami naszych szkół i krajobrazów. Wydał także znaczki Macierzy.

Ad 10) Zarząd Gł. M. Szk. przygotowuje 12 bibliotek wędrownych, składających się z 50 dzieł, które przydzielone będą gminom nie posiadającym bibliotek gminnych, wzgl. kołom, które posiadają bardzo ubogie biblioteki. Na ten cel Zarząd Gł. M. Szk. uchwalił 15.000 Kcz. Książki już są w oprowie.

Ad 11) Zarząd Gł. M. Szk. wpłynął przez swych lustratorów zarówno jak przez okólniki przez siebie wydane, aby koła zakładały czytelnie, względnie, aby koła wpływały na właścicieli gospód, aby przenieśli dla polskich gości polskie gazety.

Ad 12) Osobne kwestionariusze dla lustratorów opracowano, liczbę lustratorów powiększono. Dzięki temu praca lustracyjna w bież. roku wypadła o wiele sprawniej, wynik lustracji był ujednolicony i dokładny.

Ad 13) 14) 15) Wszystkie poruszone sprawy pod tymi punktami Zarząd Gł. M. Szk. przeprowadził.

W r. 1928 Macierz Szkolna dokończyła budowy szkół w Jabłonkowie, w Pol. Lutyni i Dąbrowej, ochronki w Karwinie na Granicach. Miejscowe Komitety postarały się o uroczyste poświęcenie nowych placówek. W uroczystościach poświęcenia brała udział wielka ilość Polaków z miejsca i okolicy, zaznaczając w ten sposób wielkie zainteresowanie dla nowo powstałej instytucji a równocześnie radość z powodu rozszerzenia się majątku narodowego polskiego społeczeństwa na Śląsku. Wszystkim Szanownym Komitetom budowy, a więc w Jabłonkowie, Pol. Lutyni, Dąbrowie i Karwinie na Granicach — składa Zarząd Gł. M. Szk. na tem miejscu jak najserdeczniejsze słowa podziękowania i pełnego uznania za ich gorliwą a bezinteresowną pracę, dzięki której Macierz mogła dokonać w b. r. mimo ciężkiego położenia finansowego tak wielkich dzieł, jak wybudowanie wspomnianych instytucji.

Prócz jednego festynu krajowego — Zarząd Gł. M. Szk. nie urządzał żadnych imprez ze względu na brak odpowiedniej sali w Czes. Cieszynie. Za to festyn przygotowany w sierpniu 1928 przez osobny komitet panów i pań z p. kier. Józefem Michejdą na czele — udał się pod każdym względem doskonale. Zgromadził tłumy ludności. Festyn ten uświetnił występ 1.200 śpiewaków pod batutą p. Dyr. Kiszy, członków poszczególnych chórów z całego Śląska, zorganizowanych w „Związku Polskich Chórów w Czechosłowacji“. — Wszystkim Paniom i Panom, którzy urządzeniem festynu się zajmowali, jak również wszystkim Śpiewakom składa Zarząd Gł. M. Szk. jak najserdeczniejsze podziękowanie.

Zarząd Gł. M. Szk., stwierdzając z przyjemnością, że wszystkie Grona szkół Macierzy pracują wydatnie w szkole a także poza szkołą biorą żywy udział w pracy oświatowej i społecznej — wyraża Im na tem miejscu pełne uznanie i serdeczne podziękowanie.

Wielką usługę oddają polskiemu społeczeństwu profesorowie gimnazjum orłowskiego dojeżdżający do Śląskiej Ostrawy, celem udzielania nauki w polskich paralelkach państwowego seminarjum

nauczycielskiego w Śląskiej Ostrawie. Zarząd Gł. M. Szk. wyraża im z tego powodu serdeczne podziękowanie.

Ważną działalność kulturalno-oświatową rozwijał w ostatnim czasie Chór Towarzystwa Nauczycieli Polskich, niosąc mowę i pieśń polską w najdalsze zakątki naszego kraju i przyczyniając się w ten sposób do podniesienia poczucia narodowego u naszego ludu. Za tę pracę Zarząd Gł. M. Szk. składa Chórowi serdeczne słowa podziękowania i uznania.

We wszystkich poczynaniach Macierzy Szkolnej, które miały związek z Władzami szkolnymi w Opawie i Pradze — zawsze bardzo chętnie i przeważnie skutecznie pomagał Macierzy Szkolnej p. Poseł Dr. Leon Wolf. Za wszystkie jego zabiegi, a przede wszystkim za przeprowadzenie upaństwowienia szkoły w Łazach, składa mu Macierz Szkolna na tem miejscu jak najserdeczniejsze podziękowanie.

Skład Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej w r. 1928 przedstawiał się następująco: 1) Dr. Olszak Wacław, lekarz w Karwinie, prezes; 2) Feliks Piotr, dyrektor gimn. realn. w Orłowej, wiceprezes I; 3) Dr. Bałon Jerzy, adwokat w Cieszynie, wiceprezes II; 4) Dr. Jan Buzek, lekarz w Dąbrowie, skarbnik; 5) Mamica Paweł, dyrektor Tow. Oszcz. i Zal. w Cieszynie, zast. skarbnika; 6) Ks. Moroń Franciszek, sekretarz; 7) Wójcik Władysław, inspektor szkolny w Czes. Cieszynie, zastępca sekretarza; 8) Branny Jan, sekretarz Tow. Rolniczego w Czes. Cieszynie; 9) Ciemała Jan, burmistrz w Wędryni, 10) Chmiel Karol, burmistrz w Błędowicach Dolnych; 11) Dziadura Karol, sztygar w Suchej Górnej; 12) Guziur Teodor, nauczyciel w Karwinie; 13) Kornuta Piotr, dyrektor konsumu w Trzyńcu; 14) Ks. Krzywoń Karol, pastor w Nawsiu; 15) Ogrocki Gabriel, sekretarz Wzajemnej Pomocy we Frysztacie; 16) Malejka Antoni, mistrz krawiecki w Nowym Boguminie; 17) Toman Karol, burmistrz w Datyniach Dolnych; 18) Poseł Dr. Leon Wolf, adwokat we Frysztacie.

Nadto brali udział w posiedzeniach Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej: 1) Biel Karol, dyrektor szkoły wydz. w Niem. Lutyni, jako wizytator szkół Macierzy, i 2) Pawełek Marian, dyrektor szkoły wydz. w Mor. Ostrawie, jako prezes Związku Szkolnego na Morawach.

Posiedzeń Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej odbyło się 14, z tego 7 prezydjalnych.

W Zarządzie Głównym pracowały osobne sekcje: 1) sekcja szkolna, 2) organizacyjna, 3) skarbowa, 4) oświatowa, 5) sekcja parku Sikory. Sekcje te przygotowywały wnioski na posiedzenia Zarządu Głównego.

Do Komisji Rewizyjnej należeli: 1) Biłko Józef, kierownik Związku Kas Raiffeisena w Czeskim Cieszynie; 2) Inż. Machnik Józef, kierownik filji Tow. Oszczędn. i Zal. w Orłowej; 3) Buzek Karol, prezes Tow. Rolniczego w Końskiej; 4) Pawliczek Franciszek, kierownik Banku Rolniczego we Frysztacie; 5) Kohut Edward, urzędnik Centr. Stow. Spoż. w Łazach.

Posiedzeń Komisji Rewizyjnej odbyło się 4.

Kierownikiem Biura Macierzy Szk. był Fryderyk Kretschmann, dyrektor szkoły wydziałowej w Czeskim Cieszynie. W Biurze pracowali jako urzędnicy: 1) Tomáš Jan Ew., 2) Pawlik Ludwik, 3) Cienciala Adam, jako buchalter, 4) Fukałówna Natalia, jako stenotypistka.

W ciągu roku załatwiono 4.980 liczb protokołu podawczego.

B) Sprawozdanie ze skarbowości Macierzy.

Rok 1928 nie różnił się wiele od roku poprzedn. co do sytuacji gospodarczej i zarobkowej. Z powodu lichej koniunktury co do wywozu węgla z Czechosłowacji musiano na niektórych szybach ograniczyć ilość robotników i wtedy wśród wydalonych pracowników zawsze znaleźli się członkowie Macierzy Szkolnej, lub też musiano ograniczyć ilość dni pracy do 2 wzgl. 3 tygodniowo. Stąd też warunki życiowe dla ludności górniczej w zagłębiu — zwłaszcza na niektórych szybach — były wprost opłakane. Mimo to jednak ludność nasza nie zapomniała o sprawach oświatowych, lecz jeszcze ofiarniej jak po inne lata składała swój grosz na cele Macierzy Szkolnej. Kiedy w roku 1927 zebrały Koła 587.323'91 Kcz., to w r. 1928 suma ta powiększyła się o przeszło 200.000 Kcz. Koła zebrały w tym roku 791.586'27 Kcz. Pamiętać przy tem należy, że ci sami ludzie, którzy są członkami Macierzy, należą również do Rodziny Opiekuńczej i całego szeregu innych polskich organizacji — i że na te organizacje złożyli conajmniej tyle, jeżeli nie więcej. Śmiało można tedy powiedzieć, że ludność polska w Czechosłowacji w r. 1928 złożyła na cele kulturalno-oświatowe dla podtrzymania polskości na Śląsku czeskim około 1,500.000 Kcz. Cyfra ta jest dosadnym dowodem żywotności społeczeństwa polskiego na Śląsku czeskim a przy tem niespotykanej gdzieindziej ofiarności na cele publiczne. Za to należy się jej cześć i pełne uznanie.

Mimo tej nadzwyczajnej ofiarności Macierz Szkolna nie mogłaby była podolać wszystkim ciężarom, jakie wzięła na swoje barki, gdyby nie była doznała wydatnej pomocy ze strony polskiego społeczeństwa poza granicami Śląska. Z wyrazami najgłębszej wdzięczności Macierz stwierdza na tem miejscu, że społeczeństwo t. k. jak w inne lata, śpieszyło jej też i w ubiegłym roku z pomocą, ilekroć Macierz do niego się o tę pomoc zwróciła. W pierwszym rzędzie Macierz doznawała szczególniejszej opieki ze strony P. T. Towarzystwa Opieki Kulturalnej im. A. Mickiewicza w Warszawie. Mimo że jego Założyciel i pierwszy Prezes ś. p. Mecenase Antoni Osuchowski nie żyje, Towarzystwo — przewziawszy jakby w spuściznie po wielkim Przyjacielu Macierzy na siebie troskę o naszą instytucję, wywiązuje się z tego ogromnego zadania z największą dla siebie chlubą i pietyzmem dla dzieła Wielkiego Zmarłego, a pożytkiem dla naszej instytucji. Za tę serdeczną opiekę dla Macierzy Szkolnej należy się od całego polskiego społeczeństwa

na Śląsku Wielce Szanownemu Towarzystwu najgłębsza wdzięczność i cześć.

Bardzo wydatnie wspomagały Macierz w ubiegłym roku także P. T. Sejmiki, Rady Miejskie, Urzędy Gminne, Towarz. Szkoły Ludowej w Krakowie, Macierz Szkolna w Cieszynie, Koła Macierzy w polskiej części Śląska Cieszyńskiego, Duchowieństwo, Grona nauczycielskie, osoby prywatne z kraju, z poza kraju — a nawet z Ameryki i Azji.

Wszystkim Wielce Czcigodnym Ofiarodawcom, których nazwisk ze względu na wielką ich liczbę i szczupłość miejsca nie podobna wymienić, składa Macierz na tem miejscu jak najserdeczniejsze podziękowanie, załączając gorącą prośbę o pamięć dla niej w dalszym ciągu.

W roku 1928 wpłynęły do kasy Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej następujące dochody: 1) Tytułem należitości statutowej Kół Macierzy Szkolnej 93.157'29 Kcz. 2) Tytułem opłat: a) w szkołach 179.396 Kcz, b) w bursach 283.460 Kcz — razem 462.856 Kcz. 3) Tytułem subwencji rządowych: a) Min. Szk. i Ośw. Lud. w Pradze na gimnazjum w Orłowej 20.000 Kcz, na szkoły ludowe i wydzielone 60.000 Kcz — razem 80.000 Kcz; b) Min. Op. Społ. na Dom Macierzy w Cz. Cieszynie 13.125 Kcz; c) Kraj. Komisja Zaw. w Opawie na ochronki i inne cele kulturalne 9.360 Kcz, na szkoły (urlopy płatne nauczycieli 207.480 Kcz — razem tytułem subwencji rządowych 309.965 Kcz. 4) Tytułem darów okolicznościowych: a) ze Śląska 593.824'33 Kcz, z poza Śląska 3.229.977'42 Kcz — razem 3.868.801'75 Kcz. 5) Z imprez Zarządu Głównego (festyn itp.): 33.384'55 Kcz. 6) Tytułem zaciągniętych pożyczek 369.650 Kcz. 7) Z administracji nieruchomości 64.890 Kcz. 8) Tytułem ściągnień podatkowych, funduszu emerytalnego i kasy chorych 60.410'43 Kcz. 9) Tytułem zwrotu za druki 304'90 Kcz. Razem dochody Macierzy Szkolnej w roku 1928 wynosiły 5.263.419'90 Kcz (w roku 1926 — 4.338.352'74 Kcz, w roku 1927 — 4.068.674'21 Kcz).

Wydatki Macierzy przedstawiały się w roku 1928 jak następuje:

1) Utrzymanie szkół 1 gimnazjum, 7 szkół wydzielonych, 19 szkół ludowych, 41 ochronek, 2 bursy, 2 szkoły gospodarstwa dla dziewcząt, szkoła kroju i szycia, kursa przemysłowe, kursa handlowe, uzupełniające szkoły przemysłowe 3.265.464'86 Kcz. 2) Stypendja i zapomogi biednym uczniom 24.741'80 Kcz. 3) Subwencje: a) na „Gwiazdkę“ 10.000 Kcz, b) Rodzinie Opiekuńczej na kolonje 40.000 Kcz, c) Beskidowi śląskiemu na budowę schroniska 50.000 Kcz — razem 100.000 Kcz. 4) Praca oświatowa (odczyty, wykłady, biblioteki itp.) 35.858'14 Kcz. 5) Nieruchomości Macierzy: a) adaptacje i administracja 47.676'63 Kcz; b) nowe budowy 554.712 Kcz 83 h — razem 602.398'46 Kcz. 6) Administracja Biura Macierzy 94.859'11 Kcz. 7) Amortyzacja długów hipotecznych i prywatnych 442.948'39 Kcz. 8) Uplata weksli 270.000 Kcz. 9) Odsetki i prowizje od długów hipotecznych, prywatnych i wekslowych 238.047'51 Kcz. 10) Podatki, fundusz emerytalny i kasa chorych 152.236'13 Kcz. 11) Druki Macierzy 10.125'60 Kcz. 12) Saldo kasowe z roku 1927

(pożyczka w Tow. Oszcz. i Zal.) 6,449'90 Kcz. Razem rozchody Macierzy w r. 1928 wynosiły 5,243.129'90 Kcz. W r. 1926 — 4,337.006 Kcz 53 h, w roku 1927 — 4,075.124'38 Kcz).

Rok 1928 zamknęła Macierz nadwyżką, wynoszącą 20.290 Kcz.

Długi Macierzy wynosiły z dniem 31 XII. 1928 4,031.174'40 Kcz. Są to długi przeważnie długoterminowe, zahipotekowane na nieruchomościach Macierzy. Jednak są między nimi i długi wekslowe, które Macierz musi spłacić w krótszym terminie. .

Majątek Macierzy w nieruchomościach, w urządzeniu szkolnem i urządzeniu Kół Macierzy po oględnem oszacowaniu przedstawia wartość 6,564.760 Kcz (w tem ruchomości Kół Macierzy 360.915 Kcz 39 h).

Na tem miejscu Zarząd Główny Macierzy Szkolnej poczuwa się do miłego obowiązku złożenia serdecznego podziękowania Szarownej Dyrekcji Tow. Oszczędności i Zaliczek w Czeskim Cieszynie za udzielaną mu stałe pomoc i za Jej obywatelskie stanowisko, zajmowane zawsze względem Macierzy Szkolnej.

Również serdeczne podziękowanie należy się Szan. Zarządowi Głównemu Macierzy w Cieszynie za łaskawe pośrednictwo przy odbieraniu datków od przyjaciół Macierzy w Polsce, jak również za chętnie pośpieszenie jej z pomocą materialną przez udzielanie wyższej pożyczki, kiedy nasza Macierz znalazła się w ciężkiej sytuacji.

Chętnie również pomagał Macierzy Szkolnej przez udzielanie pożyczek Bank Rolniczy we Frysztacie, Kasa Zaliczkowa w Mor. Ostrawie i Kasy Raiffeisena, co z uznaniem i serdecznem podziękowaniem na tem miejscu podnieść należy.

Specjalne podziękowanie należy się Centralnemu Stowarzyszeniu Spoż. w Łazach za pomoc udzielaną Macierzy przez odstępowanie swoich lokalów za niewielką opłatą na cele polskiego szkolnictwa.

Szkolnictwo Macierzy Szkolnej w roku 1928

obejmowało:

1. **1 gimnazjum realne** im. Jul. Słowackiego w Orłowej;
2. **7 szkół wydziałowych** w miejscowościach: Błędowice Dolne, Bystrzyca, Czeski Cieszyn, Jabłonków, Łazy, Mor. Ostrawa i Niem. Lutynia; prócz tego utrzymuje Macierz Szkolna IV. klasę przy publicznej szkole wydziałowej we Frysztacie;
3. **10 szkół ludowych** w miejscowościach: Czeski Cieszyn, Mar. Góry, Mor. Ostrawa, Nowy Bogumin, Polska Lutynia, Poręba (Poruba). Przywóz, Rychwałd, Wierzniovice i Witkowiec;
4. **38 ochronek** w 41 oddz. w miejscowościach: 1. Błędowice Dolne, 2. Bystrzyca, 3. Cierlicko Górne, 4. Czeski Cieszyn, 5. Dąbrowa (Doubrava), 6. Darków, 7. Datynie Dolne, 8. Frysztat, 9. Jabłonków, 10. Karwina-Granice (2 oddziały), 11. Karwina-Sowiniec (2 oddziały), 12. Końska, 13. Leszna Dolna, 14. Łąki, 15. Łazy-koksownia, 16. Lyżbice, 17. Mar. Góry, 18. Nowy Bogumin, 19. Nie-

bory, 20. Oldrzychowice, 21. Orłowa-Kopaniny, 22. Orłowa-Zimne Doły, 23. Piotrowice, 24. Poręba (Poruba), 25. Przywóz, 26. Ropica, 27. Rychwałd, 28. Sibica, 29. Skrzeczów, 30. Stonawa, 31. Sucha Dolna, 32. Sucha Górna, 33. Sucha Średnia, 34. Szonychel, 35. Szumbark, 36. Wędrynia, 37. Witkowice, 38. Żuków Dolny;

5. 1 kurs dla dalszego kształcenia mistrzyń ochronek;

6. 1 szkołę gospodarstwa domowego w Orłowej;

7. 2 bursy.

Nadzór pedagogiczny nad instytucjami Macierzy Szkolnej spełniają — oprócz Władz szkolnych rządowych — z ramienia Zarządu Głównego, następujące organa:

1. Nad szkołami wydziałowemi i ludowemi, oraz nad ochronkami: Biel Karol, jako wizytator szkół Macierzy Szkolnej.

2. Celem ujednolajnienia kierunku wychowawczego i metody w ochronkach ustanowił Zarząd Główny urząd „instruktorski ochronek”, spełnianie którego powierzył p. Janotównej Annie, mistrzyni ochronki w Sibicy.

Wszystkie Zarządy szkół i ochronek doniosły w swych rocznych sprawozdaniach, że dzięki licznym i troskliwym zabiegom czynników miejscowych i przykładnej ofiarności społeczeństwa oraz poparcie naczelnych instytucyj — uzyskała działalność polska kształcąca się w zakładach Macierzy Szkolnej wieloraką i wydatną pomoc materialną.

Spełniając niniejszem życzenia kierownictw zawarte w rzeczonych sprawozdaniach, wyraża Zarząd Główny Macierzy Szkolnej w imieniu swych instytucyj najserdeczniejsze i gorące podziękowanie; wszystkim szlachetnym Ofiarodawcom, Zarządowi Głównemu, Śląskiej Krajowej, Powiatowej i Miejscowym Wydziałom Rodziny Opiekunczej, Naczelnemu Zarządowi i Kołom Polskiego Związku Szkolnego, odnośnym Wydziałom gminnym, i innym Stowarzyszeniom i Komitetom za zaopatrzenie działalności w książki i przybory szkolne, za subwencje na utrzymanie szkół i ochronek, za obfite obdarowanie działalności na „Gwiazdkę“, wzgl. na „Mikołaja“, na wycieczkach i festynach — jak niemniej i Członkom gromad nauczycielskich za zajęcie się i pracę około przygotowania i przeprowadzenia wymienionych uroczystości, wyrażając równocześnie prośbę o równie wydatne zajęcie się tą sprawą w przyszłości.

Ogólnie zaznaczyć należy, że wszystkie szkoły Macierzy urządziły w czasie sprawozdawczym:

1. dnia 27 X. uroczysty obchód święta państwowego ku uczczeniu 10 lecia powstania Rep. Czeskosł., 2. dnia 10 XI. uroczysty obchód dziesięcioletniego jubileuszu zmartwychwstania Polski, 3. dnia 7 III. obchód urodzin prezydenta Rep. T. G. Masaryka, 4. dnia 28 III. wykład o potrzebie światowego pokoju.

Uwaga: Niżej podane liczby przy wyrazach „klas“ i „dzieci“ oznaczają ilość tychże w czasie po 1 IX. 1928 — liczby przy tych wyrazach ujęte w nawiasy ( ) oznaczają ilość tychże w czasie przed 30 VI. 1928.

A. SZKOŁY ŚREDNIE.

Polskie gimnazjum realne w Orłowej.

Gimnazjum realne im. Jul. Słowackiego założone w roku 1909 przez Macierz Szkolną w Cieszynie i Towarzystwo Szkoły Ludowej w Krakowie — mieści się we własnym budynku.

Posiada na stałe prawo publiczności rozp. Min. Szkol. i Ośw. Lwd z dn. 24/V 1924 L. 59.052/24.

Liczy klas 8 i, 2 paralelki (w r. szk. 1928/29 — 8+3).

Uczniów 343, uczenie 35 — razem 378, (w r. szk. 1928/29 — 329+41=370).

Grono nauczycielskie w r. 1927/28: Dyrektor: Feliks Piotr. Profesorowie: Badura Józef, Bolek Antoni (do 31/I 1928), Burian Wiktor, Farny Alfred, Fierla Gustaw, Folwarczny Jan, Folwarczny Rudolf, Jančar Antoni, Ks. Juroszek Jerzy, Kołodziejski Teofil, Kulisiewicz Franciszek, Motyka Stanisław, Niemiec Józef, Pitala Józef, Santarius Gustaw (od 1/II 1928), Ks. Trombik Karol, Włosok Jan, Zielina Gustaw, Kiswa Jan (doch. prof. do śpiewu i muzyki), Mrózkówna Emilia (doch. naucz. do rob. ręcz.). Prof.: Farny Alfred, Folwarczny Rudolf, Motyka Stanisław, Niemiec Józef, Pitala Józef i Zielina Gustaw mieli z Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej zniżkę godzin w gimnazjum — celem umożliwienia im udzielania nauki w polskich paralelkach czeskiego seminarjum nauczycielskiego w Śląskiej Ostrawie.

Z końcem r. szk. 1927/28 ubyli z grona: Bolek Antoni, Santarius Gustaw i Kiswa Jan.

Z pocz. r. szk. 1928/29 wstąpili do grona: Folwarczny Józef i Jeleń Jan (doch. prof. do śpiewu i muzyki).

Staraniem młodzieży odbył się dnia 18 marca 1928 uroczysty wieczorek muzykalno-wokalny w sali „Gwarectwa“ w Orłowej. W czasie świąt Bożego Narodzenia odegrali uczniowie „Betleem Polskie“. Obie te imprezy uczniów cieszyły się wielkim powodzeniem.

Młodzież szkolna uczestniczyła:

1) w poranku urządzonym dla uczczenia pamięci Zmarłego śp. Mecenasa Osuchowskiego;

2) w poranku z okazji 3-go Maja;

3) w 8-miu przedstawieniach naukowych wyświetlanych w miejscowem kinie dla szkół orłowskich;

4) w całym szeregu wykładów wygłaszanych w zakładzie przez profesorów przy pomocy epidiaskopu;

5) w recitalu muzyki polskiej w połączeniu z wykładem o najwybitniejszych muzykach polskich wykonanym przez komp. i prof. konserw. Warsz. Burkatha.

Staraniem gimnazjum odbyła się nauka tańców dla uczniów klas najwyższych i kilka wycieczek naukowych do fabryk.

Zapomogi otrzymało w r. 1928 — 238 uczniów i uczenie w ogólnej sumie 27.108'10 Kč. (W tem zapomoga Kraj. Kom. Zawiadowczej — 850 Kč, Gminy Łazów 700 Kč, Dra Olszaka 300

Kč, Grona 3.650 Kč, Macierzy Szkolnej z Pol. Cieszyzna 300 Zł (1.125 Kč), Fund. śp. Józefa Matuszka w Łazach 3.600 Kč — reszta z imprez uczniowskich i zbiórek Dyrekcji. Na kolonie wakacyjne wysłano 55 uczniów (przy pomocy Rodz. Op. 41 ucz., Związku Obr. Kresów w Cieszyźnie — 14 uczniów).

Z zakładu zupełnego trwającego 93 dni korzystało 190 uczniów i uczenic. Koszta wynosiły 6.554'65 Kč. (W tem subwencja Rodziny Opiekuńczej 1.956'10 Kč, opłata uczniów 3.923'40 Kč, Dyrekcja gimnazjum z funduszu biednych uczniów 1.335'89 Kč).

Poszczególne klasy tworzyły gminy szkolne, których kuratorami byli gospodarze klas. Wójtowie, sekretarze i skarbnicy wszystkich gmin tworzyli tak zw. „Pomoc koleżeńska“, której kuratorem był dyrektor zakładu. „Pomoc koleżeńska zebrała w r. 1927/28 — 1.770'13 Kč z czego udzieliła 40 kolegom i koleżankom zapomóg w wysokości 1.735 Kč.

W zakładzie istnieje orkiestra i chór mieszany.

Orkiestra smyczkowa złożona z 31 uczniów wystąpiła publicznie oprócz wymienionych powyżej uroczystości szkolnych także na „Akademii“, urządzonej przez Związek Szkolny w Morawskiej Ostrawie, z okazji święta 3-go Maja w dniu 6 maja w Teatrze Miejskim.

Poza lekcjami młodzież skupiała się w 2 drużynach harcerskich, męskiej i żeńskiej. Harcerze oprócz swych prac harcerskich prowadzili „Składnicę“ przyborów szkolnych pod opieką swych kuratorów.

Do egzaminu dojrzałości zasiadało 29 uczniów i 2 uczennice. Wszyscy złożyli egzamin pomyślnie, z tych 4-rech z odznaczeniem.

Członkowie grona zajmują naczelne stanowiska, względnie są członkami Zarządów Głównych następujących towarzystw i instytucyj: Macierzy Szkolnej, Krajowej i Powiatowej Rodziny Opiekuńczej, Towarzystwa Nauczycieli Polskich, Związku Chórów śpiewackich, Siły, Sokoła, Beskidu, Powiatowego Komitetu Oświatowego, Miejscowej Komisji Oświatowej, Miejscowych Kół Macierzy, Chóru Tow. Naucz. Polskich, Naczelnego Zarządu Harcerstwa Polskiego, Ogniska, Towarzystwa Oszcz. i Zaliczek. Z ramienia tych towarzystw wygłosili kilkadziesiąt wykładów. Kilku sprawują urząd lustratorów Kół Macierzy i z tego tytułu byli referentami na Walnych Zgromadzeniach. Trzech zajmowało się reżyserją przedstawień gimnazjalnych i towarzystw miejscowych. Ponadto pięciu było członkami Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół wydziałowych i ludowych sześciu dla mistrzów ochronek, pięciu dla nauczycielek robót ręcznych przy państwowem seminarjum nauczycielskiem w Śląskiej Ostrawie, pięciu udziela nauki w szkole gospodarstwa domowego w Orłowej, z których jeden jest jej dyrektorem. Kilku z grona było czynnych przy urządzaniu wystawy kulturalnej w Bernie i Poznaniu.

B. SZKOŁY WYDZIAŁOWE.

1. Szkoła wydziałowa w Będowicach Dolnych, założona 1 IX. 1927, mieści się w budynku wynajętym. Klas: 4 (3 + 1). Dzieci 151

(141). Grono nauczycielskie: Dyr. Toman Franciszek, nauczyciele: Berger Antoni, Jeleń Jan, Koziel Adolf, Żwak Jan, do robót ręcznych Wronówna Zofja, oraz dochodzący: ks. dziekań Czyż Józef do religii katolickiej, ks. pastor Teper Karol do religii ewangelickiej, kierownik szkoły ludowej Fiedor Jan do języka niemieckiego (do 30 VI. 1928), Dadok Józef do stenografii (od 1 IX. 1928).

W szkole urządzono w ciągu roku następujące odczyty: a) (z obrazami świetlnymi) „Fauna Afryki“, „Wyspa Sumatra“; b) (z obrazami świetlnymi) wyrób środków spożywczych w Neratowicach nad Łabą; c) o Jugosławii z okazji jej 10-letniego jubileuszu.

Publiczne występy młodzieży: 1. 18 III. i 15 IV. 1928 dwukrotnie „Pierwszą akademię“. — (Śpiewy, deklamacje i przedstawienie baśni: „Kwiat paproci“ w 3 odsłonach Bergera i Kiszy), 2. 5 i 6 VI. 1928 dwudniowa wycieczka na Białą Krzyż. W schronisku popisy chóru w obecności z różnych stron zgromadzonych tam gości; 3. 17 VI. 1928. Wystawa rysunków i robót ręcznych w 3 salach. 4. 24 VI. 1928. Popisy gimnastyczne i występy chóru na festynie. urządzonym wspólnie ze szkołą ludową. 5. 23 XII. 1928. Deklamacje i śpiewy podczas „Gwiazdki“. 6. 26 XII. 1928. Przedstawienie „Betleem Polskie“ L. Rydla z bardzo dobrym sukcesem moralnym i materialnym.

Staraniem Gm. Rodziny Opiekuńczej urządzono „Gwiazdkę“ dla diatwy polskich szkół, ludowej i wydziałowej (wspólnie), kosztem 10.000 Kcz; kilkunastu uczniów wysłano do kąpieli dąrkowskich i na letnisko. W miesiącach zimowych korzystała diatwa z zakładu zupełnego Gm. Rodz. Op. Młodzież składa swoje oszczędności w „Kasie szkolnej“, a organizuje się w drużynie harcerskiej (męskiej), odbywając co tydzień zbiórki.

Działalność grona nauczycielskiego jest wszechstronna. Pracuje we wszystkich miejscowych towarzystwach polskich a mianowicie: 1. Koło Macierzy, 2 Rodzina Opiekuńcza, 3. „Siła“, 4. Kółko rolnicze, 5. Straż pożarna, 6. Komisja oświatowa; — są dyrygentami chóru katolickiego i chóru Macierzy, lustratorami Kół Macierzy, członkami chóru T. N. P., reżyserami Kótek amatorskich.

2. Szkoła wydziałowa w Bystrzycy, założona 1. IX. 1923, mieści się w budynku własnym. Klas 4 (4), dzieci 122 (118).

Grono nauczycielskie: Dyr. Budnik Rudolf, nauczyciele: Koziel Jan, Walek Jerzy, Żyła Emil, Bolek Henryk (od 1 IX. 1928). do robót ręcznych: Polockówna Bronisława, oraz dochodzący ks. Pastucha Franciszek, proboszcz z Lesznej Górnej do religii katolickiej, ks. pastor Tłofka Emanuel do religii ewangelickiej, Dadok Józef do stenografii.

Młodzież występowała: 1 „Wieczór kolęd“, śpiewy, oraz przedstawienia sztuk: „Kopciuszek“. „Wieczór wigilijny“, oraz pantomimę „Komar“. 3. Ćwiczenia wolne, obrazowe na festynie szkolnym, 3. na wieczorze wigilijnym urządzonym po „Gwiazdce“ z przedstawieniami sztuk: „Pani domu“, „Kłopoty Zosi“, „Po-jedynkę“, „Pod obcym niebem“.

Staraniem Rodziny Opiekuńczej urządzono dzieciom „Gwiazdkę“ a przez cały rok szkolny zakład żupny a we ferje kolonie wakacyjne dla 70 dzieci.

W szkole istniały dwie drużyny harcerskie, mianowicie męska i żeńska.

Szkole brak sali gimnastycznej, która ma się w najbliższym czasie budować.

Członkowie grona nauczycielskiego należeli do wydziału Koła Macierzy (przewodniczący, skarbnik, sekretarz), do krajowej, powiatowej i miejscowej Rodziny Opiekuńczej, do Zarządu „Sokoła“, do Komisji oświatowej. Ponad to byli: 1 skarbnikiem gminy, 1 kasjerem Reiffaisenki, 1 kierownikiem uzupełniającej szkoły przem., 1 kierownikiem szkoły gospodarstwa wiejskiego w Wędryni, 1 skarbnikiem Kółka rolniczego, 1 członkiem Komitetu śląskiego dla wystawy w Bernie i w Poznaniu.

3. **Szkoła wydziałowa w Cz. Cieszyinie**, założona 1 IX. 1924, mieści się od 1 IX. 1925 we własnym budynku. Klas 5 (6), dzieci 181 (231); ubytek spowodowało otwarcie szkoły wydziałowej w Suchej Górnej i Błędowicach Dolnych.

Grono nauczycielskie: Dyr. Kretschman Fryderyk, nauczyciele: Berger Karol, Kotapková Stanisława, Pustówka Rudolf, Heczková Bronisława, Trombik Jerzy, Mitko Teofil (do 31 VIII. 1928), Michejda Józef (od 1 IX. 1928), Słowik Karol (od 1 IX. 1928), do robót ręcznych Ciencialówna Emilja, oraz dochodzący: Sikora Jan do fizyki (do 30 VI. 1928), ks. proboszcz Pastucha do religii katolickiej, ks. Emanuel Tłoka do religii ewangelickiej, Dadok Józef do stenografii, Tesarczykowa Helena do pisania maszynowego.

Młodzież występowała publicznie: 1. 6 I. 1928: Przedstawienie „Jasia sierota“, baśń fantast. przez Karola Bergera, gimnastyka, śpiew, plasy. 2. 2 II. 1928: W uroczystym requiem za spokój duszy śp. A. Osuchowskiego w kościele OO. Jezuitów w Cz. Cieszyinie. 3. 3. VI. 1928: Z popisem w sali na Strzelnicy w Cz. Cieszyinie. Program: Orkiestra szkolna. „W czarownem królestwie“, baśń fantastyczna w 3 aktach Karola Bergera. 4. 29 VI. 1928: Powyższy popis w Trzyńcu. 5. 29, 30 VI. i 1 VII.: Wystawa szkolna.

Staraniem Rodziny Op. urządzono: „Gwiazdkę“ (kosztem Kcz 10.582'32), utrzymywano zakład żupny od 15 XI 1928 do 22 III. 1929, w którym wydano 5.769 obiadów, kosztem 2.884 Kcz, przy czem z podziękowaniem zaznacza się, że potrzebne ziemniaki dostarczyły bezpłatnie Kółko Rolnicze z okolicy Cieszyina. Na kolonie wakacyjne wysłano 8 dzieci.

W szkole istnieją dwie drużyny męska i żeńska, zbiórki odbywają się co tygodnia. Urządzono wieczorek wigilijny z przedstawieniem, deklamacjami i śpiewem.

Szkolna kasa oszczędności liczy 76 członków a wkładek Kcz 3.345'30.

Grono nauczycielskie pracuje we wszystkich miejscowych polskich towarzystwach, w których pełni funkcje prezesów, sekretarzy, skarbników, chórmistrzów, członków chóru, reżyserów i urzą-

dza wieczorki z ramienia tychże organizacji. Oprócz tego jeden jest członkiem powiatowego zastępstwa, jeden jest członkiem Miejskiej Rady Szkolnej, członkiem miejskiej Komisji prawnej i osobistej, jeden jest kierownikiem uzupełniającej szkoły przemysłowej. Karol Berger zajmuje się pracą literacką.

4. (Szkoła wydziałowa w Jabłonkowie, założona 1 IX. 1926, otrzymała w bieżącym roku szkolnym własny budynek. Klas 3, dzieci 82 (82).

Grono nauczycielskie: Dyr. Paszek Rudolf, nauczyciele: Maryniok Józef, Badura Jan, Wachtarczyk Jan (do 30 VI. 1928) Sabela Adam (od 1 IX. 1928), oraz dochodzący: do robót ręcznych Br. Polczkówna, ks. Fr. Pastucha do religii katolickiej, ks. pastor Em. Tłółka do religii ewangelickiej, oraz pp. Marszałek L. i Łaboj P.

W ciągu roku urządzono 4 odczyty z obrazami świetlnymi i „Gwiazdkę“, przy której dzieci sowicie obdarowano, kosztem 2180 Kcz.

Publiczne występy dziatwy: przy przedstawieniu „Jasełka“ i dwukrotnie „Za siedmioma górami“, oprócz tego urządzono wystawę prac szkolnych i akademję.

W szkole istnieje drużyna harcerska, odbywająca co tygodnia zbiórki.

Grono nauczycielskie pracuje w miejscowych towarzystwach polskich, jak: Koło Macierzy, Rodzina Opiekuńcza „Sokół“, Komisja oświatowa, Czytelnia, Związek młodzieży, w chórach i kółkach amatorskich.

5. Szkoła wydziałowa w Łazach, założona 1 IX. 1923, mieści się we własnym budynku. Klas 5 (7), dzieci 185 (218). Powodem ubytku dzieci jest otworzenie szkoły wydziałowej w Suchej Górnej.

Grono nauczycielskie: Dyr. Wójcik Władysław (zamianowany powiatowym inspektorem szkolnym), nauczyciele: Kisza Jan (do 30 VI. 1928), Piegza Karol, Rzyman Józef, Krzyszkowski Władysław, Majewska Stefanja, Potysz Wincenty, Bandalówna Kornelja (do 30 VI. 1928), do robót ręcznych Kikówna Ernestyna, ks. Smyczek Paweł, katecheta religii kat., oraz dochodzący emer. kier. Przeczek Franciszek do religii ewang., Sznappa Emil do języka czeskiego, Dadok Józef do stenografii.

W szkole odbyto dwie pogadanki rodzicielskie z odczytami.

Publiczne występy dziatwy: 1. 25 III. 1928: Przedstawienie „Smutna Perelka“. 2. 24 VI. 1928: Wystawa prac uczniów.

Staraniem Gminnej Rodziny Opiekuńczej, a w części także Koła Macierzy Szkolnej urządzono dla dzieci „Gwiazdkę“, oraz zakład żupny.

Część młodzieży jest zorganizowana w męskiej i żeńskiej drużynie harcerskiej.

Członkowie grona nauczycielskiego zajmują naczelne stanowiska w następujących towarzystwach polskich: 1. Krajowa Rodzina Opiekuńcza, 2. Tow. turystyczne „Beskid śląski“, 3. Tow. Naucz. uzupełniających szkół przemysłowych, 4. Stowarzyszenie Polskich Katolików w Łazach; są członkami: Zarządu Głównego Macierzy

Szkolnej, Zarządu Głównego Tow. Nauczycieli Polskich, spełniają funkcje sekretarzy, względnie skarbników w miejscowych 2 Kołach Macierzy Szkolnej, w Polskiej Komisji oświatowej, w Gminnej Rodzinie Opiekuńczej, w Sekcji budowlanej, w Beskidzie śląskim i Tow. Naucz. Uzup. szkół przem., są chórmistrzami miejscowych i sąsiednich Chórów Macierzy, reżyserami miejscowego Kółka amatorskiego, opiekunami drużyny harcerskiej, należą do Komitetu wystawy w Bernie i w Poznaniu i byli prelegentami na kursie rysunkowym w Orłowej. Zajmowali się założeniem sekcji rysunkowej, brali udział w wystawach artystycznych. Zajmują się akcją opieki socjalnej nad młodzieżą (Gwiazdki, letniska, zakłady żupne, zapomogi). Staraniem ich urządzono w miejscu i w okolicy: 17 przedstawień amatorskich, 10 odczytów, 4 bale, 1 dożynki, 2 festyny Kół Macierzy Szk. i 4 wieczorki względnie obchody narodowe.

6. Szkoła wydziałowa w Mor. Ostrawie, założona w r. 1902, przejęta przez Macierz Szkolną od 1 IX. 1922, pomieszczona jest w budynku wynajętym. Klas 4 (3), dzieci 113 (123).

Grono nauczycielskie: Dyr. Marjan Pawełek, nauczyciele: Wołyńska Franciszka, Stawówna Bronisława, Ochodkówna Maria, Guńka Leonard, do robót ręcznych: Kobielanka Janina, Sznapka Emanuel (do 31 VIII. 1928), Synowiecka Wanda (do 31 VIII. 1928), Bandalówna Kornelia (od 1 IX. 1928), Szymonik Fr. (od 1 IX. 1928).

W ciągu roku wyświetlono 6 bajek dla dzieci (148 klisz) przy uczestnictwie 520 słuchaczy, urządzono 2 poranki, odbyto wycieczkę do Krakowa z 35 dziećmi na cały tydzień.

Publicznie występowała dziatwa: 1. Odgrywają dwukrotnie „Betleem Polskie“ L. Rydla wobec 1000 widzów (dochód 2000 Kcz) 2. wypełniając część programu „Akademia 3 Maja“, odegraniem obrazu „Wiosny Polskiej“, 3. przedstawiając w żywych obrazach i śpiewach dzieje Polskie na poranku ku uczczeniu 10-lecia odzyskania niepodległości Państwa Polskiego (11 XI. 1928), 4. urządzeniem wystawy prac uczniów w czerwcu 1928 (zwiedzających około 1000).

Dzięki ofiarności miejscowych towarzystw polskich urządzono dla dziatwy (obu szkół) „Gwiazdkę“ kosztem 7000 Kcz, obdarzając dzieci sówicie ubraniami i łakociami, wysłano 50 dzieci na dwu miesięczny pobyt do krewnych w Polsce, wysłano na kolonie wakacyjne 21 dzieci, oraz udzielono zasiłków na „dojazdy“ dalej mieszkającym.

Część młodzieży była zorganizowana w męską i żeńską drużynę harcerską.

Grono nauczycielskie prowadzi działalność społeczno-oświatową, piastuje godności, jak np. przewodniczącego, sekretarzy, bibliotekarza, gospodarza, aranżerów i reżyserów przedstawień amatorskich i Zarządzie Naczelnym Pol. Związku Szkolnego i Kole P. Z. S. w Mor. Ostrawie.

Grono nauczycielskie prowadzi pracę w Kółku młodzieży pozaszkolnej (około 150 członków), aranżując i prowadząc celowo

kształcące zbiórki, wykłady, pogadanki, kursy, wycieczki, zabawy, tańce, sport itp. zatrudniając młodzież pozaszkolną w lokalu szkolnym conajmniej przez 10 godzin tygodniowo.

Grono nauczycielskie urządza wykłady i odczyty różnej treści stale co 2 tygodnie przez 7 miesięcy w roku — bierze osobisty udział w odgrywaniu przedstawień i prowadzeniu przedstawień z dziatwą szkolną i starszymi.

7. Szkoła wydziałowa w Niem. Lutyni, założona w r. 1914, mieści się w budynku wynajętym. Klas 3 (3), dzieci 80 (62).

Grono nauczycielskie: Dyr. Biel Karol, nauczyciele: Synowcówna Walerja, Szymonik Franciszek (do 30 VI. 1928), Słowik Karol (do 30. IV. 1928), Gzyl Karol (od 1. IX. 1928), Siwkowa Aniela (od 1. X. 1928), do robót ręcznych Wojtkówna Elżbieta, oraz dochodzący naucz. religii kat. ks. Józef Kurowski, wikary miejscowy.

Publiczne występy dzieci: 1. Cztery przedstawienia (dwukrotnie „Przesolony rosół“ i dwukrotnie „Jasełka“). 2. Śpiewy i deklamacje w czasie „Gwiazdki“. 3. Śpiewy, ćwiczenia wolne (chłopców) i piasy (dziewcząt) przedstawiające dawne „ślaskie tańce ludowe“ na festynie Gm. Rodz. Op. 4. Wystawa prac piśmiennych i rysunkowych dzieci 24 VI. 1928.

Występy dziatwy cieszyły się z liczną frekwencją gości i odniosły poważny sukces tak moralny, jak niemniej materialny.

Gm. Rodzina Op. urządziła dla dzieci „Gwiazdkę“, oraz wycieczkę w czasie swego festynu w miejscowym lasku. Przy obu sposobnościach obdarzono szczerze wszystkie dzieci w odpowiedni sposób. Oprócz tego udzieliła subwencji 500 Kcz na książki i przybory szkolne dla ubogich dzieci. Na kolonie wakacyjne wysłano 4 dzieci.

Również i miejscowe Koło Macierzy Szkolnej udzieliło subwencji 500 Kcz na książki dla ubogich dzieci.

Część dziatwy szkolnej należała do harcerskich drużyn: żeńskiej w Niem. Lutyni i Nowym Boguminie, i męskiej w Skrzeczynie i Polskiej Lutyni; organizacje te urządziły kilka przedstawień, wycieczek, wigilje harcerskie i uroczystość przyrzeczenia.

Grono nauczycielskie współpracuje we wydziałach miejscowych towarzystw: Koło Macierzy Szkolnej, Gm. Rodz. Op., „Siła“, Komisja oświatowa, Drużyna harcerska i w ich przedsiębiorstwach, na które złożyły się w r. 1928: 5 przedstawień („Iste roki“, „Brylantowy krzyż“, „Stary piechur“, „Sąsiedzi“ i „Łobzowanie“), 2 bale, 2 festyny i obchód „Dożynek“, oraz Kurs gotowania i szycia dla żeńskiej młodzieży pozaszkolnej. Poza tem jedna z sił nauczycielskich jest komendantką żeńskiego harcerstwa w Czesł., jedna jest reżyserem i chórmistrzem towarzystw miejscowych.

8. IV. klasa w (publicznej) szkole wydziałowej we Frysztacie, otwarta 1 września 1924 jest umieszczona w budynku Macierzy Szkolnej. Dzieci 15 (12).

Grono nauczycielskie: Dyr. Chromik Jan (dyr. publ. szkoły wydziałowej), Berger Karol (dochodzący ze szkoły wydz. w Cz. Cie-

szynie) do 30 VI. 1928, Tłółka Ferdynand od 1 IX. 1928, doch. nauczyciele miejscowej publicznej szkoły wydziałowej.

Uczniowie tej klasy brali udział we wszystkich uroczystościach i występach publicznej szkoły wydziałowej: Wieczorek szkolny (śpiewy, deklamacje, sztuczki, płasy); festyn szkolny (pochód, pieśni, ćwiczenia gimnastyczne itd.).

Ubogich uczniów obdarowano na „Gwiazdkę“ ubraniami i obuwiem. Dzieci tej klasy korzystały również z miejscowego zakładu żupnego.

C. SZKOŁY LUDOWE.

1. **Szkoła ludowa w Cz. Cieszynie** (połączona ze szkołą wydziałową), założona 1 IX. 1925, mieści się w budynku własnym. Klas 2 (3), dzieci 53 (74).

Grono nauczycielskie: Kier. Kretschman Fryderyk, dyr. szk. wydz., nauczyciele: Taskówna Helena, Szczotka Franciszek, Michejda Józef (do 31 VIII. 1929).

Inne szczegóły patrz pod: Szkoła wydziałowa w Cz. Cieszynie.

2. **Szkoła ludowa w Mar. Górach**, założona w r. 1909, mieści się w budynku własnym. Klas 3 (3), dzieci 71 (69).

Grono nauczycielskie: Kier. Siwek Karol, nauczyciele: Gajdzicówna Wanda, Santarius Karol, oraz dochodzący ks. Smyczek Paweł do religii katol., Kobielanek Janina do robót ręcznych.

Dzieci odegrały dwa przedstawienia: „Janek i Jagusia“, „Złota Marysia“ i „Literki“, „W wigilję Bożego Narodzenia“ (oprócz deklamacyj i śpiewów na 3 głosy). Sukces znaczny — tak moralny jak i materialny.

Oprócz tego odbyły się w szkole uroczystości: „Mikołaja“ i „Gwiazdka“ (podarunków rozdzielono za 4.700 Kcz); na kolonje wakacyjne wysłano 27 dzieci. — Koło P. Z. S. zakupiło zeszytów na cały rok, ofiarowała 200 Kcz na wycieczkę szkolną. — Dzieci otrzymały 75 l mleka. — W grudniu założono w szkole drużynę harcerską. Oszczędności w kasie wynoszą 2.430 Kcz.

Grono nauczycielskie należy do miejscowych polskich towarzystw (Polski Związek Szkolny, „Siła“, Kółko amatorskie, Dom Polski), w których pełnią funkcję naczelną, skarbników, sekretarzy, reżyserów, bibliotekarzy itd.; poza tem jeden jest członkiem chóru T. N. P.

3. **Szkoła ludowa w Mor. Ostrawie**, założona w r. 1902, przejęta przez Macierz Szkolną od 1 IX. 1922, jest pomieszczona w budynku wynajętym. Klas 2 (3), dzieci 44 (48).

Grono nauczycielskie: Kier. jest Pawełek Marjan, dyr. szkoły wydz., nauczyciele-dochodzący: 2 miejscowej szkoły wydziałowej.

Inne szczegóły wymieniono pod: Szkoła wydziałowa w Mor. Ostrawie.

4. **Szkoła ludowa w Nowym Boguminie**, założona w r. 1906, mieści się we własnym budynku. Klas 2 (2), dzieci 47 (46).

Grono nauczycielskie: Kier. Siwek Rudolf, nauczyciele: Niebroj Edward (do 31 VIII. 1928), Fierla Adolf (od 1 IX. 1928) oraz docho-

dzący ks. Mżyk Józef do religii katolickiej, ks. Badura Jerzy do religii ewang. Synowcówna Walerja do czeskiego, Mrózkówna Emilja do robót ręcznych.

Działwa urządziła 2 przedstawienia „Dzieci i Krasnoludki“, „Jasia Sierota“, wzięła udział we festynie szkolnym — oraz przypatrzwała się dzieciu szkła. Do dzieci wygłoszono odczyt o oszczędności. — Miejska Rodzina Op. urządziła sutą i obfitą „Gwiazdkę“ dla działwy. Znaczna część młodzieży należała do harcerstwa polskiego w Czechosłowacji.

Członkowie grona nauczycielskiego pracują we wszystkich polskich stowarzyszeniach miejscowych: Koło Macierzy Szkolnej, Miejska Rodzina Op., Komisja oświatowa, w bibliotece publicznej, w których pełnią funkcje skarbników, bibliotekarzy, sekretarzy, referentów, reżyserów itd. Oprócz tego jeden jest członkiem Zarządu Głównego T. N. P., członkiem Chóru T. N. P., członkiem Sekcji rysunkowej T. N. P., członkiem Komisji oświatowej w Rychnowie, opiekunem Drużyny harcerskiej, członkiem Sekcji turystycznej Tow. „Beskid“, lustratorem Koła Macierzy Szkolnej w Zabłociu i redaktorem „Naszego Pisemka“, gazetki dla młodzieży szkolnej. Poza tem pracują członkowie grona nauczycielskiego na polu literackiem.

5. Szkoła ludowa w Polskiej Lutyni, założona w r. 1924, jest pomieszczona w lokalu wynajętym. Klas 2 (2), dzieci 67 (62).

Grono nauczycielskie: Kier. Wojtek Jan, nauczyciele: Grył Karol (do 10 IX. 1928), Ramik Wiktor (od 11 IX. 1928) oraz dochodzący: ks. Kurowski Józef do religii kat., Wojtkówna Elżbieta do robót ręcznych, Synowcówna Walerja do języka czeskiego.

Publiczne występy dzieci: 1. Przedstawienie „Jasełka“, 2. Śpiewy i deklamacje w czasie „Gwiazdki“. 3. Śpiewy, ćwiczenia wolne chłopców i piosenki dziewcząt na festynie Gminnej Rodziny Op. 4. Wystawa rysunków i robót ręcznych. — Występy publiczne, starannie przygotowane, cieszyły się liczną frekwencją publiczności i odniosły poważny sukces, tak moralny, jak i materialny.

Gminna Rodzina Opiekuńcza urządziła dla dzieci szkolnych „Gwiazdkę“ kosztem 2.500 Kcz i festyn szkolny.

Część działwy szkolnej należała do drużyny harcerskiej.

Grono nauczycielskie pracuje intensywnie na naczelnych stanowiskach we wydziałach miejscowych towarzystw: Koło Macierzy Szkolnej, Gm. Rodz. Op., Komisja oświatowa, Sekcja budowy Domu Macierzy Szkolnej, Kółko amatorskie, Chór młodzieży i w ich przedsiębiorstwach, na które się złożyło: 5 przedstawień amatorskich, 3 bale, 2 festyny, 2 odczyty i 3 obchody narodowe. Oprócz tego jeden jest lustratorem trzech Kół okolicznych Macierzy Szkolnej i jako taki występował czynnie przy Walnych zgromadzeniach Kół. — Członkowie grona biorą także współudział w pracy towarzystw w gminach okolicznych.

7. Szkoła ludowa w Porębie, istnieje od 1 IX. 1926, pomieszczona we własnym budynku. Klas 2 (1), dzieci 39 (37).

Grono nauczycielskie: Polak Karol, kierownik, Wójcikówna Wanda, nauczycielka, oraz dochodzący: ks. Smyczek Paweł do religii katolickiej, Mrózkówna Emilja do robót ręcznych.

W szkole urządzono 4 odczyty z obrazami świetlnymi i popisy przy „Gwiazdce“. Grono odbyło z rodzicami 3 pogadanki pedagogiczne.

W czerwcu urządzono przedstawienie sztuki: „W lesie“ oraz deklamacje i śpiewy; na końcu roku wystawę prac dziecięcych; a w grudniu „Jasełka“. Uroczystości szkolne cieszyły się liczną frekwencją.

Opieką nad ubogą dziatwą zajmuje się Gminna Rodzina Opiek.: pięciu dzieciom udzieliła zapomogi w kwocie 340 Kcz; czworo dzieci wysłano do kąpieli w Darkowie, troje na kolonie wakacyjne do Oldrzychowic. Sowiecie obdarzono dziatwę na „Gwiazdkę“ kosztem 2.395 Kcz. Dzieci słabo rozwinięte otrzymywały w szkole mleko.

Raz w tygodniu odbywają się zebrania drużyny harcerskiej.

Członkowie grona naucz. pracują w Kole M. S., w Kółku amatorskim, Gm. Rodzinie Opiekunów, w Beskidzie śląskim, w Komisji oświatowej, w Harcerstwie, w Chórze młodzieży, w Sile. Zawiadują biblioteką wędrowną i Czytelnią. Jedna koleżanka prowadzi Kurs kroju i szycia.

7. Szkoła ludowa w Przywozie, założona w r. 1908, przejęta przez M. S. od 1. IX. 1922, mieści się we własnym budynku. Klas 2 (2), dzieci 49 (61). Ubytek dzieci tłumaczy się małą ilością dzieci w I roku nauki, a sporą takich, którzy ukończyli obowiązek szkolny; kilku odeszło do szkoły wydziałowej.

Grono naucz.: kierownik Kupiec Józef, nauczyciele: Zajic Engelbert do 31. VIII. 1928, Malost Stefan od 1. IX. 1928, oraz dochodzący: Kobielanka Janina (do robót ręcznych), Ochotkówna Marja (do języka czeskiego).

Urządzono 1 przedstawienie szkolne, na którym dziatwa odegrała dwie wesołe komedijki: „Mentorka“ i „Szczęśliwi ci dorośli“. Rodzice dzieci i przyjaciele szkoły zjawili się licznie, opuszczając po przedstawieniu salę z zadowoleniem.

Przy wydatnej pomocy ofiarnych czynników wysłano kilkoro dzieci na kolonie wakacyjne dla poratowania zdrowia. Urządzono uroczystą „Gwiazdkę“, obdarzając prawie wszystkie dzieci cenniejszymi rzeczami.

Drużyny harcerskie męska i żeńska, istniejące od 3 lat, prowadzą nadal swą pracę: urządzają swe zbiórki tygodniowe, zaś w porze letniej także wycieczki. W roku sprawozdawczym brała udział drużyna męska w obozie harcerskim pod Kielcami. Rok zakończyła uroczystym „Opłatkiem harcerskim“ przy licznych udziałach rodziców harcerzy i przyjaciół.

Szczupłe grono nauczycielskie poświęcało wiele czasu na pracę w miejscowym Kole „Polskiego Związku Szkolnego“, w drużynie harcerskiej i w Sile.

8. **Szkoła ludowa w Rychwałdzie**, istnieje od 1. IX. 1923 pomieszczona we własnym budynku. Klas 2 (2), dzieci 62 (54).

Grono nauczycielskie: kierownik: Szmeja Leon, nauczyciele: Sabela Adam do 31. VIII. 1928, Niebrój Edward od 1. IX. 1928, oraz dochodzący: Ks. Smyczek Paweł do religii katol., Mrózkówna Emilia do robót ręcznych.

W szkole odbyło się 8 odczytów z obrazami świetlnymi.

Działwa szkolna odegrała z wielkim sukcesem moralnym i maturalnym „Jasełka Śląskie“.

Gminna Rodzina Opiek. urządziła dla dzieci obfitą „Gwiazdkę“ kosztem 5.000 Kcz, wysłała kilkoro dzieci na kolonie wakacyjne, i utrzymywała przez 6 miesięcy zakład żupny.

Kasa Raiffeisenowska podarowała dzieciom na „Gwiazdkę“ książeczki oszczędnościowe z wkładką 5 Kcz.

Również i Koło M. S. udzielało szkole subwencji pieniężnych, tak, że wszystkie biedne dzieci otrzymywały przez cały rok za darmo środki naukowe i „Nasze Piśemko“. Oprócz tego obdarowało Koło M. S. dzieci na festynie szkolnym.

Działwa szkolna należy do drużyn harcerskich (męskiej i żeńskiej)

Grono nauczycielskie pracuje we wszystkich miejscowych organizacjach polskich (Koło M. S., Gm. Rodz. Opiekuńcza, Straż pożarna, Kółko amatorskie, Miejskowa Komisja Oświatowa, Chór młodzieży, drużyny harcerskie), w których pełnią funkcje przewodniczących, sekretarzy, bibliotekarzy, skarbników, reżyserów, dyrygentów, opiekunów etc. oraz współdziałają wzgl. kierują urządzaniem przedsiębiorstw przez pewne towarzystwa. Oprócz tego jeden jest Głównym Komendantem Harcerstwa Polskiego w Czechosłowacji, jeden członkiem Chóru T. N. P.

9. **Szkoła ludowa w Wierzniovicach**, założona w r. 1905 mieści się w lokalu najętym. Klas 2 (2), dzieci 46 (45).

Grono nauczycielskie: Do 31. VIII. 1928: kierownik: Kopytko Rudolf, nauczyciel: Wałowy Emil. Od 1. IX. 1928: kierownik: Wałowy Emil, nauczyciel: Kubatko Leon. Jako dochodzący nauczyciele uczyli cały rok: Ks. Kurowski Józef religii katolickiej, p. Wojtkówna Elżbieta robót ręcznych.

Działwa urządziła dwa przedstawienia, na których oprócz deklamacji i śpiewów odegrano 4 sztuczki: „Zły czar“, „Bezkrólewie“, „Literki“, „Boże Narodzenie“; oraz wykonała ćwiczenia gimnastyczne na festynie szkolnym. Wszystkie te publiczne występy młodzieży, podobnie jak i popis w czasie „Gwiazdki“ urządzony przez Koło M. Szk. i Gm. Rodz. Opiekuńczą kosztem przeszło 2.000 Kcz bardzo się powiodły, i osiągnęły znaczny sukces moralny u licznie zebranej publiczności.

W szkole urządzono trzy odczyty dla dzieci.

Grono pracuje we wszystkich miejscowych towarzystwach (Macierz, Rodzina Opiekuńcza, Komisja Oświatowa, Straż ogniowa).

10. **Szkoła ludowa we Witkowicach**, założona w roku 1909, początkowo utrzymywana przez „Gwarectwo“, przejęta przez M.

S. od 1. IX. 1925, pomieszczona w budynku wynajętym. Klas 2 (2), dzieci 33 (43).

Grono nauczycielskie: kierownicy: Legierski Tomasz (do 31. VIII. 1928), Sznajka Emanuel (od 1. IX. 1928), nauczyciele: Dzik Teodor (do 31. VIII. 1928), Wilczyński Henryk (od 1. IX. 1928), oraz dochodzący: Ks. Olšovský Albin do nauki religii katol., Kobielanka Janina do robót ręcznych i Ochotkówna Marja (do języka czeskiego).

Szkoła urządziła festyn, który udał się bardzo dobrze; w czasie tegoż popisywały się dzieci barwnymi tańcami i t. p. Tegoroczna „Gwiazdka“ była rzeczywistą niespodzianką. Wartościowymi podarunkami obdzielono wszystkie dzieci, do czego waleńie przyczyniło się „Gwarectwo“ hut (30 par butów), Polski Związek Szkolny i inni. Wartość „Gwiazdki“ wynosiła ogółem 4.000— Kcz.

Do kąpieli darkowskich wysłano 2 dzieci.

Część młodzieży należy do harcerstwa.

Grono nauczycielskie pracuje w Kołach Pol. Zw. Szk. w Witkowicach i Zabrzegu i innych organizacjach polskich np. „Kółko młodzieży“ — z ramienia których urządzono 3 przedstawienia i „Oplatek“. —

D. OCHRONKI.

1. **Ochronka w Błędowicach Dolnych**, założona 8. VI. 1927, jest pomieszczona we własnym budynku zbudowanym przez miejscowy komitet. Dzieci 62 (72).

Kierownik: Fiedor Jan, kierownik szkoły; mistrzyni: Berkówna Otylja.

Dzieci występowały publ. 2 razy: 3. VI. odegrały sztuczki: „Żabi król“, „Laleczki“, „Sklepik“, „Królowa bajki“ a 7. VI. powtórzyły przedstawienie w Szumbarku. Efekt moralny przedstawień był znaczny. Z końcem roku odbył się festyn. Staraniem I Koła M. S. i Gm. Rodziny Opiek. odbyły się uroczystości „Mikołaja“ i „Gwiazdki“. Przy obu sposobnościach występowały dzieci z deklamacjami i śpiewem, a hojnie zostały obdarzone.

Mistrzyni ochronki jest czynną w Kole M. S. i Gm. Rodzinie Opiekuńczej.

2. **Ochronka w Bystrzycy**, założona w roku 1925, mieści się w lokalach szkoły wydź. Dzieci 48 (38). Kierownik: Budnik Rudolf, dyrektor szk. wydź.; mistrzyni Ożanówna Natalia.

Publiczne występy dzieci: 25. III. przedstawienie sztuczek „Czerwony kapturek“, „Królowa bajki“ oraz pąsy i deklamacje; 24. VI. na festynie szkolnym z ćwiczeniami wolnemi; na uroczystościach: „Mikołaja“ i „Gwiazdki“ z deklamacjami.

Dnia 18. IV. urządzono dla dzieci wycieczkę na wozach do Koszarzysk, gdzie na świeżem powietrzu i przy skromnym posiłku bawiły się wśród uroczej okolicy górskiej.

W r. 1927/28 wydawano wszystkim dzieciom ciepłe obiady. Subwencja Krajowej Rodziny Opiek. na zakład żupny wynosiła 100 Kcz.

Mistrzynie ochronki była czynną w miejscowym Kole Amatorskim, w chórze i Kole Amatorskim M. S. i „Siły“ w Orłowej, oraz innych zespołach okolicznych gmin.

3. **Ochronka w Cierlicku Górnem**, założona 1. VI. 1928, mieści się w wynajętym lokalu w budynku szkoły. Dzieci 34. Kierownik: Kadłubek Jan, kierownik szkoły; mistrzyni Gałuszkówna Elżbieta. Dzieci występowały po raz pierwszy publicznie 16. XII. 1928, odgrywając przy wieczorku szkolnym baśń fantastyczną: „Sen Zosi“ z tańcem i deklamacjami. Również deklamowały przy „Mikołaju“ i „Gwiazdce“, w czasie których suto zostały obdarowane dzięki staraniom miejscowego Koła M. S. i Gm. Rodz. Opiek.

Mistrzynie pracuje w miejscowych tow. polskich: Koło M. S., Gm. Rodz. Opiek. i Kółko amatorskie.

4. **Ochronka w Czeskim Cieszynie**, założona 13. IX. 1926, jest pomieszczona w budynku szkoły wydziałowej. Dzieci 24 (22). Kierownik: Michejda Józef, kier. szkoły; mistrzyni Wadowska Marja. Dzieci występowały publicznie z deklamacjami przy uroczystościach „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, przy których obficie odpowiedniami podarunkami obdarzone zostały na listy składkowe; w czasie festynu w parku Sikory występowały dzieci z ćwiczeniami gimnastycznymi i piasami. Z końcem czerwca urządzono wystawę robót dziecięcych. Z zakładu zupnego korzystało 5 dzieci. Mistrzynie pracuje w miejscowych towarzystwach i organizacjach polskich: Koło M. Szk., Chór M. Szk., Sokół i Kółko amatorskie.

5. **Ochronka w Dąbrowie** (Doubrava), założona 24. IX. 1928, pomieszczona w budynku własnym, jest jedną z najmłodszych ochronek. Dzieci 22. Kierownik: Żyła Eugeniusz, kierownik szkoły, mistrzyni Sembołówna Agnieszka, Gm. Rodzina Opiek. urządziła „Mikołaja“ i „Gwiazdkę“, w czasie których dzieci śpiewały i deklamowały. Mistrzynie pracuje w Kole M. Szk. i w Chórze M. Szk.

6. **Ochronka w Darkowie**, założona 26. II. 1923, mieści się we wynajętym lokalu. Dzieci 52 (63). Kierownik: Paździora Jan, kier. szkoły; mistrzyni Śmiżanka Adolfina. Działka urządziła przedstawienie: „Żabi Król“, wykonała ćwiczenia gimnastyczne i piasy na festynie szkolnym, brała udział w malowniczym pochodzie dożynkowym, oraz występowała z deklamacjami i śpiewem w czasie „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, przy których obficie obdarowaną została. Publiczność była z występów działki nadzwyczaj zadowolona. Mistrzynie pracuje jako sekretarka Koła M. Szk. oraz w Chórze i Kółku Amatorskim M. Szk.

7. **Ochronka w Datyniach Dolnych**, założona 25. IX. 1928, jest pomieszczona w budynku najętym. Dzieci 31. Kierownik: Pniok Karol, kierownik szkoły; mistrzyni: Pastuchówna Marja. Na uroczystościach „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, urządzonych przez Koło M. Szk. i Gm. Rodz. Opiekuńczą wystąpiła działka niedawno założonej ochronki po raz pierwszy publicznie z deklamacjami. Mistrzynie jest czynną w miejscowych towarzystwach oświatowych (Koło M. Szk., Kółko Amatorskie, Chór M. Szk.).

8. **Ochronka we Frysztacie**, założona w r. 1918, jest umieszczona we własnym budynku. Dzieci 53 (54). Kierownik: Chromik Jan, dyrektor szk. wydż.; mistrzyni Pryszczówna Józefa. Urządzono tu dwa wieczorki z przedstawieniami: „Królowa kwiatów“, „Obraz zimowy“ i „Jasełka“, deklamacjami i śpiewami; udały się bardzo dobrze, ku ogólnemu zadowoleniu licznie zebranej publiczności. Poza tem urozmaicała działalność swemi występami festyn szkolny, oraz wypełniła program „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, przy których to uroczystościach, jakoteż i na zakończenie roku szkolnego odpowiedniami podarunkami obdarzoną została. Wszystkie dzieci korzystały ze zakładu zupełnego. Miasto Frysztat udzieliło ochronce subwencji w kwocie 3.000 Kcz. — Mistrzyni bierze czynny udział w pracy kół M. S. i Gm. Rodzin Opiekuńczych we Frysztacie i Dąbrowie.

9. **Ochronka w Jabłonkowie**, założona 1 X. 1928, mieści się we własnym lokalu. Dzieci 32. Kierownik: Paszek Rudolf, dyrektor szkoły wydż.; mistrzyni Amalia Wertfeinówna. W ochronce urządzono w ciągu trzech miesięcy istnienia: opowiadania bajek z wyświetlaniem obrazów, lekcję pokazową (dla matek) i uroczystości „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, w czasie których działalność obdarowano. Mistrzyni pracuje w Stowarzyszeniu Młodzieży katolickiej, Chórze Macierzy, Kółku Amatorskiem i Sokole.

10. **Ochronka w Karwinie na Granicach** otwarta we wrześniu 1928 w budynku własnym. Otwarcie i poświęcenie połączone z festynem odbyło się przy wielkim udziale publiczności nadzwyczaj uroczystość. Wobec wielkiej ilości dzieci — 102 — zajęcia odbywają się w dwóch oddziałach. Kierownik: Ostafin Józef, nauczyciel miejscowy; mistrzynie: M. Lincerówna i Wł. Kwiatkowska. Działka urządziła przedstawienie („Białośnieżka“ i „Królowa bajki“), oraz popis na „Mikołaja“ i „Gwiazdkę“ i na dwóch festynach, przy których została sownie obdarzona. Występy działki odbyły się nadzwyczajnie i odniosły poważny sukces tak moralny, jak i materialny. Publiczności zgromadza się zawsze pokaźna ilość, gdy tylko ochronka cokolwiek urządza. W lokalach ochronki znalazło pomieszczenie IV Kolo M. S., Rodzina Opiekuńcza (które się bardzo wydatnie działalnością opiekują), Kółko śpiewackie i amatorskie, kurs szycia i orkiestra. W ten sposób budynek ochronki stał się punktem oparcia i koncentracijnym dla rozwoju życia narodowego.

11. **Ochronka w Karwinie na Sowińcu**, otwarta 21. marca 1926, mieści się we własnym budynku. Dzieci 105 (116) w dwóch oddziałach. Kierownik: Józef Piechaczek, nauczyciel miejscowy; mistrzynie: Dzięwońska Helena i Kryglówna Paulina. (Ubytek dzieci tłumaczy się tem, że 37 dzieci wstąpiło do szkoły, a kilkoro do nowo otwartej ochronki w Dąbrowie.) W roku sprawozdawczym występowały dzieci na festynie ochronkowym z 3 obrazami i na przedstawieniu, na którem oprócz deklamacyj odegrały 2 sztuczki „Czerwony Kapturek“ i „Choinka w lesie“. Poza tem odbyły się tradycyjne: „Mikołaj“ i „Gwiazdka. Wszystkie imprezy

udały się tak pod względem moralnym, jakoteż i materialnym bardzo dobrze. Uznanie należy się naszej ludności, która ma zrozumienie dla ochronki i na każdym miejscu ją popiera. Mistrzynie pracują poza ochronką w towarzystwach narodowo-oświatowych.

12. Ochronka w Końskiej założona 3. I. 1927, mieści się w lokalu najętym. Dzieci 25 (27). Kierownik: Tolarz Paweł, kierownik szkoły; mistrzynią Unuckówna Maria. Dzieci występowały publicznie na wieczorku z deklamacjami, śpiewami i ćwiczeniami gimnastycznymi, oraz z przedstawieniem sztuczek: „Sen Zosi“ oraz „Cudowny lekarz“. Odbyły się uroczystości: „Mikołaj“ „Gwiazdka“ i festyn szkolny; a przy końcu roku szkolnego urządzono wystawę robótek dziecięcych. Gminna Rodzina Opiekuńcza troszczy się o obdarowania dzieci. Mistrzynie bierze udział we wszystkich działalnościach oświatowo-kulturalnych w gminie.

13. Ochronka w Łazach-Koksownia, założona 23. września 1928, mieści się w lokalu wynajętym. Dzieci 20. Kierownik: Krzyszkowski Władysław, nauczyciel wydziałowy; mistrzynią Bujokówna Olga. Działwa występowała przy „Mikołaju“ i „Gwiazdce“ z deklamacjami, śpiewami i zabawami. Gm. Rodzina Opiek. hojnie obdarowała dzieci. Grono bierze czynny udział w II Kole Macierzy (które stale się ochronką opiekuje), w Kółku Amatorskim i Śpiewackiem.

14. Ochronka w Łakach, założona 11. marca 1926, mieści się w lokalu najętym. Dzieci 55 (58). Kierownik: Karol Morys, kier. miejscowej szkoły; mistrzynią: Koskówna Ludmiła. Dzieci występowały z deklamacjami, śpiewami oraz piasami na wieczorku szkolnym, 27./V., na festynie 1./VII., na wieczorku ochronki 8./XII., na którym odegrały też sztuczki: „Jasełka“ i „Bohaterowie“, oraz w dzień „Gwiazdki“ 22./XII. — Występy dzieci bardzo się podobały i odniosły wielki sukces pod każdym względem. Gm. Rodz. Opiek. obdarowała dzieci przy każdej z wymienionych sposobności w odpowiedni sposób, najhojniej na „Gwiazdkę“. Kilkoro dzieci korzysta z zakładu żupnego. Mistrzynie pracuje we wieloraki sposób w miejscowych towarzystwach polskich: Koło M. S., Rodz. Opiekuńczej, Sokół, Siła, Kółko amatorskie oraz w ich przedsiębiorstwach.

15. Ochronka w Lesznej Dolnej, otwarta 7. II. 1928, mieści się w lokalu wynajętym. Dzieci 40 (26). Kierownik: Tomoszek Jerzy, kier. miejscowej szkoły; mistrzyni Kantorówna Katarzyna. Dzieci występowały przy uroczystościach „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, przy których z ramienia Rodziny Opiekuńczej obdarowane zostały, oraz na wieczorku szkolnym 25./II. 1928 z przedstawieniem sztuczki: „Czerwony Kapturek“, które niebawem dotąd ilość ludzi zgromadziło, a powiodło się nadzwyczajnie.

16. Ochronka w Łyżbicach, założona 10. czerwca 1928, mieści się w lokalu wynajętym. Dzieci 21. Kierownik P. Gojniczek, kier. szkoły; mistrzyni: Potykówna Anna. Dzieci występowały przy uroczystościach: „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, w czasie których zo-

stały obdarowane, oraz 9./XII. z przedstawieniem sztuczek: „Św. Mikołaj“, „Mały łakomca“.

17. **Ochronka w Marjańskich Górach**, założona w r. 1910, przejęta przez M. S. w r. 1922, jest pomieszczona w budynku szkoły ludowej. Dzieci 23 (28). Kierownik: Karol Siwek, kierownik szkoły; mistrzyni: Zającówna Helena do 28. II., Jurczykówna Aniela od 1. III. 1928. Dzieci występowały przy dwóch przedstawieniach (Sztuczki: „A to kucharka“, „Figiel gimnastyczny“, „Miłe odwiedziny“ i przy uroczystościach: „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, przy których sowicie obdarzone zostały. Koło Pol. Związku Szkolnego dawało dzieciom mleko. — Mistrzyni pracuje w miejscowym Kole P. Z. S. i w Kole M. Szk. w Niem. Lutyni, oraz w Kółkach Amatorskich.

18. **Ochronka w Nowym Boguminie**, założona w r. 1909, mieści się w budynku pol. szkoły ludowej. Dzieci 20 (19). Kierownik: Siwek Rudolf, kierownik szkoły, mistrzynią Kocurówna Gabriela. Działwa występowała przy „Mikołaju“ i „Gwiazdce“ oraz odegrała jedno przedstawienie: „Sen Joasi“. Miejska Rodzina Opiek. obdarza działwę przy tych sposobnościach obficie. Mistrzyni jest członkiem kółka amatorskiego i śpiewackiego w Rychwałdzie.

19. **Ochronka w Nieborach**, założona 3. grudnia 1928, mieści się w lokalu najętym. Dzieci 32. Kierownik: Marek Karol, kier. szkoły; mistrzyni: Bielówna Emilja. Jestto najmłodsza z dotychczasowych ochronek.

20. **Ochronka w Oldrzychowicach**, założona 1. II. 1927, mieści się w lokalu najętym. Dzieci 33 (27). Kierownik: Szczepański Jan, kierownik szkoły; mistrzyni: Błahutówna Anna. Ochronka występowała publicznie w dniu „Mikołaja“, „Gwiazdki“, wycieczki i wieczorku. Występy te zjednały wielu przyjaciół ochronce, wpłynęły dodatnio na rozwój miejscowego Koła M. Szk. i przyniosły cbok moralnego także zysk finansowy.

21. **Ochronka w Orłowej na Kopaninach**, założona 1. IX. 1926, mieści się we własnym budynku. Dzieci 40 (28). Kierownik: Paluch Stanisław, nauczyciel miejscowy; mistrzyni: Guziurówna Anna. Oprócz „Mikołaja“ i „Gwiazdki“ występowały dzieci z dwoma przedstawieniami: 20. V. 1928 odegrały sztuczkę: „Żabi król“, a 16. XII. „Jasieńka“. W czerwcu odbył się festyn z występem popisowym dzieci. Staraniem I Koła M. S. zostały wszystkie dzieci tak na „Mikołaja“ jak i na „Gwiazdkę“ stosownie obdarowane. Mistrzyni pracuje w I Kole M. S.

22. **Ochronka w Orłowej Zimna Doły**, założona 16. VIII. 1924, mieści się w lokalu najętym. Dzieci 25 (42). Ubytek z powodów naturalnych (mniej urodzeń). Oprócz „Mikołaja“ i „Gwiazdki“ występowały dzieci publicznie: przy dwóch przedstawieniach (sztuczek: „Wzorowa księżniczka“ i „Św. Mikołaj“), na festynie szkolnym i „dożynkach“. Występy te miały moralne i materialne powodzenie. Koło II M. S. urządziło dzieciom „Gwiazdkę“ kosztem 1.300 Kcz. Mistrzyni pracuje w miejscowych towarzystwach polskich: II Koło M. S., Kółko Amatorskie, Siła, Chór ewangelicki.

23. **Ochronka w Piotrowicach**, założona 16. XII. 1925, mieści się w lokalu najętym. Dzieci 46 (48). Kierownik: Urbańczyk Jan, kier. szkoły; mistrzyni: Gabzdylówna Maria. Dzieci występowały publicznie na festynie szkolnym, 8. XII. z przedstawieniem („Sklep” i „Św. Mikołaj”), 24. VI. urządzono wystawę robótek, oraz przy „Gwiazdce”. Na „Mikołaja” i na „Gwiazdkę” zostały dzieci sowicie obdarzone kosztem 1.100 Kcz ofiarowanych przez Koło M. Szk. (900 Kcz) i Rodz. Opiek. (200 Kcz). Z uznaniem podnieść to należy, że Urząd Gminny udziela rocznie 2.000 Kcz subwencji, oraz dostarcza bezpłatnie lokalu i opału dla ochronki. Mistrzyni pracuje w miejscowych towarzystwach polskich.

24. **Ochronka w Porębie** istnieje od 30. IV. 1928 pomieszczona w budynku szkoły ludowej M. Szk. Dzieci 26 (26). Kierownik: Polak Karol, kier. szk.; mistrzyni: Wojtalówna Helena. Wszelkie przedsięwzięcia łączono ze szkołą ludową: wieczorek, wystawę robótek. Na „Mikołaja” i „Gwiazdce” deklamowały dzieci i śpiewały, poczem zostały odpowiednio obdarzone (na „Gwiazdce” przeważnie odzieżą). Prawie wszystkie dzieci korzystały z akcji mlecznej. Mistrzyni współpracuje z gronem szkoły ludowej w miejscowych towarzystwach.

25. **Ochronka w Przywozie**, założona w r. 1908, przejęta przez M. Szk. 1. IX. 1922, mieści się w budynku szkoły ludowej. Dzieci 21 (22). Kierow.: Kupiec Józef, kier. szkoły; mistrzyni: Młodzikówna Anna. Przy wspólnym wieczorku ze szkołą odegrały dzieci „Sen Zosi”, na „Mikołaja” zaś, oprócz deklamacyj i śpiewów, sztuczki: „Św. Mikołaj” i „Różyczka” oraz odtńczyły „Poloneza”. Na popis tych małych rodzice i przyjaciele ochronki zbierają się licznie. Mistrzyni pracuje w Kole Pol. Zw. Szkolnego.

26. **Ochronka w Ropicy**, założona 1. X. 1928, mieści się w lokalu najętym. Dzieci 35. Kierownik: Biedrawa Paweł, kier. szkoły; mistrzyni: Głombkówna Klara. Publicznie występowały dzieci nowo założonej ochronki przy uroczystościach „Mikołaja” oraz „Gwiazdki”. — Mistrzyni pracuje w Kole M. Szk.

27. **Ochronka w Rychwałdzie**, założona w r. 1926, mieści się we własnym budynku. Dzieci 26 (31). Kierownik: Szmeja Leon, kier. szk.; mistrzyni: Majdakówna Wiktoria (do 31./VIII. 1928), Dostalówna Eugenia (od 1./IX. 1928). Dzieci popisywały się przy „Mikołaju” i „Gwiazdce” deklamacjami, śpiewem, zabawami, przyczem odbarowane zostały przez Rodzinę Opiek., a na festynie przez Koło M. S. — Mistrzyni pracują w miejscowych organizacjach polskich (Koło M. S., Kółko Amatorskie, Kółko Śpiewackie) i w przedsiębiorstwach przez nie urządzanych.

28. **Ochronka w Sibicy**, otwarta w r. 1929, mieści się w budynku najętym. Dzieci 48 (56). Kierownik: Pawlik Ludwik, emer. kier.; mistrzyni: Anna Janotówna. Działwa występowała z deklamacjami i śpiewami, oraz odegraniem sztuczek: 1./XII. „Św. Mikołaj” i 18. XII. „Pastuszki”; przyczem przez Rodz. Opiek. hojnie obdarowana została. Na wycieczce zaś ochronki, urządzonej przez Koło M. Sz. i Rodz. Opiek. popisywały się dzieci różnemi gramii, marszami,

plasami, a szczególnie korowodem tęczowym ze śpiewem (trzciny nowe łuki ozdobione). Mistrzynie pracuje w miejscowych towarzystwach polskich.

29. Ochronka w Skrzeczoniu, istniejąca od 1./XII. 1911, mieści się w budynku własnym. Dzieci 46 (32). Kier. Zyder Jan, kier. szk.; mistrzyni: Wróblówna Aleksandra. Działwa występowała 4 razy publicznie: 1) na zakończenie roku z przedstawieniem sztuczek: „Królewna w krainie złych i dobrych duszek“ (3 odsłony) i „Karczki“ (1 odsłona); 2) na festynie wspólnym ze szkołą: tańce i gry; 3) na „dożynkach“: tańce żniwiarów (10 obrazów) i „tańce pajaców“; 4) przy „Mikołaju“ ze sztuczkami: „W kuchni króla Cwieczka“, „Wesoła trójka“, „Miłe odwiedziny“. Oprócz tego dzieci śpiewały i deklamowały, podobnie jak i przy „Gwiazdce“. Występy dzieci zawsze się bardzo podobają i ściągają sporo publiczności. Sukces moralny i materialny zawsze poważny. Urządzono też w ciągu roku dla dzieci wyświetlanie bajek. Mistrzynie pracuje w miejscowych organizacjach polskich.

30. Ochronka w Stonawie, założona 22. IX. 1924, mieści się w lokalu najętym. Dzieci 86 (78). Kierownik: Wranka Andrzej, kier. szkoły; mistrzyni: Grötznerówna Helena. Dzieci występowały przy uroczystościach: „Mikołaja“ i „Gwiazdce“ oraz przy zabawie w lesie; na końcu roku urządzono wystawę robótek. Gm. Rodz. Opiek. i Koło M. S. troszczą się corocznie o odpowiednie obdarowanie dzieci.

31. Ochronka w Suchej Dolnej, założona 1. XI. 1925, mieści się w lokalu wynajętym. Dzieci 46 (44). Kier. Rymorz Jan, kier. szkoły, mistrz. Sańtarjusówna Helena. Dzieci występowały z deklamacjami i śpiewami przy „Mikołaju“ i „Gwiazdce“ (przyczem od Rodz. Opiek. sownie obdarowane zostały), ze śpiewami i zabawami na festynie ochronkowym, a 16. XII. z przedstawieniem sztuczki „Krasnoludki“. Dnia 29./VI. urządzono wystawę robótek dziecięcych. Mistrzynie pracuje w Kole M. S.

32. Ochronka w Suchej Górnej, założona w r. 1925, mieści się we własnym budynku. Dzieci 67 (77). Kier.: Myrdacz Paweł, kier. szk.; mistrzyni Słupówna Marja. Działwa występowała publicznie z deklamacjami, śpiewem i ćwiczeniami gimnast., a oprócz tego odgrywała sztuczki przy uroczystościach „Mikołaja“, „Gwiazdki“ i na wieczorku szkolnym. Odegrano: „Kominarz i Śnieżka“, „Wesoła trójka“, „Św. Mikołaj“, „Wesele kwiatów“ i „Grubasek“. Gminna Rodz. Opiek. obdarowała działwę na „Mikołaja“ kosztem 1.700 Kcz, a na „Gwiazdkę“ 700 Kcz. — Mistrzynie pracuje w miejscowych towarzystwach (Sokół, Koło M. S., Gm. Rodz. Opiek., Kółko amatorskie etc.).

33. Ochronka w Suchej Średniej, mieszcząca się w budynku najętym, założona w r. 1913, obchodziła dnia 23. IX. 1928 jubileusz 15-letniego istnienia. Liczne grono rodziców i przyjaciół zgromadziło się w lokalu ochronki, których powitał kierownik tejże Jan Rymorz. Mowę okolicznościową wypowiedział p. J. Niemiec, prof. gimn. orłowskiego. Wieczorem odbyła się wieczornica. — Dzieci

40 (36). Mistrzynie: Kocurówna Walerja. Dnia 3. VI. urządzono przedstawienie: „Wesele kwiatów“, 17. VI. była wystawa robótek, 1. VII. odbył się festyn, przy którym dzieci popisywały się śpiewami, gram i ćwiczeniami gimnast. 9. i 16. XII. odbyły się przedstawienia „Kominiarz i Śnieżka“, „Żabi król“, 6. XII. odbył się „Mikołaj“, a 23. XII. „Gwiazdka“, których koszta pokryła Gminna Rod. Opiek. Dzieci obdarowano obficie (także i częściami odzieńia). Mistrzynie pracuje w towarzystwach polskich (Koło M. Szk., „Związek młodz. ewang.“ i „Siła“).

34. **Ochronka w Szonychlu**, założona 3. września 1928, mieści się w lokalu wynajętym. Kierownikiem jest p. Pszczółka, kierownik miejscowej szkoły ludowej, mistrzyni p. Leontyna Florkówna. W ochronce odbyły się uroczystości „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, podczas których dzieci zostały sowicie obdarzone.

35. **Ochronka w Szumbarku**, założona 6. VI. 1924, mieści się w lokalu wynajętym. Dzieci 38 (42). Kierownik: Sikora Karol, kier. szk.; mistrzyni Jadwiszczokówna Anna. Oprócz uroczystości „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, których program wypełniają dzieci śpiewem i deklamacjami, wystąpiły one publicznie 7. VI. 1928 z przedstawieniem „Sen Zosi“ i „Cudowny lekarz“ — z poważnym sukcesem. Na koszta obdarowania dzieci na „Mikołaja“ dostarcza funduszków Koło M. S., a na „Gwiazdkę“ Gminna Rodzina Opiek. Zastępstwo Gminne udzieliło na ochronkę subwencji 100 Kcz. Mistrzynie ochronki pracuje w Kole M. S. oraz w Kółku Śpiewackiem.

36. **Ochronka w Wędryni**, otwarta 1. X. 1927, mieści się w wynajętym lokalu. Dzieci 44 (34). Kierownik: Wojnar Paweł, kier. szkoły; mistrzyni: Michejdzianka Bronisława. Oprócz uroczystości „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, na których dzieci deklamowały i śpiewały, urządzono 22./VI. wieczorek (wraz ze szkołą), na którym odegrano „Karzelki“, 1./ VII. wystawę robótek, 1./VII. festyn szkolny. Mistrzynie pracuje w tow. polskich w Cieszynie (Koło M. S., Chór M. S., Sokół).

37. **Ochronka w Witkowicach**, założona w r. 1909, przejęta przez M. S. w r. 1922, mieści się w budynku wynajętym. Dzieci 12 (13). Kierownicy: Tomasz Legierski, kier. szk. (do 31. VIII. 1928), Sznepka Emanuel, kier. szkoły (od 1. IX. 1928); mistrzyni: Kurzawianka Stefania. Dzieci występowały publicznie przy uroczystościach „Mikołaja“ i „Gwiazdki“ i na festynie szkolnym, przy których to sposobnościach zostały obdarowane przez Koło Pol. Zw. Szkolnego. Dzieci niedokrewne i źle odżywiane otrzymują mleko w ochronce. Mistrzynie pracuje w Kole P. Z. S.

38. **Ochronka w Żukowie Dolnym**, założona 31./III. mieści się w lokalu wynajętym. Dzieci 36 (35). Kierownik: Pawlik Ludwik, emer. kierownik; mistrzynie: Wróblówna Florentyna (do 15. IX. 1928), Madejówna Helena (od 16. IX. 1928). Dzieci występowały publicznie z deklamacjami i śpiewem przy uroczystościach „Mikołaja“ i „Gwiazdki“, przy których sowicie obdarzone zostały (na „Gwiazdkę“ i częściami odzieży). Koszta pokryło Koło M. S. — Mistrzynie pracuje w Kole M. S. i w Chórze M. S.

E. SZKOŁY ZAWODOWE.

1. Polska szkoła gospodarstwa domowego w Orłowej.

W roku szkolnym 1927-28 otworzył Główny Zarząd Macierzy Szkolnej pięciomiesięczną szkołę gospodarstwa domowego, w której nauka regularna trwała od 15 maja 1928, a od połowy maja do końca roku szkolnego udzielono tylko nauki gotowania i szycia.

Staraniem uczenice szkoły odbyła się 23 czerwca 1928 wieczornica, na której program złożyły się śpiewy na 3 głosy, solo fortepianowe, deklamacja, oraz jednoaktowa sztuka „Dla miłego grosza”. 1 lipca urządzono na zakończenie roku szkolnego wystawę prac uczenice z zakresu gotowania i szycia. Obydwie imprezy udały się znakomicie dzięki usilnej pracy nauczycielek fachowych obu przedmiotów i uczenice, oraz wielkiemu zainteresowaniu rodziców uczenice i szerszej publiczności.

Uchenice w szkole pięciomiesięcznej było 27, opłata miesięczna wynosiła 30 Kcz.

Szkoła ta otrzymała stałe prawo publiczności.

Z początkiem września 1928 otwarto jednoroczną szkołę rodziną.

Uchenice zwyczajnych przyjęto 22, nadzwyczajnych 7. Opłata miesięczna 25 Kcz.

Nadto kuratorium szkoły uzyskało w Min. Szk. i Ośw. Ludowej pozwolenie na prowadzenie w szkole 5-miesięcznych kursów gotowania i szycia w czasie od 1 września do 31 stycznia lub 1 lutego do 30 czerwca.

Grono: Dyrektor Jan Włosok, prof. polskiego gimnazjum real. w Orłowej. Siły nauczycielskie: a) dla przedmiotów fachowych: 1. Walburga Fójcikowa, 2. Fryderyka Kożusznikówna; 3) dla przedmiotów teoretycznych: 1. Alfred Farny, 2. Józef Niemiec, 3. Gustaw Zielina, 4. Józef Badura, profesorowie polskiego gimnazjum realnego w Orłowej; c) dla śpiewu Rudolf Pastuszek, nauczyciel szkoły ludowej w Dąbrowie. Nadto Dr. Jan Buzek, lekarz w Dąbrowie, wygłosił kilka odczytów z zakresu higieny kobiety i pielęgnowania dziecka.

Szkołą opiekuje się osobne kuratorium, w którego skład wchodzi: Piotr Feliks, dyr. pol. gimn. w Orłowej, jako przewodniczący, Jan Włosok, dyr. szkoły, jako sekretarz, Walburga Fójcikowa, jako przedstawicielka grona nauczycielskiego i Józef Machnik, inżynier, kierownik filii Tow. Oszczędności i Zaliczek, jako przedstawiciel miejscowego Koła Macierzy.

Do szkoły rodzinnej przyjmuje się z reguły absolwentki 3-ch klas szkoły wydziałowej lub 4-ch klas szkoły średniej, które ukończyły 16 lat życia.

Przedmioty teoretyczne: język polski, higiena i opieka nad dzieckiem, wychowanie, nauka o środkach spożywczych, rachunki, nauka obywatelska.

Przedmioty praktyczne: szycie bielizny, szycie ubrań i modnarstwo, gotowanie, gospodarstwo domowe, ćwiczenia gospodarskie, pranie i prasowanie, gimnastyka, śpiew.

Na kursa przyjmuje się dziewczęta i kobiety, które zadość uczyniły obowiązkowi szkolnemu i ukończyły 16 lat życia.

Cel nauki: Podniesienie poziomu wykształcenia i wychowania dziewcząt stosownie do zwiększonych wymagań obecnych czasów.

2. Szkoła gospodarstwa wiejskiego w Końskiej.

Szkoła gospodarstwa wiejskiego w Końskiej powstała w roku 1919. Myśl jej założenia rzucił pierwszy prezes i organizator Towarzystwa Rolniczego w Cieszynie śp. Dr. Józef Zaleski. Po przewrocie w roku 1920 obowiązek utrzymania szkoły spadł na Towarzystwo Rolnicze w Cz. Cieszynie, które też obowiązek ten, mimo wielu trudności finansowych, spełniało do roku 1927.

Nie mogąc dalej podolać ciężarom, jakie są związane z utrzymaniem szkoły, zwróciło się w roku 1927 Towarzystwo Rolnicze do Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej z prośbą o przejęcie szkoły na etat Macierzy. Zarząd Główny zgodził się na przejęcie obowiązku utrzymywania szkoły, ale wspólnie z Tow. Rolniczem, przyjmując na siebie troskę o angażowanie grona i dozór pedagogiczny. Od stycznia 1928 jest więc szkoła gospodarstwa wiejskiego w Końskiej utrzymywana wspólnie przez Macierz Szkolną i Towarzystwo Rolnicze.

Rok szkolny otwarto jak zwyczajnie z początkiem stycznia 1928. Nauka bowiem w tej szkole trwa od stycznia do końca listopada każdego roku. Zgłosiło się 14 uczenic. Wszystkie mieszkały w internacie, istniejącym w szkole. Opłata miesięczna za internat wynosi 200 Kcz, wpisowe do szkoły 25 Kcz, nauka bezpłatna. Ubogim uczniom Macierz udzieliła znacznych zniżek w opłacie za internat. (Na rok 1929 zgłosiło się 23 uczenic.)

Grono: Dyrektorka: 1. Helena Dolais, która nadto prowadziła hodowlę, mleczarstwo i warzywnictwo; 2. Cecylja Zielińska, do przedmiotów ogólno-kształcących; 3. Gertruda Poloczówna do nauki gotowania; 4. Anna Konieczna do nauki szycia. Dochodzący: 5. Dr. Józef Heczko, lekarz w Cieszynie, dla higieny; 6. Jan Branny, sekretarz Tow. Rolniczego w Cieszynie, dla ustawodawstwa; 7. Edward Pindur, naucz. szk. lud. w Końskiej dla śpiewu.

Szkołą opiekuje się kuratorium, w którego skład wchodzi: Karol Buzek, prezes Tow. Roln., jako przewodniczący, Helena Dolais, dyrektorka szkoły, jako sekretarka, radca Dr. Józef Michalek, jako zastępca rządu, Jan Kubok, burmistrz w Końskiej, przedstawiciel Zarządu Głównego Macierzy Szkolnej, Jan Jaś, właściciel realności w Lesznej Dolnej, Jan Lazar w Końskiej, jako zastępcy rodziców uczniów.

Po przejęciu szkoły przez Macierz, rozszerzono też i skład kuratorium. Według nowego statutu organizacyjnego, którego projekt wysłano do zatwierdzenia Ministerstwu Rolnictwa — do kuratorium wejdzie 14 członków a mianowicie: po 4 przedstawicieli Macierzy Szkolnej i Towarzystwa Rolniczego, 1 przedstawiciel Min. Roln., 1 przedstawiciel kraju, 1 przedstawiciel Tow. Naucz. Pol., 1 przedstawiciel rodziców uczniów, inspektor mianowany przez Macierz Szkolną i Tow. Roln. i dyrektorka szkoły.

Wychowanki szkoły odbyły parę wycieczek dłuższych i 1 dwutygodniową do Polski, gdzie zwiedzono 5 szkół rolniczych, sztuczną wylegarnię w Kostkowicach, Akademię Rolniczą w Cieszynie, browar, elektrownię, gazownię, parową mleczarnię, dwa gospodarstwa rolne. Nadto urządzono kilka wycieczek w Beskidy. Szkoła gościła wycieczki 4 szkół rolniczych, brała udział w dożynkach, urządziła 1 wieczorek, 1 poranek z okazji rocznicy powstania styczniowego i brała czynny udział w wieczorkach miejscowego Koła Macierzy. W drugim półroczu zorganizowały uczennice sklepik szkolny, na zasadach współdzielczości.

Do szkoły gospodarstwa wiejskiego przyjmuje się dziewczęta, które wykazą się świadectwem zwolnienia ze szkoły ludowej lub wydziałowej. W zakres programu szkolnego wchodzi: a) Przedmioty ogólno-kształcące: Etyka i wychowanie społeczne, język wykładowy, geografia i historia, rachunki i rachunkowość gospodarcza, przyroda (zoologia, botanika, minerologia), chemia, technologia i fizyka, pedagogika, ogrodnictwo (warzywnictwo, sadownictwo, kwieciarstwo), hodowla, mleczarstwo, gospodarstwo domowe i towaroznawstwo, nauka o pokarmach, przepisy, higiena, ustawodawstwo, krój, śpiew, rolnictwo, referaty; b) przedmioty praktyczne: gotowanie, roboty ręczne i szycie, gospodarstwo powoźkowe, porządki, pranie i prasowanie. — Celem szkoły jest kształcenie dziewcząt po ukończeniu obowiązku szkolnego w prowadzeniu gospodarstwa domowego i rolnego. Teoretyczne wiadomości uzupełniają praktykę w kuchni, na podwórzu, w oborze, stajni, w ogrodzie i na roli. Szkoła ma wzbudzać w uczennicach pragnienie dalszego kształcenia się w kierunku gospodarczym.

Szkoła mieści się w lokalu wynajętym od Spółki Rolniczej w Końskiej. Zarówno lokali na pomieszczenie szkoły, jak budynków gospodarczych wraz z przylegającym parkiem, ogrodem owocowym i warzywnikiem odstąpiła Spółka Macierzy Szkolnej bezinteresownie.

Z ramienia Ministerstwa Rolnictwa hospitowała szkołę inspektorka krajowa, W. Pani Kozakowa i wyraziła się o szkole bardzo pochlebnie.

Nadto z ramienia Macierzy sprawował nadzór pedagogiczny nad szkołą p. Karol Cienciała, kierownik szkoły gospodarczej w Górnej Suchej, jako wizytator tej szkoły.

Za to ofiarne stanowisko względem Macierzy Szkolnej i szkoły, składa Zarząd Główny Macierzy Szkolnej Szanownym Członkom Spółki wyrazy pełnego uznania i serdecznego podziękowania.

F. BURSRY.

1. Polska Bursa dla uczniów gimnazjum realnego w Orłowej.

Polska Bursa dla uczniów gimnazjum realnego w Orłowej, założona w roku szk. 1910-11, mieści się we własnym na ten cel wydwanym piętrowym gmachu. Kierownikiem Bursy jest prof. Stanisław Motyka, zastępcą w r. 1928-29 prof. Wiktor Burian.

W Bursie mieszka 88 wychowanków. Z tych pochodzi z powiatów cieszyńskiego i jabłonkowskiego 54, fryszackiego 24, frydec-

kiego 2, Moraw 6, Spisza 2. Z zestawienia tego widać, że tylko dzięki Bursie może młodzież z powiatów cieszyńskiego i jabłonkowskiego korzystać z jedyne go polskiego gimnazjum w Czechosłowacji.

Oplata w Bursie wynosi 250 Kcz miesięcznie. Lecz tylko 19 wychowanków uiszczało pełną opłatę, reszta otrzymywała zniżki, dochodzące nawet do 50 Kcz miesięcznie. Zwolnionych całkowicie od opłaty było 3 wychowanków.

Z pośród wychowanków Bursy utworzyło się Kółko literackie, którego zadaniem było urządzanie odczytów, tudzież wieczorków, związanych z rocznicami narodowymi. Stosownie do swego założenia Kółko odbyło 3 walne zebrania, 8 posiedzeń zarządu, na których omawiano aktualne sprawy. Ogólnie działalność Kółka obejmuje 18 odczytów i 4 okolicznościowe wieczorki i przedstawienia. Oprócz tego założono czytelnię, obejmującą niektóre dzienniki i czasopisma. Wydatki pokrywają częściowo wychowankowie z opłat miesięcznych, dobrowolnie zadeklarowanych, częściowo kierownictwo Bursy. W obecnym roku szkolnym 1928-29 kierownictwo Bursy zwróciło baczniejszą uwagę na estetyczną i fizyczną stronę wychowania. W następstwie tego wychowankowie utworzyli własną orkiestrę i chór. Ćwiczenia odbywały się zależnie od wolnego czasu od nauki. Orkiestra występowała we wszystkich wieczorkach ze swymi produkcjami muzycznymi, które cieszyły się uznaniem nie tylko odpowiednich władz, ale i samych wychowanków. Wychowankowie czynnie też zajmowali się rozpowszechnioną w Bursie grą w szachy. W miesiącach zimowych wychowankowie korzystali ze sanek, zakupionych przez Dyрекcję gimnazjum, wobec czego saneczkowanie mogło się należycie rozwinać.

W załączkach znajdował się sport narciarski, ograniczający się na razie do nart wychowanków. Z przyszłym jednak rokiem zostanie utworzona również specjalna sekcja narciarska, tak znakomicie wpływająca na fizyczny rozwój młodzieży.

2. Polska Bursa Macierzy Szkolnej w Śląskiej Ostrawie.

W roku sprawozdawczym miało w Bursie Macierzy Szkolnej w Śląskiej Ostrawie pomieszczenie 26 kandydatów i kandydatek seminarjum nauczycielskiego i 2 nauczycieli szkół Macierzy Szk., a to p. Guńka L. z Mor. Ostrawy i p. Malost St. z Przywoza.

Oplata wynosiła 250 Kcz miesięcznie, ubodzy kandydaci otrzymywali zniżki na 200 Kcz, 150 Kcz, 120 Kcz 100 Kcz i nawet 80 Kcz. Zarząd Macierzy Szkolnej uważa zniżki, udzielone kandydatom za dług honorowy, który po ukończeniu studiów i otrzymaniu posady kandydaci zwrócą Macierzy. Oprócz tego przychodzą tylko na obiady kandydaci, którzy dojeżdżają 3 lub 4 razy w tygodniu i płacą 3 Kcz za obiad.

Utrzymanie Bursy wynosiło w roku 1928 — 72.882'15 Kcz. Kandydaci wpłacili za opłatę i obiady 42.882'15 Kcz. Zaliczka Zarządu Głównego wynosiła 30.000 Kcz — razem 72.882'15 Kcz. Dług honorowy kandydatów za r. 1928 wynosi 22.040 Kcz.

Polska Bursa mieści się we własnym budynku Macierzy Szk. w Śląskiej Ostrawie I. 150.

Kierownikiem Bursy jest p. Jan Kunz, kierownik polskiej szkoły ludowej w Śląskiej Ostrawie.

W Bursie urządzano od czasu do czasu pogadanki z wychowankami, na których wygłaszali referaty kierownik Bursy i kandydaci kursu IV. W r. 1928 urządzono: a) wieczornicę ku uczczeniu 137 rocznicy Konstytucji 3 Maja; b) wieczornicę ku uczeniu powstania listopadowego i c) wieczornicę wigilijną. Program wieczornic: zagajenie, referat, produkcja muzykalno-wokalna i deklamacje. Na wieczornice także zapraszano członków Koła Macierzy Szkolnej w Śląskiej Ostrawie.

G. KURSY.

II Kurs Macierzy Szkolnej dla dalszego kształcenia mistrzyń ochronek.

Utrzymując 38 ochronek, stara się Zarząd Główny M. Szk. stale o to, by poziom kształcenia w nich działwy odpowiadał ogólnym dzisiejszym zdobyczom wiedzy i wymogom psychologii.

Ponieważ w ostatnich czasach pojawiły się nowe prądy, które ćwiczenia gimnastyczne opierały na głębszej znajomości zasad fizjologii człowieka, więc Macierz Szkolna postarała się o zaznajomienie mistrzyń swych ochronek z nowymi poglądami w tym kierunku przez urządzenie czterodniowego „Kursu gimnastycznego”.

Kurs ten odbył się w dniach 11, 12 i 13 kwietnia 1928 i 12 lutego 1929. Kierownikiem tegoż był p. Karol Biel, wizytator szkół Macierzy Szk.; wykłady i ćwiczenia oraz lekcje praktyczne prowadziła p. Janina Pizłówna, profesorka seminarjum naucz. żeńskiego w Cieszynie. Uzupełnieniem kursu było wydanie nakładem M. Szk. specjalnego podręcznika z praktycznymi wskazówkami, ułożonego przez p. prelegentkę. „Zbiorek materiałów do racjonalnego prowadzenia ćwiczeń w ochronkach”.

Kurs miał bardzo regularną frekwencję i nadzwyczajne powodzenie; oprócz wszystkich mistrzyń z ochronek M. Szk. przychodziło stale 11 obcych gości. Sukces ten zawdzięczać należy nie tylko zajmującemu tematowi i nowemu w swym rodzaju, — lecz także i stronie formalnej prelekcji. Pięknym, żywym i przystępnie podanym wykładem przejęte i zainteresowane mistrzynie z przyjemnością i prawdziwą korzyścią wysłuchały szeregu wywodów i wskazówek.

H. SUBWENCJONOWANE SZKOŁY I KURSY.

Nadto subwencionuje Macierz Szkolna:

a) **Kurs kroju i szycia damskiego**, istniejący przy uzupełniającej szkole przemysłowej we Frysztacie; uczenie 36. Kierownik: Kocyan Alojzy, naucz. szk. wydz. we Frysztacie. Grono naucz.: Woskówna Marta, Maultz Jan.

b) **Kurs kroju i szycia damskiego**, istniejący przy uzupełniającej szkole przemysłowej w Trzyńcu i Jabłonkowie. Nauczycielka: Marja Kożusznikówna.

c) **Kurs handlowo-kupiecki**, istniejący przy uzupełniającej szkole przemysłowej w Orłowej. Uczniów 17. Kierownik: Paluch Stanisław, nauczyciel w Orłowej. Grono nauczycielskie: Inż. Machnik Józef, Wałach Gustaw, Dadok Józef.

d) **10 publicznych uzupełniających szkół przemysłowych.**

Ogólne sprawozdanie z działalności Kół Macierzy Szkolnej w r. 1928.

Rok 1928 pod względem wydatności pracy kulturalno-oświatowej Kół M. Szk. zajmie w historii rozwoju naszego życia narodowego w Czechosłowacji jedną z chlubniejszych kart. Przyniósł on bowiem dość znaczny wzrost naszej pracy narodowo-oświatowej, czego dowodzi zamieszczona obok statystyka działalności kulturalno-oświatowej, oraz wykaz obrotu kasowego i stanu majątkowego Kół.

Liczyby, które nam oba te zestawienia podają, są niezbitym dowodem, że działalność Kół zaczyna wyrastać ze stadium początkowego, a poczyną wkraczać na drogę szerszego rozwoju.

Celem stwierdzenia tego przejdźmy najpierw najważniejsze rubryki w statystyce działalności Kół. Na samym początku wykazuje statystyka przedewszystkiem wcale znaczny przyrost członków, bo około 1.000. W porównaniu z przyrostem lat ostatnich, jest on największy. Osiągnęliśmy zatem w roku 1928 tę liczbę członków do jakiej dążyliśmy. Ten okazały sukces w przyroście członków mamy do zawdzięczenia w pierwszym rzędzie lepszemu niż w roku poprzednim, zorganizowaniu Dnia Macierzy. Poszczególne Koła potrafiły w tym jednym roku zwiększyć liczbę swych członków niekiedy o przeszło 100%, inne potrafiły uzyskać również znacznie większy przyrost. Za te znakomite wyniki w pozyskiwaniu członków należy się Zarządom tych Kół na tem miejscu wszelkie uznanie i podziękowanie. Dla reszty Kół niech te wyniki będą bodźcem do podobnych wysiłków także i z ich strony. Rosną więc nasze siły, zastępy członków Macierzy powiększają się i urosły do liczby 7.000. Jest to już wcale okazała armia oświatowa, która przy rzetelnej pracy potrafi na polu oświaty narodowej dużo zdziałać i która powinna z roku na rok dalej wzrastać. Musimy sobie tylko pod tym względem wytknąć stałe cele, do których mamy dążyć, a więc — aby co roku pozyskać dla Macierzy około 1.000 nowych członków, aż zobaczymy w naszych szeregach tych wszystkich, którzy mogą i powinni w nich być.

Następną ważniejszą rubryką w statystyce jest czytelnictwo, które również wykazuje pewien postęp. Nie jest on stosunkowo duży, gdyż liczba czytelników w porównaniu z rokiem 1927 zwiększyła się z 3.208 na 3.616, a liczba przeczytanych książek z 25.979 na 33.754. Wiadomo jednak, że ze wzrostem bibliotek gminnych odpada pojedynczym Kołom troska o rozszerzanie swych bibliotek, przez co nie rozwijają się one i wskutek czego czytelnictwo w Kołach M. Szk. nie może wykazać znacznie większych postępów.

Co do rubryki odczytów zanotować trzeba, że i to ważne pole pracy oświatowej wykazuje postęp, bo liczba odczytów zwiększyła się ze 177 na 199. Najwięcej pod tym względem zdziałało V. Koło

w Karwinie, które urządziło w roku sprawozdawczym 49 odczytów i pogadanek, a następnie idą Koła: w Olbrachcicach, Nowym Boguminie, Łakach i Rychwałdzie. Sprawa odczytów uzyska jednak dopiero wtedy podstawę do należytego rozwoju, kiedy przy Zarządzie Głównym M. Szk. utworzona zostanie centrala odczytowa z odpowiednim prelegentem.

Działalność Kółek amatorskich w roku ubiegłym doznała też pewnego wzmożenia. Powiększyła się przedewszystkiem ich liczba z 55 na 60, a liczba urządzonych przez nie przedsiębiorstw podniosła się jak następuje: przedstawień z 194 na 201, obchodów narod. z 51 na 91 a wycieczek i zabaw z 201 na 243. Na pierwsze miejsce wybijają się tutaj: II Koło w Łazach, I Koło w Karwinie, Koła w Skrzeczoniu i Szonychlu. Równolegle z przyrostem Kółek amat. nastąpił i przyrost Kółek śpiewackich, których do liczby 38 przybyło 9, tak, że z końcem ubiegłego roku było ich 47. Mniej wydatnie natomiast powiększyła się liczba śpiewaków, których przybyło stosunkowo mało bo tylko 40. Tłumaczy się to tem, że do niektórych Kółek śpiewackich, które w roku 1927 powstały, napłynęło początkowo dużo młodzieży, z której później dość znaczna liczba odpadła.

Przechodząc z kolei do wykazu obrotu kasowego i stanu majątkowego Kół podnieść trzeba, że w roku sprawozd. urosły dochody Kół do wcale imponujących rozmiarów, bo osiągnęły niemal wysokości KŁ 800.000—. Tak wysokiej sumy dochodów Koła M. Szk. jeszcze dotąd nie miały. Świadczą one o tem, że przedsiębiorstwa Kół były nie tylko liczniejsze niż w r. 1927, ale że stały one także pod względem jakościowym na wyższym poziomie i cieszyły się wskutek tego większem poparciem naszej ludności. Największe dochody miały: I Koło w Orłowej (KŁ 58.455—), I Koło w Karwinie (KŁ 45.776—) i IV Koło w Karwinie (KŁ 43.157—). Wobec tak poważnych dochodów Kół w roku ubiegłym były one w stanie ofiarować na cele szkolne przeszło KŁ 200.000—, t. j. więcej niż 25% ogólnych dochodów. Również podniosła się wartość ruchomości Kół z KŁ 291.812— na KŁ 360.914—, a czysty majątek Kół wzrósł z KŁ 337.493— na KŁ 582.838—. Te cyfry dowodzą, że Koła pod względem gospodarczym zrobiły znowu większy krok naprzód, a poszczególne Koła zdołały się dość dobrze zagospodarować i posiadają w ruchomościach wcale pokaźny majątek. Na nasze skromne stosunki są to wyniki dobre.

Ten krótki pogląd na działalność Kół uzupełnić należy nadmienieniem, że w roku sprawozd. zorganizowanych zostało kilka nowych Kół, mianowicie: w Bukowcu, Koszarzyskach, Milikowie, Mostach p. J. i Stanisławicach. Niektóre z nich rozwijają się nader pomyślnie, jak n. p. Koło w Mostach przy J. i Bukowcu które posiadają obecnie przeszło po 100 członków. W roku bież. utworzono także nowe Koło w Gnojniku, a Koło w górnej Łomnej znajduje się w stadium założenia. Czyniono również starania celem założenia Koła w Wielopolu, lecz zabiegi, rozpoczęte już w roku ubiegłym, nie doprowadziły dotąd do pomyślnego rezultatu i sprawa ta idzie tam opornie. Sieć Kół M. Szk. rozciąga się więc zwolna na wszystkie nasze gminy

Statystyka działalności kulturalno-oświatowej

L. b.	Siedziba Koła	L. członków 31 XII. 1927	Wstąpiło w r. 1928	Wystąpiło w r. 1928	L. członków 31 XII 1928	Waln. Zgrom. było	Posiedzeń Zarz. K.	Czytelnię czy utrzymuje	Czasopism i czytelnik	Bibliotekę czy utrzymuje	Lokal biblioteki	Ilość dzieł w bibliotece
1	Błędowice Dolne I.	53	84	—	137	1	16	nie	—	tak	Gospoda	275
2	Błędowice Dolne II.	55	38	10	83	1	9	„	—	„	Lokal prywatny	10
3	Boconowice	52	2	2	52	1	4	tak	3	„	Szkoła ludowa	36
4	Bogumin Nowy	90	—	—	90	1	11	„	5	„	Szkoła ludowa	930
5	Bukowiec	—	89	—	89	1	6	nie	—	„	Prywatny	175
6	Bystrzyca	101	15	7	109	1	8	„	—	„	Szkoła wyd.	120
7	Cierlicko Górne	64	3	7	60	1	6	tak	1	„	Lokal Braterstwa	62
8	Czeski Cieszyń	119	11	14	116	2	10	nie	—	„	Szkoła wyd.	101
9	Darków	126	19	16	129	1	11	„	—	nie	Istnieje większa	—
10	Datynie Dolne	26	13	—	39	1	5	„	—	tak	Szkoła ludowa	9
11	Dąbrowa	129	8	3	134	1	11	tak	4	„	Dom Robotniczy	258
12	Dzieńmorowice	20	—	—	20	—	—	—	—	—	Koło w roku spraw zdawczym	—
13	Frysztat I.	111	66	5	172	1	16	nie	—	tak	Lokal gminny	368
14	Frysztat II	37	13	9	41	1	9	„	—	„	Gospoda	74
15	Grodziszcz	46	9	1	54	1	6	tak	2	„	Stow. Spożyw.	113
16	Gródek	55	19	8	66	1	19	nie	—	„	Szkoła ludowa	619
17	Gruszów	187	12	4	195	1	8	tak	3	„	Szkoła ludowa	197
18	Guty	49	—	2	47	1	4	„	1	„	Szkoła ludowa	8
19	Gnojnik	—	35	—	35	—	—	—	—	—	Koło urzędowo zatwierdzone	—
20	Jabłonków	54	9	3	60	1	5	nie	—	nie	—	—
21	Karwina-Sowiniec I.	125	68	34	159	1	18	„	1	tak	Ludowa Spółka	26
22	Karwina-Solca II.	163	12	99	76	1	17	tak	2	„	Lokal własny	24
23	Karwina-Praca III.	237	6	136	107	1	11	„	1	„	Gospoda	300
24	Karwina-Granice IV.	121	188	39	270	1	17	„	7	„	Dom Robotn.	650
25	Karwina V.	79	64	—	143	1	14	„	2	„	Dom Proletarj.	251
26	Karwina VI	213	79	34	258	1	17	nie	—	„	Gospoda	566
27	Karpęta	21	4	—	25	1	2	„	—	„	Szkoła ludowa	20
28	Kocobędz	35	10	3	42	1	7	„	—	„	Szkoła ludowa	17
29	Końska	95	12	7	100	1	9	„	—	„	Szkoła ludowa	250
30	Koszarzyska	—	35	—	35	1	2	„	—	—	Biblioteka się zawiązuje	—
31	Leszna Dolna	130	7	17	120	1	6	„	—	nie	Szkoła ludowa	8
32	Lutynia Polska	101	84	38	147	1	24	„	—	tak	Gospoda	70
33	Lutynia Niemiecka	72	3	—	75	1	13	„	—	„	Szkoła	270
34	Łazy I.	162	17	9	170	1	13	tak	3	„	Gospoda	361
35	Łazy II.	108	16	—	124	1	25	nie	—	„	Lokal prywatny	177
36	Łąki	148	24	14	158	1	15	tak	9	„	Szkoła ludowa	385
37	Łyżbice	46	11	4	53	1	3	nie	—	nie	—	—
38	Ligotka Kameralna	39	6	2	43	1	1	„	—	—	—	—
39	Markłowice Dolne	36	—	—	36	1	7	tak	1	tak	Gospoda	88
40	Milików	—	24	—	24	1	2	nie	—	„	Szkoła ludowa	3
41	Mosty przy Cieszyń	44	9	6	47	1	3	„	—	nie	—	—
42	Mosty przy Jabłonkowie	—	99	—	99	1	3	„	—	„	—	—
43	Nawsie	61	8	3	66	1	3	„	—	„	—	—
44	Niebory	76	5	41	40	1	2	„	—	tak	Szkoła ludowa	78
45	Nydek	50	1	1	50	1	1	„	—	„	Szkoła ludowa	8
46	Olbrachcice	132	10	6	136	1	11	„	—	„	Szkoła ludowa	120
47	Oldrzychowice	37	36	—	73	1	6	„	—	„	Lokal prywatny	27
48	Orłowa I.	177	45	11	211	1	9	„	—	„	Ochronka	110

Kół Macierzy Szkolnej w roku 1928.

Ilość tomów w bibliotece	Ile razy wypożycza się książki	Liczba czytelników	Liczba dzieł wypożyczonych	Liczba tomów wypożyczonych	Ile odczytów	L. b.	Czy istnieje Kółko amat.	Ile przedstawień	Ile obchodów nar.	Ile zabaw i wycieczek	Czy istnieje Kółko śpiew.	Ile liczy członków	Jak często odbywają się próby chóru	Skład Z. K. 1928	Skład Z. K. 1929
326	co 2 tyg.	60	82	190	1	1	tak	1	2	3	tak	40	co tydzień	8	11
30	co miesiąc	20	20	30	—	2	„	3	1	3	„	50	w miarę p.	6	8
40	co tydzień	16	82	82	2	3	„	4	1	3	„	26	co tydzień	5	5
1081	„	121	1014	1014	7	4	„	4	1	4	„	60	2 razy tyg.	8	9
180	„	40	7000	7200	—	5	„	4	1	4	„	30	co tydzień	10	10
150	„	60	117	131	4	6	„	2	1	4	„	30	„	8	8
62	„	98	284	284	—	7	„	2	1	3	„	40	w miarę p.	7	7
1213	„	569	1720	1735	2	8	„	3	2	1	„	56	co tydzień	12	12
Biblioteka gminna	co tydzień	34	277	295	2	10	„	2	1	1	„	32	co 2 tyg.	4	4
277	„	121	1580	1689	1	11	„	3	1	3	nie	—	—	12	12
było nieczynne	2 razy tyg.	105	1435	1435	3	13	tak	1	1	4	tak	64	co tydzień	11	11
368	co tydzień	15	83	104	—	14	nie	—	—	4	„	23	„	7	5
83	„	63	74	74	2	15	tak	4	1	2	„	18	w miarę p.	5	5
113	2 razy tyg.	37	396	396	2	16	„	5	1	7	„	26	co tydzień	7	7
619	co tydzień	40	420	565	1	17	„	3	1	3	nie	—	—	12	12
287	codziennie	36	35	45	2	18	„	—	1	1	tak	22	w miarę p.	4	4
14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
dnia 19 stycznia 1929	co tydzień	69	1354	1699	3	21	„	7	3	9	„	70	„	12	12
297	co 2 tyg.	36	256	256	3	22	tak	4	—	1	„	73	„	12	12
296	co tydzień	31	574	520	1	23	„	—	1	2	nie	—	—	12	11
363	„	628	2309	2400	1	24	„	5	2	6	tak	40	co tydzień	11	12
800	„	72	362	377	49	25	„	5	2	3	„	76	„	12	12
262	„	60	1864	2243	1	26	„	4	3	6	„	40	„	12	12
624	„	20	40	40	—	27	„	—	1	1	nie	—	—	4	4
20	„	14	11	21	—	28	„	4	1	2	„	—	—	5	6
28	„	71	1324	1439	2	29	„	3	1	2	tak	40	co tydzień	10	12
290	„	—	—	—	1	30	„	—	1	—	nie	—	—	4	4
Biblioteka się zawiązuje	co 2 tyg.	15	260	264	2	31	„	2	1	2	tak	39	co tydzień	10	10
Biblioteka nieczynna	co tydzień	45	500	508	—	32	„	5	3	10	„	35	2 razy tyg.	12	12
73	co miesiąc	7	48	48	4	34	tak	5	3	3	„	25	w miarę p.	6	6
385	co tydzień	25	289	289	4	35	nie	8	3	5	„	25	co tydzień	12	12
199	„	78	555	570	7	36	tak	3	3	9	„	38	„	12	12
405	„	—	—	—	—	37	nie	4	1	4	nie	—	—	5	6
—	„	—	—	—	—	38	„	1	1	—	„	—	—	4	4
—	„	—	—	—	—	39	tak	1	—	3	„	—	—	4	4
56	co tydzień	29	1124	987	3	40	nie	—	1	—	„	—	—	4	4
3	„	4	4	4	—	41	„	—	1	—	„	—	—	5	5
—	„	—	—	—	—	42	„	2	1	—	tak	24	co tydzień	9	9
—	„	—	—	—	—	43	„	2	1	—	„	—	—	7	7
90	co tydzień	42	152	166	1	44	„	—	—	1	„	37	„	7	7
11	„	10	8	11	2	45	„	2	—	—	„	20	w miarę p.	4	4
128	„	43	212	216	11	46	„	5	1	7	„	30	„	12	12
40	różnie	10	10	35	1	47	„	1	1	2	wp.	—	„	5	6
129	co tydzień	14	14	94	3	48	„	3	2	2	nie	—	—	12	12

L. b.	Siedziba Koła	L. członków 31/XII. 1927	Wstąpiło w r. 1928	Wystąpiło w r. 1928	L. członków 31 XII 1928	Waln. Zgrom. było	Posiedzeń Zarz. K.	Czytelni czy utrzymuje	Czasopisma czytelni	Bibliotekę czy utrzymuje	Lokal biblioteki	Ilość dzieł w bibliotece
49	Orłowa II.	62	9	7	64	1	12	nie	—	nie	—	—
50	Ostrawa Śl.	166	10	12	164	1	12	„	—	tak	Bursa	298
51	Piosek	51	12	—	63	1	6	„	—	nie	—	—
52	Poreba	109	19	12	116	1	8	„	—	tak	Szkoła ludowa	345
53	Piotrowice	72	8	10	70	1	11	„	—	„	Szkoła ludowa	5
54	Pudłów	52	20	—	72	1	14	„	—	„	Gospoda	226
55	Raj	51	5	—	56	1	10	„	—	„	Szkoła	63
56	Ropica	86	7	11	82	1	5	„	—	„	Szkoła	305
57	Rzeka	18	10	6	22	1	2	„	—	„	Szkoła ludowa	30
58	Rychwałd	123	18	5	136	1	19	„	—	„	Szkoła ludowa	113
59	Sibica	86	5	8	83	1	5	„	—	„	Ochronka	690
60	Skrzeczoni	114	19	12	121	1	15	„	—	„	Ochronka	319
61	Stanisławice	—	29	—	29	1	2	„	—	„	Szkoła ludowa	19
62	Stonawa	121	8	33	96	1	10	tak	5	„	Szkoła ludowa	480
63	Sucha Dolna	61	2	4	59	1	10	„	3	„	Gospoda	372
64	Sucha Górna I.	107	1	6	102	1	8	„	2	„	Gospoda	423
65	Sucha Górna II.	41	7	2	46	1	11	„	4	„	Gospoda	203
66	Sucha Górna III.	93	10	—	103	1	7	nie	„	„	Gospoda	292
67	Sucha Średnia I.	58	4	3	59	1	15	„	—	nie	—	—
68	Sucha Średnia II.	52	25	14	63	1	10	„	—	„	—	—
69	Szonychel	49	22	10	61	1	12	„	—	tak	Biblioteka Koła	—
70	Szumbark	67	10	3	74	1	12	„	—	„	Szkoła ludowa	69
71	Śmiłowice	25	18	2	41	1	4	„	—	„	Szkoła ludowa	222
72	Trzanowice	52	7	9	50	1	6	„	—	„	Kancel. gminna	219
73	Trzycieź	53	15	11	57	1	8	„	—	„	Sala gminna	21
74	Trzyniec	111	13	8	116	1	7	„	—	nie	—	—
75	Wędrzynia	85	26	9	102	1	6	„	—	„	—	—
76	Wierzniowice	47	54	—	101	1	10	„	—	tak	Szkoła ludowa	100
77	Zabłocie	63	33	14	82	1	10	„	—	„	Gospoda	195
78	Zawada	49	—	13	36	1	2	„	—	„	Gospoda	90
79	Żuków Dolny	31	1	2	30	1	2	„	—	„	Szkoła ludowa	200
80	Żywocice	35	4	2	37	1	5	„	—	„	Dom Robotn.	17
												14024
												6072 1759 823 7008 79 705 18 59 63

na Śląsku, bo z wyjątkiem Mistrzowic, Żukowa Gór., Cierlicka Dol., Łomnej Dol., Tyry i wspomnianego już Wielopola, wszędzie indziej Koła M. Szk. istnieją.

Niestety nie wszystkie Koła wykazują zadowalającą czynność. Pewna ich część, na szczęście nieduża, bo obejmująca zaledwie kilka Kół, wykazuje działalność bardzo słabą i w tym ogólnym pochodzie Kół ku pełnemu rozwojowi i ku zdobyciu prawdziwej oświaty narodowej, pozostaje ona na samym końcu na podobieństwo t. zw. maroderów, utrudniając i opóźniając tylko pochód. Zbyteczne wymieniać, które to są Koła; poznać je w zastawieniu statystycznym po tem, że mają rezultaty swej pracy bardzo nikłe, albo prawie że żadne. Przypnać trzeba, że niektóre, jak n. p. Rzeka, muszą pracować w bardzo

Ilość tomów w bibliotece	Ile razy wypożycza się książki	Liczba czytelników	Liczba dzieł wypożyczonych	Liczba tomów wypożyczonych	Ile odczytów	L. b.	Czy istnieje Kółko amat.	Ile przedstawień	Ile obchodów nar.	Ile zabaw i wycieczek	Czy istnieje Kółko śpiew.	Ile liczy członków	Jak często odbywają się próby chóru	Skład Z. K. 1928	Skład Z. K. 1929
Członkowie korzystają z biblij. gminnej															
321	co tydzień	38	120	148	5 49	tak	3	1	1	nie	—	—	—	9	9
—	—	—	—	—	6 50	„	2	2	3	„	—	—	—	12	12
384	co tydzień	28	376	376	2 51	„	2	2	1	tak	20	co tydzień	—	4	4
9	Biblioteka złączona z gminną					— 53	„	4	1	5	„	28	co 2 tyg.	5	5
261	co tydzień	43	248	275	— 54	„	1	1	2	nie	—	—	—	7	7
72	co 2 tyg.	14	16	33	— 55	„	4	1	7	tak	35	co tydzień	—	6	6
323	co tydzień	45	395	412	— 56	nie	1	1	—	nie	—	—	—	8	8
30	dorywczo	30	35	35	— 57	tak	1	1	—	„	—	—	—	4	4
122	co tydzień	36	513	521	— 58	„	5	2	3	tak	50	co tydzień	—	8	10
823	2 razy tyg.	71	608	788	— 59	„	2	1	5	wsp.	—	—	—	9	9
319	co tydzień	75	1064	1064	2 60	„	7	1	6	tak	25	co 2 tyg.	—	11	12
19	„	13	10	15	1 61	„	2	—	—	nie	—	—	—	4	4
548	„	72	641	712	— 62	„	5	1	—	„	—	—	—	12	10
372	Biblioteka złączona z gminną					1 63	nie	2	2	3	wsp.	—	—	3	3
423	co tydzień	80	120	120	— 64	„	—	1	6	nie	—	—	—	10	10
227	„	19	215	240	1 65	„	—	1	3	„	—	—	—	5	5
161	„	27	120	120	1 66	„	—	1	6	„	—	—	—	10	10
—	—	—	—	—	4 67	„	4	1	7	„	—	—	—	7	7
—	—	—	—	—	5 68	tak	2	1	6	„	—	—	—	8	8
złączona jest z gminną					3 69	„	6	—	4	tak	22	co tydzień	6	4	
86	co tydzień	54	366	396	2 70	nie	—	—	2	nie	—	—	—	10	9
222	„	36	133	140	2 71	tak	2	1	4	tak	22	w miarę p.	—	5	5
270	„	30	127	135	1 72	„	4	1	3	„	20	co 2 tyg.	—	6	5
29	„	15	50	56	2 73	„	3	1	1	„	20	co tydzień	—	6	6
—	—	—	—	—	— 74	nie	—	1	3	nie	—	—	—	12	12
—	—	—	—	—	2 75	tak	1	1	1	„	—	—	—	10	12
104	2 razy tyg.	30	60	60	3 76	„	4	1	5	„	—	—	—	10	10
223	co tydzień	25	311	348	1 77	„	2	2	1	tak	40	—	—	6	6
130	„	13	90	130	— 78	„	1	—	2	nie	—	—	—	6	5
220	„	34	65	69	— 79	„	2	—	2	„	—	—	—	4	6
17	co 2 tyg.	30	45	45	— 80	nie	—	1	1	„	—	—	—	4	4
15557		3616	31752	33754	199		60	201	91	243	47	1582		615	625

trudnych warunkach; jednak przy intensywniejszej pracy i większej trwałości Koła te mogłyby rozwinąć znacznie wydatniejszą działalność i mogłyby nadażyć za innymi Kołami. Dobro naszej sprawy narodowej na Śląsku żąda tego od nich i w imię tego dobra musimy od nich wymagać sumiennego spełnienia obowiązku. Ziemia śląska, ta odwieczna dzielnicą polską, która przez długie wieki znosić musiała niezmierny ucisk absolutnych rządów germańskich, obudziła się późno do życia narodowego i trzeba dzisiaj wytężonej pracy, aby to opóźnienie nadrobić. Kto sprawę polską ma w sercu, a nie tylko na ustach, ten w obronie świętych praw ludu polskiego na Śląsku spełni całkowicie swój obowiązek, choćby on był nawet i bardzo ciężki.

Wykaz obrotu kasowego i stanu majątkowego Kół Macierzy Szkolnej w roku 1928.

Liczba bieżąca	Dochody Kola	Subwencja na szkolnictwo	Subwencja na ochronki	Subwencja na Gwiazdkę	Wartość biblioteki	Wartość sceny	Wartość reszty inwentarza	Stan czynny Kola	Stan bierny Kola
1	18.281 85	563 73	3 516 32	100 —	1.060 —	—	1 500 —	553 48	—
2	6.811 50	100 —	—	100 —	300 —	2.250 —	—	2 372 45	—
3	872 —	325 —	—	—	100 —	620 —	130 —	638 20	—
4	7.653 77	—	—	—	3 500 —	3 000 —	1 300 —	7.950 —	—
5	7.299 50	—	—	1 960 80	400 —	2.500 —	100 —	1.483 80	—
6	25.877 97	100 —	4 079 27	—	—	—	—	1 924 50	—
7	8 522 45	—	3.602 38	—	947 70	—	2 685 —	3 601 82	—
8	3.666 45	700 —	—	—	21.000 —	—	—	21.371 95	—
9	14.593 59	140 —	5 560 66	197 —	2.000 —	—	16 600 —	16 684 08	—
10	21.867 80	—	16.384 50	—	200 —	3 941 50	13 922 70	10.355 10	—
11	9.769 42	4.879 50	3.076 65	—	10.500 —	—	3 000 —	12 674 —	—
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	24.797 45	1 779 85	—	738 50	1.000 —	—	2.020 —	8 200 —	—
14	7 817 96	—	—	150 —	70 —	—	—	1 856 82	—
15	2.798 63	112 —	—	300 —	550 —	—	—	1.533 48	—
16	11.877 25	100 —	50 —	3.588 20	4.970 —	1 540 —	324 —	10 891 70	—
17	14.265 25	730 45	—	1.276 65	1.900 —	3 000 —	—	7 198 31	—
18	1.691 52	—	—	800 —	160 —	19 000 —	650 —	10.291 02	—
19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	8.912 22	300 —	—	—	—	—	350 —	1 702 82	—
21	45.776 44	—	26 992 45	3 204 22	5.169 20	—	390 40	202.579 90	—
22	10.210 60	150 —	—	250 —	1.509 —	—	500 —	2 452 98	—
23	11 774 79	—	—	100 —	3.000 —	—	380 —	5 736 07	—
24	43.157 44	—	36 482 60	1 000 —	17 500 —	—	300 —	18 810 06	—
25	15.641 11	250 —	1 700 —	100 —	1 100 —	20 —	3.210 —	5.035 37	—
26	17 917 60	50 —	1.200 —	60 —	4.018 96	—	100 —	3 520 16	—
27	184 —	—	—	—	50 —	—	—	234 —	—
28	2.685 40	50 —	—	200 —	293 —	800 —	—	1 312 80	—
29	7.287 95	850 —	—	—	1.200 —	—	200 —	3 762 05	—
30	510 —	—	—	—	7 50 —	—	50 —	158 90	—
31	2.349 70	—	1.776 71	—	500 —	—	7.217 80	4.972 54	—
32	27.749 18	12.451 81	—	—	485 —	—	—	—	9.511 58
33	6.625 15	—	—	—	1.000 —	—	—	1 240 —	—
34	13.142 95	250 —	300 —	700 —	1 000 —	—	200 —	2 312 52	—
35	12.625 11	400 —	1.100 —	300 —	1.500 —	2 500 —	—	5 087 23	—
36	12.991 77	175 —	2 273 30	100 —	2.000 —	500 —	3.280 45	6.234 —	—
37	6.853 31	—	4.331 43	413 40	—	—	4 391 43	2.621 01	—
38	1.341 42	—	583 30	—	—	—	—	—	486 85
39	6.072 20	—	—	1.966 50	1.200 —	—	—	2.013 35	—
40	170 —	—	—	—	20 —	—	18 —	37 50	—
41	756 —	—	—	—	—	—	45 —	512 99	—
42	2.362 90	—	—	352 80	—	—	70 10	1.249 90	—
43	8 684 20	900 —	—	—	—	—	—	2.405 95	—
44	2.275 —	—	453 —	—	400 —	—	—	281 40	—
45	1.123 99	—	—	—	50 —	—	—	2.100 44	—
46	14.093 59	—	—	1.368 70	400 —	—	600 —	716 60	—
47	2.617 50	300 —	318 —	—	390 —	—	—	352 50	—
48	58 455 40	14.835 —	4 555 77	2 040 40	500 —	—	—	12.266 15	—
49	10.828 66	—	1.158 55	914 80	—	—	—	—	6 638 28
50	16.620 53	978 —	—	2 699 70	900 —	—	—	2.378 95	—

Liczba bieżąca	Dochody Kola	Subwencja na szkolnictwo	Subwencja na ochronki	Subwencja na Gwiazdkę	Wartość biblioteki	Wartość sceny	Wartość reszty inwentarza	Stan czynny Kola	Stan bierny Kola
51	2.609 02	500 —	—	730 —	—	—	—	—	571 26
52	11 083 01	2.347 89	50 —	250 —	1.625 —	50 —	—	4 082 10	—
53	11.359 58	300 —	1.381 65	—	350 —	8.000 —	463 —	6.464 48	—
54	2.551 20	—	—	—	1.000 —	3 100 —	—	5.038 30	—
55	7.286 94	—	160 —	1 080 —	1.887 90	—	68 —	1.804 66	—
56	3.313 72	100 —	500 —	50 —	1.700 —	—	—	2 129 72	—
57	784 15	—	—	—	—	—	—	679 55	—
58	28 256 12	1 150 —	15 049 38	66 60	700 —	—	50 388 75	41.723 62	—
59	11.346 40	—	—	—	8.000 —	—	140 —	10 412 98	—
60	29.121 44	50 —	2.735 50	335 10	2.000 —	2 250 —	34.100 —	38.195 54	—
61	1 041 —	—	41 85	—	—	—	87 —	244 85	—
62	6.278 02	190 —	886 65	145 —	2.650 —	540 —	2.745 —	3.101 88	—
63	7.296 —	350 —	2.464 08	200 —	1 300 —	—	1.700 —	5 604 22	—
64	4.346 70	—	539	100 —	900 —	380 —	4.734 10	7 134 63	—
65	1.352 92	70 —	—	—	2.100 —	—	30 —	2 621 42	—
66	2.266 27	170 —	50 —	50 —	1.890 —	—	—	2 272 47	—
67	3.914 07	50 —	100 —	—	500 —	—	2.050 —	3 799 07	—
68	6.612 87	150 —	596 18	150 —	—	—	—	1.511 70	—
69	20 751 31	250 —	9 586 62	—	250 —	5 736 —	4.423 20	7.379 53	—
70	11 272 25	691 15	3 656 10	500 —	350 —	—	2.300 —	2 274 30	—
71	6.712 40	—	—	500 —	800 —	—	—	2.044 65	—
72	7.471 99	288 80	311 60	—	2.310 —	—	400 —	3.826 85	—
73	2 092 95	—	—	300 —	180 —	1 728 —	—	2.374 48	—
74	11.482 54	800 —	100 —	—	8 —	—	2.417 —	11.629 49	—
75	6.003 50	150 —	2.000 —	—	—	—	2.381 70	1.817 55	—
76	14.978 72	6.937 89	—	233 36	250 —	—	—	—	1.180 55
77	4 191 17	130 —	50 —	—	804 —	—	80 —	1 743 32	—
78	2.068 —	—	—	1 800 —	300 —	—	600 —	—	559 35
79	2.727 20	—	265 —	588 15	250 —	100 —	800 —	803 30	—
80	754 34	286 —	—	—	60 —	—	—	355 49	—
791.586 27 56.473 92 123.976 65 32 659 88 125.015 26 62 455 50 173 444 63 582 838 88 18.947 87									

Szczegółowe sprawozdanie z działalności Kół. M. Szk. w roku 1928.

POWIAT CIESZYŃSKI:

1. Błędowice Dolne. Koło I. założone w r. 1909. Przew. Karol Chmiel, burm., sekr. p. Jan Żwak, naucz., skarb. p. Bernard Kotula. Koło w roku sprawozdawczym powiększyło liczbę swych członków z 53 na 137, t. j. o 158%. Posiedzeń Zarządu 16, Walne Zgromadzenie 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 275 dzieł w 326 tomach. Czytelników było 60, przeczytano 82 dzieła w 190 tomach. Koło urządziło 1 odczyt, 1 przedstawienie, 1 obchód narodowy Konst. 3 Maja, jeden festyn wspólny i 1 kurs taneczny. Kółko śpiewackie liczy 40 członków i odbywało próby cotydzien. Dochody Kola wynosiły Kł 18.281 85. Koło utrzymuje ochronkę miejscową i wydało na ten cel 3.516 32; subwencionuje również szkołę wydziałową.

2. Błędowice Dolne. Koło II. założone w roku 1924. Przew. pan Karol Gałgonek, sekr. p. Franciszek Toman, dyr. szk. wyd., skarb.

p. Józef Folwarczny. Liczba członków w roku sprawozd. zwiększyła się z 55 na 83. Posiedzeń Zarządu 9, Walne Zebranie 1. Biblioteka Koła liczy 10 dzieł w 30 tomach, czytelników 20. Koło urządziło 1 bal, 2 zabawy taneczne, 1 wspólny festyn ogrodowy i 3 przedstawienia, na których odegrano sztuki: „Pan Grajcarek idzie w kumy“, „Majster i czeladnik“, „Czartowska ława“ i „Królowa Przedmieścia“. Kółko śpiewackie liczy 50 członków i odbywa próby w miarę potrzeby. W roku ubiegłym rozpoczęło Koło starania około otwarcia drugiej ochronki w gminie, w której zajęcia mają się rozpocząć w roku bież. Dochody Koła wynosiły KŁ 6.811·50, wydatki 5.263·25.

3. Cierlicko Górne. Koło założone w r. 1922. Przew. p. Gustaw Fujcik, sekr. p. Jan Klimoszek, skarb. p. Ferd. Trzyniecki. Członków 60, posiedzeń Zarządu 6, Walne Zgromadzenie 1. Biblioteka posiadająca 62 książki, jest złączona z biblioteką gminną i miała 98 czytelników i 284 przeczytanych książek. W czytelni gazet znajduje się Ilustr. Kurjer Codzienny. Urządzono 2 przedstawienia, 2 zabawy i wspólną wycieczkę. Koło przyczynia się do utrzymania miejsc. ochronki i dało na jej potrzeby w roku sprawozd. kwotę KŁ 3.367—. Kółko śpiewackie istnieje i odbywa próby według potrzeby przed występami. Dochody Koła wynosiły KŁ 8.522·45, rozchody KŁ 7.466·28.

4; Czeski Cieszyn. Koło założone w r. 1924. Przew. p. Józef Michejda, kier. szk., sekr. p. Stan. Kotapkována, naucz., skarb. pan Paweł Heczko. Członków 116, posiedzeń Zarządu 10, Walnych Zgrom. 2. Koło prowadzi bibliotekę złożoną z 1018 dzieł w 1.213 tomach; czytel 569, przeczytano 1735 książek. Urządzono 2 odczyty, 1 przedstawienie, 2 wieczorki, 1 obchód narodowy Konst. 3. Maja i 1 bal. Kółko śpiewackie liczy 56 członków i odbywa próby co tydzień. Koło udzieliło subwencji na potrzeby miejsc. szkoły i ochronki. Dochody koła wynosiły KŁ 3.666·45, rozchody KŁ 3.294·50.

5. Datynie Dolne. Koło założone w roku 1910. Przew. pan Józef Toman, sekr p. Karol Toman, burm., skarbnik p. Henryk Szczyrba. Liczba członków w roku sprawozd. zwiększyła się z 26 na 39 t. j. o 50 %. Posiedzeń Zarządu 5, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę złożoną z 99 dzieł w 104 tomach, z której korzystało 34 czytelników. Przeczytano 277 dzieł w 295 tomach. W roku ubiegłym urządziło Koło 2 odczyty, 2 przedstawienia, 1 wieczornicę, 1 zabawę i uroczystość otwarcia ochronki. Powstała ona dzięki staraniom i zabiegom Zarządu Koła, który z dużym nakładem pracy zebrał dość znaczne fundusze i przygotował potrzebne lokale na pomieszczenie ochronki. W łonie Koła działa Kółko śpiewackie, które zbiera się na próby co 2 tygodnie. Dochody Koła wynosiły KŁ 21.867·80, rozchody KŁ 21.673—, w czym największą pozycję zajęły wydatki na ochronkę, mianowicie KŁ 16.384·50.

6. Grodziszcz. Koło założone w r. 1925. Przew. p. Jan Szczyrba, sekr. p. Józef Topiarz, naucz., skarbnik p. Alojzy Harok. Członków 54, posiedzeń Zarządu 6, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła złączona jest z biblioteką gminną i miała w roku ub. 113 własnych książek i 103 czytelników. Urządzono 2 odczyty, 4 przedstawienia. 1 zabawę i 1 wycieczkę dla młodzieży szkolnej. Koło opiekuje się miejsc.

szkołą polską a obecnie dąży do założenia w gminie ochronki. Dochody Koła wynosiły K^z 2.798'63, rozchody K^z 2.132'70.

7. Guty. Koło założone w r. 1923. Przew. pan Jan Szczuka, kier. szk., sekr. pan Jan Kaleta, skarbnik p. Jerzy Sikora. Członków 47, posiedzeń Zarządu 4, Walne Zgrom. 1. Koło prenumeruje 1 gazetę (Ilustr. Kurjer Codzienny) i prowadzi bibliotekę, która jest złączona z biblioteką gminną. Urządziło 2 odczyty, obchód narodowy Konst. 3. Maja i 1 wycieczkę. Przy Kole istnieje chór liczy 22 członków, który odbywa próby w miarę potrzeby. Koło opiekuje się miejsc. szkołą polską i ofiarowało na urządzenie Gwiazdki dla młodzieży szkolnej K^z 800.—. Dochody Koła wynosiły K^z 1.691'52, rozchody K^z 1.687.—.

8. Kocobędz. Koło założone w r. 1923, liczy członków 42. Przew. p. Józef Poncza, sekr. p. Jan Walek nauczyciel, skarbnik p. Sylwester Kozubek. Posiedzeń Zarządu 7. Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, licząca 18 dzieł w 29 tomach, złączona jest z biblioteką gminną, Kółko amat. urządziło 4 przedstawienia i 2 zabawy. Koło opiekuje się miejsc. szkołą polską i dało na Gwiazdkę dla działwy szkolnej K^z 200.—. Dochody Koła wynosiły K^z 2.685'40, rozchody K^z 2.258'65.

9. Końska. Koło założone w r. 1908, liczy członków 100. Przew. p. Paweł Sikora, naucz., sekr. p. Gertruda Poloczówna, naucz., skarb. p. Franc. Stec. Posiedzeń Zarządu 9, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, prowadzona wspólnie z biblioteką gminną, liczyła 256 dzieł w 290 tomach i miała 71 czytelników i 1.439 przeczytanych książek. Koło urządziło 2 odczyty, 3 przedstawienia i 2 zabawy. Kółko śpiewackie liczy 40 członków i odbywa próby co tydzień. Koło opiekuje się miejsc. ochronką i polską szkołą ludową, na potrzeby których dało wydatniejsze subwencje. Dochody koła wynosiły K^z 7.287'95, rozchody K^z 4.839'50.

10. Leszna Dolna. Koło założone w r. 1922, liczy członków 120. Przew. Pan Jan Jaś, sekr. p. Jerzy Tomaszek, kier. szkoły, skarbnik p. Józef Małysz. Posiedzeń Zarządu 6, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, licząca 80 dzieł, jest nieczynna, gdyż istnieje znacznie większa i nowa biblioteka gminna, z której członkowie korzystają. W łonie Koła działa Kółko amatorskie i śpiewackie. Urządzono 2 odczyty, 2 przedstawienia, 1 obchód narodowy i 2 wycieczki. Koło opiekuje się miejsc. ochronką i przyczynia się do jej utrzymywania. Dochody Koła wynosiły K^z 2.349'70, rozchody K^z 2.349'70.

11. Ligotka Kameralna. Koło założone w roku 1926, liczy członków 43. Przew. ks. pastor Jan Unucka, sekr. p. Karol Adamiec, skarb. p. Paweł Sabela. Posiedzenie Zarządu 1, Walne Zgrom. 1. Staraniem Koła urządzono Dzień kwiatka, 1 przedstawienie i 1 wykład z obrazami świetlnymi dla dzieci szkolnych. W roku sprawozd. powstała w gminie ochronka polska dzięki zabiegom i staraniom Koła, które własnym kosztem przygotowało i urządziło lokale ochronkowe. Dochody wynosiły K^z 1.319'75, rozchody K^z 1.341'42.

12. Mosty przy Ciesz. Koło założono w r. 1926, liczy członków 47. Przew. p. Alojzy Kokotek, burm., sekr. p. Emilja Cienciałówna, naucz., skarbnik p. Alojzy Marek. Posiedzeń Zarządu 3, Walne

Zgromadzenie 1. W ciągu roku spraw. urządziło Koło tylko 1 odczyt. Dochody Koła wynosiły KŁ 756·90, rozchody KŁ 449—.

13. Niebory. Koło założono w roku 1924, liczy członków 40. Przew. p. Franc. Swoboda, naucz., sekretarz p. Jerzy Morcinek, naucz., skarbnik p. Paweł Bobek, burm. Posiedzeń Zarządu 2, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, liczącą 78 dzieł w 90 tomach; czytelników 42 i przeczytanych książek 166. W roku sprawozdawczym powstało w łonie Koła Kółko śpiewackie, które liczy 25 członków i urządza próby co tydzień. Staraniem Koła urządzono 1 odczyt, 2 zabawy i 1 wycieczkę, a przedewszystkiem założono w gminie ochronkę polską, którą Koło własnym kosztem urządziło. Dochody Koła wynosiły KŁ 2775—, rozchody KŁ 2.671·40.

14. Ropica. Koło założone w r. 1909, liczy członków 82. Przew. p. Jan Michalik, sekr. p. Paweł Wania, skarb. p. Franc. Franek. Posiedzeń Zarządu 5, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 305 dzieł w 323 tomach. W roku sprawozd. było 45 czytelników i 412 przeczytanych książek. Staraniem Koła urządzono 1 przedst. i 1 obchód narodowy, a przedewszystkiem założono w gminie ochronkę, do której urzędzenia przyczyniło się Koło z własnych funduszy. Dochody Koła wynosiły KŁ 3.313·72, rozchody KŁ 2.431·45.

15. Rzeka. Koło założone w r. 1926, liczy członków 22. Przew. p. Jerzy Kisza, Nr. 52, sekr. p. Paweł Zabysztan, kier. szkoły, skarbnik. p. Jerzy Kisza Nr. 49. Posiedzeń Zarządu 2, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła złączona była z biblioteką gminną i miała 30 własnych książek i 30 czytelników. Kółko amatorskie urządziło 1 przedstawienie i 1 obchód narodowy. Dochody Koła wynosiły KŁ 784·15, rozchody KŁ 104·60.

16. Sińca. Koło założone w r. 1924, liczy członków 83. Przew. p. Jerzy Teper, sekr. p. Franc. Branny. Posiedzeń Zarządu 5, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła złączona razem z biblioteką gminną, miała roku ub. 690 dzieł własnych w 823 tomach i była czynną 2 razy w tygodniu. Czytelników 71, przeczytanych książek 788. Koło urządziło 2 przedstawienia, 1 obchód narodowy, 3 zabawy i 2 wycieczki. Opiekuje się również miejsc. ochronką. Dochody Koła wynosiły KŁ 11.346·40, rozchody KŁ 8.447·42.

17. Śmiłowice. Koło założone ponownie w r. 1926. Przewodn. pan Jerzy Zientek, sekr. p. Jan Szalbot, kier. szk., skarbnik pan Karol Wałach. W ciągu ubiegłego roku zwiększyła się liczba członków z 25 na 41, czyli o 72° %. Posiedzeń Zarządu 4, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złączona z biblioteką gminną, miała 222 książek własnych, 36 czytelników i 140 przeczytanych książek. Staraniem Koła urządzono 2 odczyty, 2 przedst., 1 obchód narodowy, 3 zabawy i 1 wycieczkę. Przy Kole istnieje chór, złożony z 22 członków, który współdziała w występach publ. Koła. Dochody Koła wynosiły KŁ 6.712·40, rozchody KŁ 5.467·75.

18. Stanisławice. Koło powstało w r. 1928 i liczy 29 członków. Przew. pan Józef Putnierz, sekr. p. Józef Stebel, kier. szk., skarb. p. Edward Kulla. Posiedzeń Zarządu 2, Walne Zgrom. 1. Koło po-

siada bibliotekę, złożoną z 19 dzieł, z której korzystało 23 czytelników. Urządziło 1 odczyt i 2 przedstawienia. Dochody Koła wynosiły K $\dot{c}$ 1.041—, rozchody K $\dot{c}$ 666·45. —

19. Szumbark. Koło założone w roku 1911, liczy członków 74. Przew. p. Jan Kocur, sekr. p. Anna Jadwiszczokówna, skarb. pan Jan Buchwałdek. Posiedzeń Zarządu 12, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złączona z biblioteką gminną, miała dzieł własnych 69 w 86 tomach, 54 czytelników i 396 przeczytanych książek. Koło urządziło 2 odczyty, dożynki, Dzień kwiatka, 2 zabawy i 1 bal. Opiekuje się pol. szkołą ludową i przyczynia się wydatnie do utrzymywania miejsc. ochronki. Dochody Koła wynosiły K $\dot{c}$ 11.272·25, rozchody K $\dot{c}$ 11.817·95, niedobór kasowy wynosi K $\dot{c}$ 545·70.

20. Trzanowice. Koło założone w r. 1924, liczy członków 50. Przew. p. Jan Lasota, kier. szkoły, sekretarz pan Henryk Bonczek, naucz., skarb. p. Józef Stalmach. Posiedzeń Zarządu 6, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę złożoną z 219 dzieł w 270 tomach, która w roku ub. miała 30 czytelników i 135 przeczytanych książek. Staraniem Koła urządzono 1 odczyt, 4 przedst., dożynki, i 2 zabawy. Przy Kole istnieje chór, liczący 20 członków, który odbywa próby co 2 tygodnie. Dochody Koła wynosiły K $\dot{c}$ 7.651·99, rozchody K $\dot{c}$ 6.183·95.

21. Trzecieź. Koło założone w r. 1926, liczy członków 57. Przew. p. Paweł Zubek, sekr. p. Karol Łabuda, skarb. pan Karol Krzemień. Posiedzeń Zarządu 8, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złożona z 21 dzieł w 29 tomach, miała 15 czytelników i 56 przeczytanych książek. Koło urządziło 2 odczyty, 3 przedst., 1 obchód narodowy i 1 zabawę. Kółko śpiewackie liczy 20 członków i odbywa próby co tydzień. Koło opiekuje się miejsc. pol. szkołą ludową. Dochody Koła wynosiły K $\dot{c}$ 2.092·95, wydatki K $\dot{c}$ 1.866·47.

22. Trzyniec. Koło założone w r. 1922, liczy członków 116. Przew. p. Paweł Sikora, sekr. p. Karol Stritzki, naucz., skarb. p. Józef Kabiesz, naucz., Posiedzeń Zarządu 7, Walne Zgrom. 1. Koło urządziło kilkuniesięczny kurs kroju i szycia dla dziewcząt, 1 obchód narodowy, 1 bal i 1 festyn szkolny wspólnie z Miejsc. Rodziną Opiek. Koło zabiega także dalej wytrwale o otwarcie publicznej polskiej szkoły wydziałowej w Trzyńcu. Dochody Koła wynosiły K $\dot{c}$ 11.482·54, rozchody K $\dot{c}$ 2.278·05.

23. Żuków Dolny. Koło założone w r. 1910, liczy członków 30. Przew. p. Jan Halama, burm., sekr. p. Adolf Smelik, naucz., skarb. p. And. Wieja. Posiedzeń Zarządu 2, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 200 dzieł w 220 tomach. Urządziło 2 przedstawienia, 1 wycieczkę, 1 obchód narodowy i 1 zabawę. Koło opiekuje się miejsc. ochronką i przyczynia się do jej utrzymania. Dochody Koła wynosiły K $\dot{c}$ 2.727·20, wydatki K $\dot{c}$ 2.633·74.

24. Żywocice. Koło założone w r. 1914, liczy członków 37. Przew. p. Józef Rozbroj, sekr. p. Karol Folwarczny, skarb. p. Jan Kiedroń. Posiedzeń Zarządu 5, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złączona z biblioteką gminną, miała w roku ub. 17 książek, 30 czytelników

i 45 przeczytanych książek. Koło urządziło 1 bal. Opiekuje się miejsc. szkołą pol. Dochody Koła wynosiły KŁ 754·33, rozch. KŁ 544·85.

POWIAT JABŁONKOWSKI:

1. Boconowice Koło założone w r. 1911, liczy członków 52. Przew. p. Józef Gomola, burm., sekr. p. Franc. Skulina, kier. szk., skarb. p. Jerzy Zogatta. Posiedzeń Zarządu 4, Walne zgrom. 1. Koło prowadzi czytelnię gazet i bibliotekę, złożoną z 36 dzieł w 40 tomach. W czytelni były 3 gazety, w bibliotece było 16 czytelników i 82 przeczytanych książek. Staraniem Koła urządzono 2 odczyty, 4 przedstawienia, 3 zabawy i 1 obchód narodowy. W łonie Koła działa Kółko śpiewackie. Liczące 26 członków. Koło opiekuje się miejscową szkołą pol. Dochody Koła wynosiły KŁ 872—, rozchody KŁ 1.083·80, niedobór kasowy wynosi KŁ 211·80.

2. Bukowiec. Koło założone w r. 1928, liczy członków 89. Przew. p. Paweł Polok, sekr. p. Alojzy Kudzielka, naucz., skarb. p. Józef Franek, kier. szk. Posiedzeń Zarządu 6, Walne Zgrom. 1. Koło posiada bibliotekę, złożoną z 175 dzieł w 180 tomach, która miała w roku ub. 40 czytelników i 7.200 przeczytanych książek. W Kole istnieje Kółko amat. i śpiewackie. Urządzono 4 przedstawienia, dożynki i 4 zabawy. Koło sprawiło sobie nową scenę. Opiekuje się miejsc. szkołą ludową i udzieliło znacznej subwencji na Gwiazdkę i wycieczkę szkolną. Dochody Koła wynosiły KŁ 7.299·50, rozchody KŁ 6.854·70.

3. Bystrzyca. Koło założone w roku 1908, liczy członków 109. Przew. p. Rud. Budnik, dyr. szkoły wydziałowej, sekr. p. Emil Żyła, naucz., skarbnik p. Jan Koziół, naucz. Posiedzeń Zarządu 8, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 120 dzieł w 150 tomach, która miała 60 czytelników i 131 przeczytanych książek. Urządzono 3 odczyty, 2 przedst., 1 obchód narod. 2 festyny i 2 zabawy. Kółko śpiewackie istnieje wspólnie ze Związkiem Młodz. Pol. i liczy członków 30. Koło opiekuje się miejsc. szkołą wydz. i przyczynia się do jej częściowego utrzymania. Dochody Koła wynosiły KŁ 25.877, rozchody KŁ 23.528·47.

4. Gródek. Koło założone w r. 1922, liczy członków 66. Przew. p. Adam Pilch, sekr. p. Jan Heczko, naucz., skarb. p. Adam Kluz. Posiedzeń Zarządu 19, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złożona z 619 dzieł, miała 37 czytelników i 396 przeczytanych książek. Koło urządziło 2 odczyty, 5 przedst., festyn szkolny, 5 zabaw i 1 wycieczkę. Na wszystkich wieczorkach występował chór koła, liczący 26 członków. Koło opiekuje się miejsc. szkołą pol., dla której urządziło festyn szkolny i Gwiazdkę. Zbiera również fundusze na budowę Domu Macierzy, w którym ma być pomieszczona ochronka. Dochody Koła wynosiły KŁ 11.877·25, rozchody KŁ 10.760·40.

5. Jabłonków. Koło założone w r. 1922, liczy członków 60. Przew. p. Rudolf Paszek, dyr. szkoły wydziałowej., sekretarz pan Adam Sabela, naucz., skarb. p. Leon Cichy, dyr. kasy. Posiedzeń Zarządu 5, Walne Zgrom. 1. Koło urządziło 2 odczyty samodzielne, 3 wspólne, 2 przedst., 1 obchód narod., 1 wy-

cieczkę i 1 zabawę. Kółko śpiewackie liczy 30 członków i urządza próby co tydzień. Dochody Koła wynosiły KŁ 8.912'22, rozchody KŁ 7.659'40.

6. Karpętna. Koło założone w r. 1922, liczy członków 20. Przew. p. Karol Heczko, skarbnik p. Paweł Kluz. Koło w ciągu roku sprawozd. urządziło tylko 1 Walne Zgrom. Troszczy się o miejsc. szkołę polską, na rzecz której urządziło wycieczkę szkolną i przedstawienie. Dochody Koła wynosiły KŁ 196'—, rozchody KŁ 191'—.

7. Koszarzyńska. Koło założone w r. 1928, liczy członków 35. Przew. p. Jerzy Szmek, sekr. p. Jan Rusz, skarbn. p. Paweł Podola, kier. szkoły. Posiedzeń Zarządu 2, Walne Zgrom. 1. Koło urządziło 1 odczyt. Dochody Koła wynosiły KŁ 510'—, rozchody KŁ 429'20.

8. Łyżbice. Koło założone w roku 1922, liczy członków 53. Przew. p. Paweł Szurman, burm., sekr. i skarbnik p. Paweł Gojniczek, kier. szk. Koło urządziło 3 odczyty, 4 przedstawienia, 1 obchód nar., 4 zabawy. Opiekuje się miejsc. szkołą pol. i ochronką i przyczynia się do jej utrzymywania. Dochody Koła wynosiły KŁ 6.853'31, rozchody KŁ 7.073'73, niedobór KŁ 220'42.

9. Milików. Koło założone w r. 1928, liczy członków 24. Przew, p. J. Sikora, sekr. p. Stefanja Malczykówna, naucz., skarbn. p. Jan Morcinek, kier. szkoły. Posiedzeń Zarządu 2, Walne Zgrom. 1. Koło urządziło 2 odczyty. Opiekuje się miejsc. szkołą pol. Dochody Koła wynosiły KŁ 170'—, rozchody KŁ 18'—.

10. Mosty p. Jabł. Koło założone w r. 1928, liczy członków 99. Przew. p. Franc. Szotkowski, sekr. p. Antoni Paździora, kier. szk., skarbn., p. Maksymilian Jurosz. Posiedzeń Zarządu 3, Walne Zgrom. 1. W łonie Koła działają Kółko amat. i śpiewackie. Urządzono 1 odczyt, 2 przedst., 1 obchód narodowy i Dzień kwiatka. Dochody Koła wynosiły KŁ 2.362'90, rozchody KŁ 1.398'10.

11. Nawsie. Koło założone w roku. 1908, liczy członków 66. Przew. p. Edwin Sikora, skarbn. p. Józef Prymus, naucz., sekr. p. Władysław Kufa. Posiedzeń Zarządu 3, Walne Zgrom. 1. Koło urządziło 3 odczyty, 2 przedst. i 1 obchód narod. Kółko śpiewackie liczy 37 członków i odbywa próby co tydzień. Dochody Koła wynosiły KŁ 8.684'20, rozchody KŁ 5.550'80.

12. Nydek. Koło założone w r. 1922, liczy członków 50. Przew. i skarbn. p. Jan Raszka, kier. szk., sekr. p. Jerzy Rucki, nauczyciel. Posiedzeń Zarządu 1, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła złączona z biblioteką gminną, miała 11 książek, 10 czytelników i 11 przeczytanych książek. Koło urządziło 2 odczyty i 2 przedstawienia. Dochody Koła wynosiły KŁ 1.123'99, rozchody KŁ 107'50.

13. Oldrzychowice. Koło założone 1923. Przew. Pan Jerzy Rusnok, sekr. p. Paweł Pustówka, naucz., skarbn. p. Jan Haltof. W roku ub. Powiększyła się liczba członków z 37 na 73, t. j.

blisko o 100%. Posiedzeń Zarządu 6, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, składającą się z 27 dzieł w 40 tomach, wspólnie z gminą. W roku ub. było 10 czytelników i 52 przeczytanych książek. Urządzono 1 odczyt, 1 przedst., 1 obchód narodowy, 1 wycieczkę i 1 zabawę. Koło urządziło kurs kroju i szycia, zakończony wystawą prac; opiekuje się miejsc ochronką, jak i lud. szkołą gospodarczą. Dochody Koła wynosiły Kł 2.617'50, rozchody Kł 2.611'50.

14. Piasek. Koło założone w roku 1923, liczy członków 63. Przew. p. Adam Sikora, sekr. p. Paweł Łaboj nauczyciel, skarb. p. Adam Pyszek. Posiedzeń Zarządu 6, Walne Zgrom. 1. Koło urządziło 2 odczyty z obrazami świetl. 2 przedst. i 1 bal. Koło śpiewackie liczy 20 członków i urządza próby co tydzień. Dla braku odpowiedniej sceny nie mogło Koło rozwinąć większej czynności. Dąży w roku bieżącym do postawienia nowej sceny. Dochody Koła wynosiły Kł 2.609'02, rozchody Kł 2.443'40.

15. Wędrynia. Koło założone w r. 1907. Przew. p. Jan Ciemala, burm., sekr. p. Karol Dziadek, naucz., skarb. p. P. Szeruda. Liczba członków zwiększyła się z 85 na 102, t. j. o 16%. Posiedzeń Zarządu 6; Walne Zgrom. 1. Koło urządziło 2 odczyty, 1 przedst., 1 obchód narodowy i 1 zabawę. Opiekuje się miejsc. ochronką i przyczynia się do jej utrzymywania. Dochody Koła wynosiły Kł 6.003'50, rozchody Kł 5.604'65.

POWIAT ŚLĄSKO-OSTRAWSKI:

1. Gruszów. Koło założone w r. 1908, liczy członków 195. Przew. pan Karol Sroka, sekr. p. Teofil Wojtyła, kier. szk., skarb. p. Jerzy Mikołajek. Posiedzeń Zarządu 8, Walne Zgrom. 1. Do czytelników gazet prenumeruje Koło 3 gazety, w bibliotece posiada 197 dzieł w 287 tomach. Czytelników 40, przeczytanych książek 565. Koło urządziło 1 odczyt, 3 przedst., 1 obchód narod. i 3 zabawy. Opiekuje się polską szkołą lud., urządzając Gwiazdą i wycieczkę do gór dla działalności szkolnej, jak również opiekuje się miejsc. ochronką pol. Dochody Koła wynosiły Kł 14.265'25, rozchody Kł 13.380'30.

2. Śl. Ostrowa. Koło założone w roku 1908, liczy członków 164. Przew. p. Jan Kunc, kier. szkoły, sekr. p. Marja Ochotkówna, naucz., skarb. p. Jan Nakielny. Posiedzeń Zarz. 12, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła liczyła 298 dzieł w 321 tomach, 38 czytelników i 148 przeczytanych książek. Koło urządziło 6 odczytów, 2 przedst., 2 obchody narod. i 3 zabawy. Opiekuje się polską szkołą lud., dając subwencje na urządzenie Gwiazdki, kolonij wakacyjnych, wycieczki do gór i na środki naukowe dla działalności szkolnej. Dochody Koła wynosiły Kł 16.620'53, rozchody Kł 15.591'58.

POWIAT BOGUMIŃSKI:

1. Nowy Bogumin. Koło założone w r. 1905, liczy członków 90. Przew. p. Antoni Malejka, sekr. p. Bronisław Malejka, skarb. p.

Rudolf Siwek, kier. szkoły, Posiedzeń Zarządu 11, Walne Zgrom. 1. Czytelnia Koła posiada 5 gazet, biblioteka 930 dzieł w 1.081 tomach. Czytelników było 121, przeczytanych książek 1.014. Koło urządziło 7 odczytów, 4 przedstawienia, 2 obchody narod. i 4 zabawy. Kółko śpiewackie, liczące 60 członków, urządza próby 2 razy w tygodniu. Koło zakupiło harmonjum na użytek chóru. Dochody Koła wynosiły Kcz 7.496'75, rozchody Kcz 7.653'77, niedobór Kcz 157'02.

2 Niem. Lutynia. Koło założone w r. 1911, liczy członków 75. Przew. p. Rudolf Pastuszek, sekr. p. Franc. Szymonik, naucz., skarb. p. Szczepan Woska. Posiedzeń Zarządu 13, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 270 dzieł w 278 tomach. Czytelników 45, przeczytanych książek 508. Koło urządziło 3 przedstawienia, 1 obchód narod., 1 wycieczkę i 4 zabawy. Kółko śpiewackie liczy 25 członków i odbywa próby w miarę potrzeby. Dochody Koła wynosiły Kcz 6.625'15, rozchody Kcz 6.625'15.

3. Pol. Lutynia. Koło założone w r. 1913. Przew. p. Franc. Wośka, sekr. p. Wiktor Ramik, naucz., skarb. p. Emil Kudziełka. Liczba członków zwiększyła się z 101 na 147, to jest o 46%. Posiedzeń Zarządu 24, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złożona z 70 dzieł w 73 tomach, miała 15 czytelników i 264 przeczytanych książek. Koło urządziło 1 odczyt, 5 przedst., 4 obchody narod., 2 wycieczki i 8 zabaw. Kółko śpiewackie liczy 35 członków i odbywa próby 2 razy w tygodniu. Koło opiekuje się miejsc. szkołą lud., udziela subwencji na jej potrzeby i przyczyniło się również do wybudowania Domu Macierzy w Pol. Lutyni, w którym pomieszczona jest także pol. szkoła lud. Macierzy. Dochody Koła wynosiły Kcz 27.749'18, rozchody Kcz 24.570'97.

4. Pułków. Koło założone w r. 1908, liczy członków 72. Przew. p. Antoni Podeszwa, sekr. p. Józef Ondrzejek, skarb. p. Franc. Szymeczek. Posiedzeń Zarządu 14, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złożona z 226 dzieł w 261 tomach, była złączona z biblioteką gminną i miała 43 czytelników i 275 przeczytanych książek. Staraniem Koła urządzono 1 przedstawienie, 1 bal i 1 festyn. Dochody Koła wynosiły Kcz 2.551'20, rozchody Kcz 1.436'90.

5. Rychwałd. Koło założone w r. 1908, liczy członków 136. Przew. p. Gabriel Janeczko, sekr. p. Leon Szmeja, kier. szkoły, skarb. p. Walenty Dostał. Posiedzeń Zarządu 19, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 113 dzieł w 122 tomach. Czytelników 36, przeczytanych książek 521. Staraniem Koła urządzono 7 odczytów, 5 przedstawień, 2 obchody narod., dożynki, 1 festyn i 1 bal. W łonie Koła istnieje Kółko śpiewackie, liczące 50 członków, które odbywa próby raz w tygodniu. Koło opiekuje się miejsc. szkołą i ochronką, udziela wydatnych subwencji na ich potrzeby, a oprócz tego spona dług, ciążący na budynkach szkolnych. Na cele szkolne wydało ogółem Kcz 16.494'28. Dochody Koła wynosiły Kcz 28.256'12, rozchody Kcz 28.158'81.

6. Skrzeczów. Koło założone w r. 1909, liczy 121 członków. Przew. p. Leon Szewczyk, sekr. p. Jan Zyder, kier. szk., skarb. p. Józef Górny. Posiedzeń Zarządu 15, Walne Zgrom. 1. Koło pro-

wadzi bibliotekę, złożoną z 319 książek, która w roku sprawozdania miała 41 czytelników i 1.064 przeczytanych książek. Urządzono 2 odczyty, 7 przedstawień, 1 obchód narod., dożynki, 1 festyn, 1 bal i 3 zabawy. Kółko śpiewackie, liczące 25 członków, odbywa próby raz na 2 tygodnie. Koło opiekuje się miejsc. szkołą i ochronką i udzieliło na ich potrzeby znaczniejszych subwencji. Dochody Koła wynosiły Kcz 29.121'44, rozchody Kcz 28.419'71.

7. Szonychel. Koło założone w r. 1922, liczy 61 członków. Przew. p. Paweł Pszczółka, kier. szk., sekr. p. Karol Kalisz, skarb. p. Franc. Sztwiertnia. Posiedzeń Zarządu 16, Walne Zgrom. 1. Koło korzysta z biblioteki Koła w N. Boguminie. Urządziło 3 odczyty, 6 przedst., 1 festyn szkolny i 3 zabawy. W łonie Koła działa Kółko śpiewackie, liczące 22 członków i odbywające próby raz w tygodniu. Staraniem Koła powstała w roku ubiegł. ochronka. na której urządzenie i częściowe utrzymanie dało Koło Kcz 9.836'62. Oprócz tego opiekuje się Koło miejsc. szkołą polską i udzieliło subwencji na jej potrzeby. Dochody Koła wynosiły Kcz 20.751'31, rozchody Kcz 20.284'66.

8. Wierzniowice. Koło założone w r. 1911. Przew. p. Tomasz Skupnik, sekr. p. Emil Wałowcy, kier. szk., skarb. p. Stefan Duda. W roku sprawozd. powiększyła się liczba członków z 47 na 101, to jest o 115%. Posiedzeń Zarządu 10, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną ze 100 dzieł w 104 tomach, która w roku ub. miała 30 czytelników i 60 przeczytanych książek. Urządzono 3 odczyty, 4 przedst., 1 obchód narod., dożynki, 1 festyn i 3 zabawy. Koło opiekuje się miejsc. szkołą polską i spłaca dług, ciążący na niej. Czyni również starania o założenie polskiej ochronki. Dochody Koła wynosiły Kcz 14.978'72, rozchody Kcz 13.579'27.

9. Zabłocie. Koło założone w r. 1924. Przew. p. Franc. Relli, sekr. p. Józef Wolf, skarb. p. Franc. Szymurda. Liczba członków zwiększyła się z 63 na 82, to jest o 30%. Posiedzeń Zarządu 10. Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złożona z 195 dzieł w 223 tomach, miała w roku ub. 25 czytelników i 348 przeczytanych książek. Koło urządziło 1 odczyt, 2 przedst., 2 obchody narod. i 1 zabawę. Kółko śpiewackie, liczące 40 członków, było w roku ub. nieczynne z powodu braku dyrygenta. Dochody Koła wynosiły Kcz 4.191'17, rozchody Kcz 3.388'85.

POWIAT FRYSZTACKI:

1. Darków. Koło założone w r. 1912, liczy 129 członków. Przew. p. Adolf Kubeczka, sekr. p. Adolfina Śmiżanka, skarb. p. Henryk Polok. Posiedzeń Zarządu 11, Walne Zgrom. 1. Koło zwinęło swoją bibliotekę, ponieważ istnieje nowa biblioteka gminna. Urządziło 3 odczyty, 4 przedst., 2 obchody narod., dożynki, 1 wycieczkę i 9 zabaw. W Kole istnieje Kółko śpiewackie, złożone z 56 członków, które urządza próby chóru raz w tygodniu. Koło opiekuje się miejsc. szkołą i udzieliło subwencji na jej potrzeby, jak również opiekuje się miejsc. ochronką i przyczynia się do jej utrzymania. Dochody Koła wynosiły Kcz 14.593'59, rozchody Kcz 14.115'20.

2. Dąbrowa. Koło założone w r. 1908, liczy 134 członków. Przew. p. Karol Merta, sekr. p. Franc. Wratny, skarb. p. Adam Kubala, naucz. Posiedzeń Zarządu 11, Walne Zgrom. 1. Koło utrzymuje czytelnię, dla której prenumerowało 4 gazety, i bibliotekę, złożoną z 258 dzieł w 277 tomach, która miała 121 czytelników i 1.689 przeczyt. książek. Urządzono 1 odczyt, 3 przedst., 1 obchód narod., 1 festyn i 2 zabawy. Koło opiekuje się ochronką i przyczynia się do jej utrzymania, jak również przyczyniło się do budowy Domu Macierzy, w którym znalazła pomieszczenie polska szkoła lud. Dochody Koła wynosiły Kcz 9.769'42, rozchody Kcz 9.769'42.

3. Frysztat. Koło I założone w r. 1908. Przew. p. Piotr Szwachula, sekr. p. Józef Sembali, skarb. p. Franc. Pawliczek, dyr. kasy. Liczba członków zwiększyła się w ciągu ub. roku z 111 na 172, to jest o 55%. Posiedzeń Zarządu 16, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła jest złączona z biblioteką gminną i miała 368 dzieł, 105 czytelników i 1.435 przeczytanych książek. Koło urządziło 3 odczyty, 1 przedst., 1 obchód narod., 1 wycieczkę i 3 zabawy. Kółko śpiewackie liczy 64 członków i odbywa próby raz w tygodniu. Koło udzieliło subwencji na potrzeby miejsc. szkoły lud. i na Gwiazdkę dla dziatwy szk. Dochody Koła wynosiły Kcz 24.797'45, rozchody Kcz 19.001'—.

4. Frysztat. Koło II założone w r. 1926, liczyło 41 członków. Przew. p. Adolf Pośpiech, sekr. p. Robert Dominik, naucz., skarb. p. Ludwik Wójcik. Posiedzeń Zarządu 9, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złożona z 74 dzieł w 83 tomach, miała 15 czytelników i 104 przeczytane książki. Koło urządziło 1 festyn, 1 bal i 2 zabawy. W Kole istnieje Kółko śpiew., liczące 23 czł., które urządzało próby raz w tygodniu. Koło przyczyniło się pewną kwotą do urządzenia Gwiazdki dla dziatwy szk. Dochody Koła wynosiły Kcz 7.817'97, rozchody Kcz 4.998'08.

5. Karwina-Sowiniec. Koło założone w r. 1908. Przew. p. Józef Piechaczek, naucz., sekr. p. Władysław Szulc, naucz., skarb. p. Franciszek Kaczmarczyk. Liczba członków zwiększyła się w roku sprawozd. z 125 na 159, to jest o 27%. Posiedzeń Zarządu 18, Walne zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 264 dzieł w 297 tomach, która miała 69 czytelników i 1.699 przeczytanych książek. Urządzono 3 odczyty, 7 przedst., 3 obchody narod., 2 wycieczki, 1 festyn i 6 zabaw. W łonie Koła działa, obok innych sekcji, także sekcja chórowa, składająca się z 70 członków, która urządza próby raz w tygodniu. Koło opiekuje się miejsc. szkołą polską i ochronką, udziela subwencji na ich potrzeby i przyczynia się wydatnie do utrzymania ochronki, na którą w roku ubiegł. wydało Kcz 29.108'07. Dochody Koła wynosiły Kcz 45.776'44, rozchody Kcz 45.725'84.

6. Karwina-Solca. Koło założone w r. 1908. Przew. p. Jerzy Rusnok, naucz., sekr. p. Stanisław Suchanek, skarb. p. Adolf Grycz. Liczba członków w ciągu ubiegł. roku zmniejszyła się z 163 na 76, to jest o 53%. Posiedzeń Zarządu 17, Walne zgrom. 1. W Kole istnieje czytelnia o 2 czasopismach i biblioteka, złożona z 45

dział w 296 tomach. Czytelników 36, przeczytanych książek 250. Urządzono 3 odczyty, 1 przedst., Dzień kwiatka, 3 wieczorki, 1 bal, 1 zabawę i 2 festyny. W łonie Koła działają 2 chóry, mianowicie męski, liczący 54 członków i mieszany, liczący 74 członków. Obie chóry odbyły w ciągu roku sprawozd. 108 prób, wyćwiczyły 30 pieśni i występowały 30 razy. Koło udzieliło subwencji na różne cele szkolne. Dochody Koła wynosiły Kcz 10.210'60, rozchody Kcz 9.774'60.

7. Karwina. Koło III. założone w r. 1918. Przew. p. Leon Molenda, dyr. szk. wydz., sekr. p. Jan Pindur, skarb. p. Jan Cachel. Liczba członków zmniejszyła się z 237 na 107, to jest o 55%. Posiedzeń Zarządu 11, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła liczyła w roku ub. 300 dzieł w 363 tomach, 31 czytelników i 520 przeczytanych książek. Koło urządziło 1 odczyt wspólnie z Sokołem. 1 zabawę i kurs tańców. Opiekuje się miejsc. szkołą lud. i udziela jej subwencji. Dochody koła wynosiły Kcz 11.744'79, rozchody Kcz 11.388'72.

8. Karwina. Koło IV. na Granicach założone w r. 1922. Przew. p. Robert Szymik, sekr. p. Józef Ostafin, naucz., skarb. p. Wojciech Drezdowicz. Liczba członków w roku sprawozd. zwiększyła się z 121 na 270, to jest o 123%. Koło prowadzi czytelnię gazet, w której posiada 7 czasopism, i bibliotekę, złożoną z 650 dzieł w 800 tomach. Biblioteka miała 628 czytelników i 2.400 przeczytanych książek. Staraniem Koła urządzono 1 odczyt, 5 przedst., 2 obchody narod., 2 wycieczki i 4 zabawy. Kółko śpiewackie, liczące 40 członków, odbywało próby raz w tygodniu. W roku ub. została otwarta ochronka w nowym budynku, na ten cel wybudowanym, która ma 2 klasy. Koło przyczynia się do jej utrzymania, a oprócz tego opiekuje się też polską szkołą lud. i udzieliło na jej potrzeby znaczniejszych subwencji. Dochody Koła wynosiły Kcz 43.157'44, rozchody Kcz 42.147'38.

9. Karwina. Koło V. założone w roku 1922. Przew. p. Augustyn Godula, sekr. p. Wilhelm Matusik, skarb. p. Edward Rychły. Liczba członków zwiększyła się z 79 na 143, to jest o 81%. Posiedzeń Zarządu 14, Walne zgrom. 1. W Kole istnieje czytelnia gazet, dla której prenumerowano 2 czasopisma, i biblioteka, złożona z 251 dzieł w 262 tomach. Czytelników było 72, przeczytanych książek 377. W łonie Koła działały 3 sekcje: teatralna, chórowa i samokształcenia. Sekcja chórowa liczyła 76 członków i odbywała próby raz w tygodniu. Sekcja samokształcenia urządziła 32 zebrań. Koło urządziło 4 odczyty, 5 pogadanek, 5 przedst., 1 obchód narod., 1 wycieczkę, 1 bal i 1 zabawę. Udzieliło na różne cele szkolne subwencji w kwocie Kcz 2.050'—. Dochody Koła wynosiły Kcz 15.641'11, rozchody Kcz 5.485'74.

10. Karwina. Koło VI. założone w roku 1923. Przew. p. Felician Guzowski, sekr. p. Alojzy Tytko, skarb. p. Karol Niezgoda. Liczba członków powiększyła się z 213 na 258, to jest o 22%. Posiedzeń Zarządu 17, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złożona z 566 dzieł w 624 tomach, miała w roku ub. 60 czytelników i 2.243 przeczy-

tanych książek. Koło urządziło 1 odczyt, 4 przedst., 2 obchody narod., 1 festyn, 1 wycieczkę i 4 zabawy. Kółko śpiewackie, liczące 40 członków, odbywało próby raz w tygodniu. Dochody Koła wynosiły Kcz 17.917'60, rozchody Kcz 17.866'60.

11. Łazy. Koło I. założone w r. 1909, liczyło 170 członków. Przew. p. Józef Pasz, sekr. p. Józef Rzyman, naucz., skarb. p. Karol Kubeczka. Posiedzeń Zarządu 13, Walne Zgrom. 1. W Kole istnieje czytelnia gazet, do której prenumerowano 3 czasopisma, i biblioteka, złożona z 361 dzieł w 385 tomach. Czytelników 7, przeczytanych książek 48. Urządzono 4 odczyty, 5 przedst., 3 obchody narod., 2 wycieczki i 1 zabawę. Kółko śpiewackie liczyło 40 członków i odbywało próby raz w tygodniu. Koło opiekuje się miejsc. szkołą ludową, uzupełn. szkołą przemysłową i ochronką i udzieliło subwencji na Gwiazdkę dla dziatwy szkolnej. Dochody Koła wynosiły Kcz 13.142'95, rozchody Kcz 12.070'43.

12. Łazy. Koło II. założone w r. 1911, liczyło 124 członków. Przew. p. Jan Letocha, sekr. p. Władysław Krzyszkowski, naucz., skarb. p. Adolf Smółka. Posiedzeń Zarządu 25, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, licząca 177 dzieł w 199 tomach, miała 25 czytelników. Urządzono 4 odczyty, 8 przedst., 3 obchody narod., 1 wycieczkę w góry, 2 bale i 2 zabawy. Kółko śpiewackie, złożone z 25 członków, odbywało próby raz w tygodniu. Staraniem Koła została w roku ub. otwarta na Koksowni ochronka polska, na której pomieszczenie przygotowało Koło swoim kosztem lokale i sprawiło urządzenie. Dochody Koła wynosiły Kcz 12.625'11, rozchody Kcz 11.537'88.

13. Łąki. Koło założone w r. 1912, liczyło 158 członków. Przew. p. Alojzy Gattnar, sekr. p. Robert Chlebek, naucz., skarb. p. Józef Kokotek, naucz. Posiedzeń Zarządu 15, Walne Zgrom. 1. W Kole istnieje czytelnia gazet z 9 czasopismami, i biblioteka, złożona z 385 dzieł w 405 tomach, Czytelników 78, przeczyt. książek 570. Koło urządziło 7 odczytów, koncert chóru Tow. Naucz. Pol., 3 przedst., 3 obchody narod., dożynki, 1 wycieczkę do gór, 1 bal i 6 zabaw. Przy Kole istnieje Kółko śpiewackie, liczące 38 członków, które urządziło próby raz w tygodniu, a w razie potrzeby i więcej razy. Koło urządziło kurs kroju i szycia, opiekowało się miejsc. szkołą ludową, udzieliło na jej potrzeby większych subwencji i przyczyniało się do utrzymania miejsc. ochronki. Dochody Koła wynosiły Kcz 12.991'77, rozchody Kcz 12.568'22.

14. Markłowice Dolne. Koło założone w r. 1908, liczyło 36 czł. Przew. p. Wiktor Wolarek, sekr. p. Alojzy Adamecki, skarb. p. Emil Węglarzy. Posiedzeń Zarządu 7, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Koła, złożona z 88 dzieł w 56 tomach, miała 29 czytelników i 987 przeczytanych książek. Urządzono 3 odczyty, 1 przedst., Dzień kwiatka, 1 wycieczkę i 1 zabawę. Koło opiekuje się miejsc. szkołą ludową i udzieliło na jej potrzeby większych subwencji. Dochody Koła wynosiły Kcz 6.072'20 rozchody Kcz 5.258'85.

15. Olbrachcice. Koło założone w r. 1914, liczyło 136 członków. Przew. p. Franc. Rojek, kier. szkoły, sekr. p. Jan Farnik, naucz.,

skarb. p. Karol Miczka. Posiedzeń Zarządu 11, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną ze 120 dzieł w 128 tomach, która w roku sprawozd. miała 43 czytelników i 216 przeczytanych książek. Urządzono 11 odczytów, 5 przedst., 1 obchód narod., 2 wycieczki i 5 zabaw. W Kole istnieje Kółko śpiewackie, liczące 30 członków i odbywające próby 1—3 razy w tygodniu. Koło opiekuje się miejsc. działalnością szkolną i urządziło jej Gwiazdkę, radowanek i wycieczkę. W roku bież. ma zamiar otworzyć w gminie polską ochronkę. Dochody Koła wynosiły Kcz 14.093'59, rozchody Kcz 13.417'74.

16. Orłowa. Koło I. założone w r. 1908, liczyło 211 członków. Przew. inż. Józef Machnik, dyr. kasy, sekr. prof. Rudolf Folwarczny, skarb. prof. Jan Folwarczny. Posiedzeń Zarządu 9, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 110 dzieł w 129 tomach, która w roku ub. miała 14 czytelników i 137 przeczyt. książek. W łonie Koła działają sekcje: teatralna i żeńska. Sekcja żeńska urządziła dla działalności obu miejsc. ochronkę Mikołaja i Gwiazdkę. Urządzono 3 odczyty, 3 przedst., 2 obchody narod., dożynki i 1 bal. Koło opiekuje się miejsc. ochronką, przyczynia się do jej utrzymania i spłaca dług, ciążyący na budynku ochronkowym. Dochody Koła wynosiły Kcz 58.455'40, rozchody Kcz 52.311'63.

17. Orłowa. Koło II. założone w r. 1925, liczy 64 członków. Przew. p. Paweł Sarganek, sekr. p. Emil Szarowski, skarb. p. Gustaw Wałach, kier. szkoły. Posiedzeń Zarządu 12, Walne Zgrom. 1. Koło urządziło 5 odczytów, 3 przedst., 1 bal, dożynki wspólnie z Kołem I, i 1 wycieczkę wspólnie z Miejsc. Rodziną Opiekuńczą. Opiekuje się miejsc. ochronką i przyczynia się do jej utrzymania. Dochody Koła wynosiły Kcz 10.828'66, rozchody Kcz 7.134'22.

18. Piotrowice. Koło założone w r. 1925, liczy 70 członków. Przew. p. Emil Sobocik, sekr. p. Elżbieta Budnikówna, naucz., skarb. p. Teofil Jastrzembski. Posiedzeń Zarz. 11, Walne Zgrom. 1. Koło urządziło 4 przedst., dożynki i 5 zabaw. Kółko śpiewackie, liczące 28 członków, odbywało próby co 2 tygodnie. Koło opiekuje się miejsc. szkołą ludową i ochronką i udzieliło na Gwiazdkę, na Mikołaja i na zakład żupny dla dzieci szkolnych większych subwencji. Dochody Koła wynosiły Kcz 11.359'58, rozchody Kcz 10.944'95.

19. Poręba. Koło założone w r. 1908, liczy członków 116. Przew. p. Paweł Greń, sekr. p. Paweł Pawlica, skarb. p. Henryk Urbańczyk, Posiedzeń Zarz. 8, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi bibliotekę, złożoną z 345 dzieł w 384 tomach, która w roku sprawozd. miała 28 czytelników i 376 przeczytanych książek. Urządzono 3 przedstawienia, 1 obchód narod., 1 bal i 3 zabawy. W kole istnieje Kółko śpiewackie, odbywające próby raz w tygodniu. Koło opiekuje się miejsc. szkołą ludową i ochronką i udzieliło na ich potrzeby większ. subwencji. Dochody Koła wynosiły Kcz 11.083'01, rozchody Kcz 8.645'51.

20. Raj, Koło założone w r. 1924, liczy 56 członków. Przew. J. Józef Gałuszka, sekr. p. Ludwik Blacha, skarb., p. Alfons Powieśnik. Posiedzeń Zarz. 10, Walne Zgrom. 1. W bibliotece Koła, liczącej 63 dzieła w 72 tomach, było w roku ub. 14 czytelników i 33 przeczytanych książek. Staraniem Koła urządzono 4 przedst., 1 wycieczkę, 1 bal i 5 zabaw. Kółko śpiewackie, złożone z 35 członków, odbywało próby raz w tygodniu. Koło opiekuje się miejsc. szkołą ludową i urządziło dla dziatwy szkolnej Gwiazdkę i wycieczkę. Dochody Koła wynosiły Kcz 7.286'94, rozchody Kcz 7.193'92.

21. Stonawa. Koło założone w r. 1910, liczy 96 członków. Przew. p. Antoni Wontroba, sekr. p. Roman Ryba, skarb. p. Antoni Ryba. Posiedzeń Zarządu 10, Walne Zgrom. 1. W Kole istnieje czytelnia gazet z 7 czasopismami i biblioteka, złożona z 480 dzieł w 548 tomach, która miała w roku ub. 72 czytelników i 712 przeczytanych książek. Staraniem Koła urządzono 5 przedst. i 1 obchód narod. Koło przyczynia się wydatnie do utrzymywania miejscowej ochrony i udzieliło subwencji na Gwiazdkę dla dzieci szkolnych. Dochody Koła wynosiły Kcz 6.278'02, rozchody Kcz 5.186'98.

22. Sucha Dolna. Koło założone w r. 1911, liczy 59 członków. Przew. p. Franc. Czyż, sekr. p. Karol Poncza, naucz., skarb. p. Jan Kubeczka. Posiedzeń Zarz. 10, Walne Zgrom. 1. Koło posiada czytelnię gazet z 3 czasopismami i bibliotekę, z której większą część książek odstąpiło bibliotece gminnej, a z której członkowie w roku ub. korzystali. Urządzono 1 odczyt, 2 przedst., 1 obchód narod., dożynki i 3 zabawy. Kółko śpiewackie istnieje wspólnie z innemi miejsc. towarzystwami polskimi. Koło opiekuje się miejscową ochronką i dało na jej potrzeby Kcz 2.464'—. Dochody Koła wynosiły Kcz 7.296'54, rozchody Kcz 4.752'32.

23. Sucha Górna. Koło I. założone w r. 1913, liczy 102 członków. Przew. p. Alojzy Sznappa, naucz., sekr. p. Henryk Trzaskalik, skarb. p. Leopold Polok. Posiedzeń Zarządu 8, Walne Zgrom. 1. W kole istnieje czytelnia gazet z 2 czasopismami (Kurjer Ilustr. i Światowid) i biblioteka, złożona z 423 dzieł. Czytelników 80, przeczytanych książek 120. Koło urządziło 1 wycieczkę do Krakowa i 5 zabaw. Opiekuje się miejsc. ochronką i udzieliło subwencji na jej potrzeby, jak i na Gwiazdkę szkolną. Dochody Koła wynosiły Kcz 4.346'70, rozchody Kcz 3.276'94.

24. Sucha Górna. Koło II. założone w r. 1913, liczy 46 członków. Przew. p. Rudolf Molinek, sekr. p. Rudolf Toboła, skarb. p. Edward Wałoszek. Posiedzeń Zarz. 11, Walne Zgrom. 1. Koło prowadzi czytelnię gazet z 4 czasopismami i bibliotekę, złożoną z 203 dzieł w 227 tomach, która miała 19 czytelników i 240 przeczytanych książek. Urządzono 1 odczyt, 1 obchód narod. i 3 zabawy. Dochody Koła wynosiły Kcz 1.352'92, rozchody Kcz 337'20.

25. Sucha Górna. Koło III. założone w r. 1921, liczy 103 członków. Przew. p. Karol Macura, sekr. p. Henryk Zorychta, skarb. p. Józef Suchanek. Posiedzeń Zarz. 7. Walne Zgrom. 1. Koło pro-

wadzi bibliotekę, złożoną z 292 dzieł w 161 tomach, która w roku sprawozd. liczyła 27 czytelników i 120 przeczytanych książek. Urządzono 1 odczyt, 1 wycieczkę do Krakowa i Wieliczki i 4 zabawy. Kóło udzieliło drobniejszych subwencji na różne cele szkolne. Dochody Kóło wynosiły Kcz 2.266'27, rozchody Kcz 2.123'80.

26. Sucha Średnia. Kóło I. założone w r. 1910, liczy 59 członków. Przew. p. Karol Kotuła, sekr. p. Jan Halama, naucz., skarb. p. Karol Folwarczny. Posiedzeń Zarz. 15, Walne Zgrom. 1. Staraniem Kóło urządzono 4 odczyty, 4 przedst. i 7 zabaw. Kóło opiekuje się miejsc. szkołą ludową, udzielając jej subwencji na Gwiazdkę, i dąży obecnie do wybudowania ochronki. Dochody Kóło wynosiły Kcz 3.914'07, rozchody Kcz 1.715'—.

27. Sucha Średnia. Kóło II. założone w r. 1913, liczy 63 członków. Przew. p. Paweł Kożusznik, sekr. p. August Fukała, naucz., skarb. p. Józef Michalik. Posiedzeń Zarz. 10, Walne Zgrom. 1. Kóło urządziło 5 odczytów, 2 przedst., 1 wycieczkę, 1 uroczystość ochronkową i 5 zabaw. Opiekuje się miejsc. ochronką i przyczynia się do jej utrzymania. Dochody Kóło wynosiły Kcz 6.612'87, rozchody Kcz 5.684'91.

28. Zawada. Kóło założone w r. 1923, liczy 36 członków. Przew. p. Rudolf Ślądeczek, sekr. p. Franc. Ścieszka, kier. szk., skarb. p. Antoni Konieczny. Posiedzeń Zarz. 2, Walne Zgrom. 1. Biblioteka Kóło, złożona z 90 dzieł w 130 tomach, miała w roku sprawozd. 13 czytelników i 130 przeczytanych książek. Kóło urządziło 1 wycieczkę i 1 zabawę, a wspólnie z miejsc. Strażą Poż. 1 przedstawienie. Udzieliło subwencji na Gwiazdkę i przybory naukowe dla działwy szkolnej. Dochody Kóło wynosiły Kcz 2.068'—, rozchody Kcz 2.968'—, niedobór Kcz 900'—.

Obowiązek lustratorów Kół Macierzy Szkolnej

pełnili Panowie:

1. Badura Józef, prof. pol. gimn. w Orłowej (Karwina III i IV).
2. Buchwałdek Jan, sztygar w Szumbarku (Datynie Dolne, Sucha Dolna).
3. Budnik Rudolf, dyr. szk. wydz. w Bystrzycy (Oldrzychowice, Karpentna).
4. Burian Wiktor, prof. pol. gimn. w Orłowej (Gruszów).
5. Ciemała Jan, burmistrz w Wędryni (Łyżbice).
6. Czyż Franciszek, kontrolor kons. w Dolnej Suchej (Błędowice Dolne I i II).
7. Dziadura Karol, nadsztygar w Suchej Górnej (Sucha Górna II i III, Sucha Średnia I i II).
8. Folwarczny Józef, prof. pol. gimn. w Orłowej (Karwina I).
9. Folwarczny Rudolf, prof. pol. gimn. w Orłowej (Lutynia Polska i Niemiecka).
10. Franek Franciszek, kier. szkoły w Cierlicku Górnem (Stanisławice).
11. Guziur Teodor, kier. szkoły w Karwinie (Karwina II i VI).

12. Gojniczek Paweł, kier. szkoły w Łyżbicach (Wędrzynia).
13. Jeżowicz Franciszek, naucz. w Stonawie (Olbrachcice).
14. Kantor Jan, kier. szkoły w Oldrzychowicach (Guty).
15. Kornuta Piotr, dyrektor konsumu w Trzyńcu (Trzyniec, Le-szna Dolna).
16. Krygiel Henryk, naucz. w Błędowicach Dolnych (Żywocice).
17. Lipka Paweł, kier. szkoły w Piosku (Jabłonków, Mosty ad Jabłonków).
18. Malejka Leon, mistrz krawiecki w Boguminie (Pudłów, Szon-ychel, Zabłocie).
19. Maryniok Józef, naucz. w Jabłonkowie (Piosek, Bukowiec).
20. Molenda Leon, dyrektor szkoły wydz. w Suchej Górnej (Karwina V).
21. Morcinek Jan, kier. szkoły w Milikowie (Koszarzyska).
22. Ks. Franciszek Moroń, proboszcz w Ropicy (Ropica, Czeski Cieszyn).
23. Motyka Stanisław, prof. gimn. w Orłowej (Łazy I i II).
24. Ogrocki Gabriel, sekr. „Wzajemnej Pomocy“ we Frysztacie (Darków, Raj, Frysztat II).
25. Ostafin Józef, nauczyciel w Karwinie (Frysztat I).
26. Paszek Rudolf, dyrektor szk. wydz. w Jabłonkowie (Boco-nowice, Gródek, Nawsie).
27. Pawlik Ludwik, urzędnik w Czeskim Cieszyń (Końska, Sibica, Śmiłowice, Trzanowice, Trzycieź).
28. Piegza Karol, naucz. szkoły wydz. w Łazach (Poręba, Rych-wałd, Szumbark).
29. Piprek Rudolf, sztygar w Łazach (Sucha Górna I).
30. Rojek Franciszek, kier. w Olbrachcicach (Stonawa).
31. Rusnok Jerzy, nauczyciel w Karwinie (Łąki).
32. Szalbot Jan, kier. szkoły w Śmiłowicach (Ligotka Kameralna, Rzeka).
33. Szymonik Franciszek, naucz. szkoły wydz. w Mor. Ostrawie (Bogumin, Wierzniowice).
34. Szczepański Jan, kier. szk. w Oldrzychowicach (Bystrzyca).
35. Toman Franciszek, dyr. szk. wydz. w Błędowicach Dolnych (Cierlicko Dolne, Grodziszcz).
36. Ks. Trombik Karol, prof. gimn. w Orłowej (Orłowa I i II).
37. Urbańczyk Jan, kier. szkoły lud. w Piotrowicach (Zawada).
38. Wojtyła Teofil, kier. szk. lud. w Gruszowie (Śląska Ostrawa).
39. Wojtek Jan, kier. szkoły lud. w Polskiej Lutyni (Dzieńmoro-wice, Skrzeczóń).
40. Waleczko Jarosław, kier. w Czeskim Cieszyń (Kocobędz, Mosty ad Cieszyn, Niebory, Żuków Dolny).
41. Wagner Józef, kier. szkoły lud. we Frysztacie (Markłowice Dolne, Piotrowice).
42. Zientek Jan, kier. szkoły ludowej w Nawsiu (Milików, Nydek).

Park im. A. Sikory.

W 1928 r. Sekcja Parku im. A. Sikory przeprowadziła cały szereg inwestycji, by instytucjom polskim i publiczności naszej uprzyjemnić pobyt w Parku. Na głównej alei sporządzono światło łukowe, tak samo i na boisku, z którego ćwiczący nawet wieczorem mogą korzystać.

Wybudowano piękną bramę główną, kosztem 3.000 Kcz, położono nowe podjście na taras, wysypano żwirem część chodników, zreparowano starsze ławki i zaopatrzone w oparcia, i wstawiono cały szereg nowych ławek, ogrodzono rabaty, założono u wejścia do Parku alpinium, upiększono Park nowymi klombami, kwiatami i krzewami. Urządzono specjalne boisko dla dzieci i t. d., tak, że Park z każdym rokiem staje się miłszym i piękniejszym, w którym co roku urządza się cały szereg zabaw i festynów, cieszących się wielkim powodzeniem.

Przewodniczącym Sekcji Parku A. Sikory jest p. dyr. Henryk Niemiec.

Czeski Cieszyn, dnia 26. maja 1929.

Ks. Franciszek Moroń, m. p.
sekretarz

Dr. Wacław Olszek, m. p.
prezes

RODACY!

Macierz Szkolna w Czeskim Cieszynie przez przeciąg 44 lat pracuje nad rozwojem szkolnictwa polskiego i nad podniesieniem oświaty narodowej wśród ludu polskiego na Śląsku.

Toteż może się dziś wykazać dużym stosunkowo dorobkiem swej długoletniej, ciężkiej pracy. Dorobek ten przedstawiony jest właśnie w niniejszem sprawozdaniu. Okazuje się z niego, że Macierz Szkolna, po podziale Śląska w r 1920 zorganizowana w Cz Cieszynie, utrzymuje obecnie prawie że wyłącznie sama tak wyżej zorganizowane szkolnictwo polskie na Śląsku czeskim, jak i niemal wszystkie ochronki w liczbie 4¹), co z jednej strony nakłada na Macierz bardzo wielkie ciężary finansowe, jak to wykazuje sprawozdanie kasowe, a z drugiej strony świadczy o dodatnich wynikach, jakie Macierz osiągnęła na polu rozwoju szkolnictwa polskiego w Czechosłowacji. Również pod względem organizacyjnym poczyniła Macierz znaczniejsze postępy, gdyż posiada Koła miejscowe we wszystkich niemal polskich gminach na Śląsku w liczbie 80 i liczy przeszło 7.000 członków.

Koszta utrzymania wszystkich zakładów szkolnych, kosztą budowy nowych szkół i kosztą pracy kulturalno-oświatowej wśród ludu śląskiego pokrywa Macierz tylko z ofiarności publicznej.

Dlatego Macierz Szkolna zwraca się do wszystkich Obywateli Polaków z gorącą odezwą. Końcu sprawa polskości w Czechosłowacji nie jest rzeczą obojętną, kto chce przyczynić się do tego, aby dziecko polskie miało polską szkołę i nie musiało wynaradawiać się w szkole obcej — ten niech przystąpi zaraz na członka Macierzy Szkolnej w Czeskim Cieszynie sam i niech zachęci swoich krewnych i znajomych, by również wstępowali w szeregi naszego towarzystwa. **Członkiem zwyczajnym** może być każdy Polak, kto zapłaci tytułem wkładki Kč 10 — względnie Zł 2.50, **wspierającym** kto zapłaci rocznie Kč 100 — czyli Zł 25.—, **wieczystym** kto zapłaci jednorazowo Kč 200.— czyli Zł 50.—, i **założycielem**, kto zapłaci jednorazowo Kč 500.— czyli Zł 125.—